

Aydınların demokrasi çağrısı...

● **Diyarbakır, Mamak, Metris'ten sonra 1256 aydın, sanatçı, bilimadamı ve yazar da diktatörlüğe ve karanlığa karşı özgürlük, demokrasi ve insanca yaşam istemlerini belirtti...**

Aşağıda imzası bulunanların Türkiye'de demokratik düzene ilişkin gözlem ve istemleri:

Demokrasi, kurumları ve ilkeleriyle yaşar. Bir ülkede demokrasinin temel harçını oluşturan kurum, kavram ve ilkeler yıkılırsa bunun zararlarını gidermek güçleşir.

Demokrasiyi kendi öz değer ve kurumlarına yabancılaştırmak, biçimsel olarak koruyup içeriğini boşaltmak, onu yıkmak kadar tehlikelidir. Bu nedenlerle tarihsel birikime dayalı devlet yapısını ayakta tutan kurum, kavram ve ilkelerin korunmasını ve demokratik ortam içinde güçlenmesini savunmaktayız.

Halkımız, çağdaş toplumlarda geçerli insan haklarının tümüne layıktır ve bunlara eksiksiz olarak sahip olmalıdır. Ülkemizin insan haklarının güvenceleri yurtdışında tartışılır bir ülke durumuna düşürülmüş olmasını onur kırıcı buluyoruz.

(...) İnsanların son sığınağı olan adalet, insanca yaşamın da başlıca dayanağıdır. (...) Yargı kararı olmaksızın yurttaşların haklarının kısılması, tartışılması müm-

kün olmayan tek yanlı idari işlemlerle suç oluşturulması, siyasal haklarının ellerinden alınması, ve genel suçlamalar yapılması, toplumsal yıkımlara yol açmaktadır. (...) Varlığı yasal kararlarla da kanıtlanan işkence, insanlığa karşı suçtur. İşkencenin yargısız, peşin ve ilkel bir cezalandırma alışkanlığına dönüştürülmüş olmasından endişe ediyoruz. Ayrıca, özgürlüğü sınırlama amacını aşan cezai ve koşullarını da eziyet ve işkence sayıyoruz. (...) Terör eylemlerinin oluşmasında toplumun bütün kesimlerinin sorumluluk payı olduğu gözönüne alınarak, ölüme dayalı çözüm düşüncesinin ortadan kaldırılması için, kesinleşmiş idam kararlarının infazlarının durdurulması ve ölüm cezalannın kaldırılması gerektiğine inanıyoruz. Gecikmiş adaletin adaletsizlik olduğu evrensel gerçeğine dayanarak, görülmekte olan davaların bir an önce sonuçlandırılması gerektiği görüşündeyiz. Suçları oluşturan, toplumsal ve siyasal koşullardır. (...) Bu nedenlerden ötürü ve sosyal barışa katkıda bulunmak için kapsamlı bir affı kaçınılmaz görüyoruz.

Devamı 9.sayfada

● **Bildiriye imzasını atanlar arasında Aziz Nesin, Türkan Şoray, Yaşar Kemal, Hava Kuvvetleri eski komutanı Muhsin Batur da var...**

Türkiye'li 1256 aydın, demokratik düzene ilişkin gözlem ve istemleri doğrultusunda bir bildiri yayınladılar. Bildiriye imzalayanlar arasında Türkan Şoray ve Aziz Nesin de bulunuyor

DEMOKRAT TÜRKİYE'DEN DUYURU

Demokrat Türkiye yayınına ara vermektedir. Bunun önemli nedenlerinden biri de, içine girdiğimiz ekonomik sıkıntı... Gazetemizi gönderdiğimiz bölge ve kişilerin pek çoğu, ya zamanında ödeme yapmamakta, ya da hiç ödememektedirler. Bu nedenle Demokrat Türkiye'nin bu bölge ve kişilerden 50 bin Mark alacağı bulunmaktadır. Bir çok sayımız parasızlık nedeniyle gecikmeli basılırken, 50 bin Marklık alacağımız olduğu gerçeği üzüntü verici olmaktadır. Bu nedenle, gazetemizin tekrar yayınına başlayabilmesi için bu kişi ve bölgelerin borçlarını ödemesi gerekmektedir. Dileğimiz bunun gerçekleşmesidir. Ödemeler, bundan sonra da aşağıda belirtilen kontoya yapılacaktır.

Abonelerimize duyuru

Gazetemizin bir süre için yayınına ara vermesi nedeniyle, abonelerimizin hakları ortadan kalkmamaktadır.

Deutsche Bank Köln
Konto No.: 330 25 51
BLZ: 370 700 60

Demokrat Türkiye'den okurlarına

İlk cümlede söylenmesi kolay olmasa da hemen ifade etmek zorundayız, Demokrat Türkiye önümüzdeki yaz aylarında yayınına ara verecektir.

Bizi böylesi bir karara götüren nedenlerin ayrıntılarını bu yazının sonuna doğru açıklayacağız. Kısaca söylemek gerekirse, gelişen ve değişen yeni durumlara göre gazetenin içeriğini ve yayın ilkelerini yeniden gözden geçirmek, yeni ve sağlıklı bir atılım için zaman kazanmak diyebiliriz bunun adına.

Anımsanacağı gibi Demokrat Türkiye, 15 Şubat 1982 tarihinde yayın yaşamına başladı. Gazetenin yayın ilkeleri, yurt dışında yaşayan yürekli, onurlu yazar ve gazetecilerin ortak görüşü ve ortak imzalarıyla ilk sayıda kamuoyuna açıklanmıştı. Aradan geçen 27 aylık süre içinde gazete bu ilkelere bağlı kalmaya çalışarak yayının titizlikle sürdürdü. Her türlü politik tehlikeyi göğüsleyebilen ve görüşlerini imzalarıyla açıklayan yazarların, sanatçıların ve hiçbir maddi karşılık beklemezsizin gece gündüz adsız kahramanlar gibi gazete mutfağında çalışan emekçilerin çabalarıyla Demokrat Türkiye yurtdışında ve dünyanın çeşitli ülkelerinde on binlerce antifaşist yurtseverin ortak yayın organı oldu. Yazarı çalışını ve okuru ile dayanışmanın en güzel örneğini veren Demokrat Türkiye, belli bir dönemde yaptığı görevler nedeniyle de tarihe önemli bir belge olarak kalacaktır kuşkusuz.

Dün Demokrat Türkiye'yi doğuran etkenler başkaydı. 12 Eylül'de işbaşına gelen generaller cuntası ile baskı ve terör doruk noktasına ulaş-

mıştı. Ülkede her türlü muhalefet hareketi susturulmuş, haktan ve haklıdan yana tek söz söylemek olanaksız hale gelmişti. Sadece sol hareketler, ilerici devrimci kuruluşlar değil, burjuva siyasal odaklar da dağıtılmış, siyaset arenasının dışına çıkarılmışlardı.

Deyim yerinde ise Cunta dışında 12 Eylül öncesi Türkiye toplumunun siyasal güçlerinin tümü, toplumun kendisi güçlü bir yenilgi olgusu ile karşı karşıyaydı. Bu koşullarda Yurtdışı önemli bir odak haline geldi. Cuntanın sınır tanımaz saldırıları karşısında sessiz kalmamak, işledikleri cinayetleri teşhir etmek, yurtdışında belli bir kamuoyu oluşturmak gerekiyordu. Oysa Yurtdışında da insanların üzerine bir ölü toprağı serpilmisti. Korku, panik ve birşeylerin yapılabileceğine güvensizlik geniş bir kesime egemendi. İlerici güçlerin bölünmüş ve parçalanmış olması da bu tür çabayı zorlaştıran önemli bir faktördü.

Demokrat Türkiye Gazetesi yurtdışındaki bu sessizliğe bir son vermek, ilerici güçleri cuntaya karşı yurtdışından yürütecekleri muhalefetin sesi olmak için yayın hayatına girdi. 12 Eylül rejiminin gerçek yüzünü açığa çıkarmaya, generallerin 'demokrasiye dönme' sahtekarlıklarını teşhir etmeye çalıştı. Gerek batı kamuoyunda, gerek yurtdışında işçilerimiz arasında, Cuntanın yarattığı yanlışları gercersizleştirmeye çalıştı.

Yurtdışında Generaller Cuntasına yönelik devrimci demokratik mücadelenin sesi, gözü, kulağı olmaya, bu doğrultuda geniş bir kamuoyu oluşturmaya çalıştı. Bunun yanı sıra, kendisi de belli

Devamı Sayfa 2'de

Reagan Çin'e 20 Milyar dolarlık Atom Santrali sattı.

S.16

Patronlar atağa geçti.

Toplu sözleşmelerde işverenler ortak hareket edecekler.

S. 2

Demokrat Türkiye'den Okurlarına

Baştarafı Kapakta

faaliyetleri organize etti yürüttü. Cuntaya karşı olmak ve bunu halkın kendi iktidarını hedefleyecek bir demokrasi mücadelesine bağlamak, bu doğrultuda yurtdışındaki muhalefet çevrelerinin birlik ve beraberliğini sağlamak onun en önemli yayın ilkesi oldu. Tüm sol güçlerin ortak sesi, ortak platformu olmaya çalıştı.

1983. Anayasa oylaması sonrası Türkiye'de yeni bir dönem başladı. Siyasal partilerin kurulmasının serbest bırakılması ile sınırlı bir alanda politik hareketsizlik gözlemlendi. Artık Cuntaya karşı olmak, muhalefet yapabilmek için yeterli değildi. Cuntanın ortadan kaldırmayı hedeflediği eski burjuva sivil güçler Cuntaya aşıktan tavır aldılar. Demokrasi, devlet gibi temel konularda, devlet toplum ilişkisinin nasıl olması gerektiği üzerine cunta ile belli bir çatışmaya girdiler. İçeriği ve sınırlı yeter açıklıkta belirlenmemiş bile olsa, bu tavır alışlarını **Demokrasi** mücadelesi olarak sundular. Farklı sistem arayışlarının, farklı demokrasi anlayışlarının sınırlı boyutlarda da olsa çatıştığı siyasal bir ortam oluştu.

Demokrat Türkiye, demokrasi eklenince ortaya çıkan bu çatışmada sadece Cuntaya karşı olmak devrimci demokrat güçlerin tavır alışları için yeterli olmayacağına bilincindeydi. Kendimizi tanımlamak için, bütün diğer burjuva muhalefet odakları ile aramızdaki ayırım çizgilerini belirleyebilmek için sadece birşeye karşı olmak yetmiyordu. Nasıl bir demokrasi anlayışına sahip olduğumuz, nasıl bir siyasal sistem için mücadele edildiği açığa çıkartılabilmeli idi.

Şimdiye kadar, ya cuntalar, ya da sınırlı burjuva parlamenterizmi alternatifleri arasında sıkıştırılmış Türkiye toplumunun demokrasi ve özgürlük istemlerine cevap verecek bir devrimci demokrasi platformu oluşturulmalı idi. Bireyden başlayarak toplumsal hayatın bütün boyutlarında devrimi hedefleyen doğrudan demokrasi alternatifini geliştirilmek zorunda idi. Demokrat Türkiye Gazetesi bu doğrultuda yayın hayatında bir dizi düzenlemeler yaptı. Devrimci Demokrasi perspektifinin sorunlarını işleyerek, burjuva seçeneklerin dışında yeni bir seçeneğin, halk yığınlarının kendi seçeneğinin yaratılmasında olumlu bir rol oynamaya çalıştı. Oluşturulması zorunlu devrimci-demokrasi platformunun içeriğini, hedeflerini, ülkedeki günlük siyasal gelişmelerle bağlantısını kurarak açmaya çalıştı. Cuntaya karşı oluşmaya başlayan burjuva muhalefetin ayrıca özelliklerini, köklerini ve bugün sürmekte olan demokrasi mücadelesi açısından ne anlamı geldiğini göstermeye çalıştı. Ama hepsinden önemlisi, özellikle sol hareketlerce ihmal edilen görülmeyen Türkiye Toplumunun, emekçi halk yığınlarının temel problemi üzerine belli açılımlar sunmayı denedi. Tüm burjuva güçlerce (ve hatta bazı sol çevrelerce de) sadece yönetilmek durumunda olan bir sürü olarak ele alınan emekçi halk yığınlarının taşıdığı devrimci potansiyele dikkat çekti. Kendi geleceği hakkında kendisi karar vermek zorunda olan bir halkın, kendisini kusan tüm zincirlerden ve dış müdahalelerden kurtulmak özgür bir gelecek kurmasının sorunları üzerinde tartışma açtı. Emekçi halk yığınlarının, geçmişinden beri var olan, her dönemde yeni tecrübelerden geçtikçe daha bilinçli ve içrikli hal alan, kendisini kendisine danışmadan

zorla yönetmek, kendi geleceğini ipotek altına almak isteyen anlayışlara karşı var olan tepkisinin, devrimci güçler açısından anlamını ve bu gelenekle bağ kurmanın yollarını dile getirdi. Salt demokrasi perspektifi ile sınırlı salt siyasal düzeyle sınırlı bir bakış açısının sorunu bu kadar kapsamlı ele almaya yetmeyeceği ağıktı. Bu siyasi düzeyde demokrasi sorununu da içeren tüm bir toplumsal yaşamın onun her bir boyutunun devrimci biçimde yeniden düzenlenmesini kapsamak zorunda olan, yeni bir insan insanları arası yeni ilişkileri hedefleyen yeni kısıcası yeni bir siyasal toplumsal sistemi hedefleyen bir perspektifin geliştirilmesi kaçınılmazdı. İşte Demokrat Türkiye Gazetesinin bugün geldiği nokta budur.

Tüm bu tartışmalar, yani devrimci-demokrasi platformu sorunları üstüne söylenen sözler, ileri sürülen görüşler, Türkiye solunun belli bir kesiminde sert tepki ile karşılaştı. Bu tepkiler, yanıtlarını da zorunlu olarak birlikte getirdi. Ve böylece sürdürülen tartışmaların boyutlarını Demokrat Türkiye'nin çıkışta yayınlıkelerini aşan bir düzeye vardı.

Oysa Demokrat Türkiye, belli bir bakışın, belli bir anlayışın, devrimci-demokrasi perspektifinin günlük politikalarda kendisini ifade ettiği, bir düşüncenin kitleselleşmesi görevini önüne koymuş, bu zeminde belli bir ortak platform yaratmayı amaçlamış bir yayın organıydı ve başlatılan tartışmaların doğrudan muhatabı değildi.

Ancak, D. Türkiye'deki bu tartışmalar göstermiştir ki, bugün Türkiye sol hareketi demokrasi konusunda güçlü bir perspektife sahip değildir. Henüz burjuva seçenekler dışındaki devrimci-demokrasi platformunun içeriği, hedefleri de açıklığa kavuşmuş değildir. Devrimci bir seçeneğin, pratik bir mücadele sürecinde yaratılmasının yanı sıra çözülmesi gereken önemli teorik problemleri de vardır. Bu konularda belli bir tartışma sürecinin, gerçek muhatapları arasında yapılması kaçınılmaz görünmektedir. Sol hareketler, hedefleri, ilkeleri belirlenmiş bir demokrasi perspektifinin araçlarını oluşturmanın, bu doğrultuda kitlelere ulaşmanın yollarını aramanın sorunları ile karşı karşıyadırlar.

Gelinen bu noktada yapılan tartışmalar, başka ihtiyaçlara göre oluşturulmuş, başka pratik hedefleri önüne koymuş Demokrat Türkiye Gazetesinin sınırlarını aşmakta ve onu kendi ilkeleriyle çelişen bir platforma sürüklemektedir. Bu nedenle Demokrat Türkiye, kuruluşunda emeği ve katkısı olanlarla birlikte kendi durumunu yeniden gözden geçirmek zorundadır. Bu da belirli bir süre yayınına ara vermesi zorunlu kılmaktadır. Bu süre Türkiye ve dünyadaki gelişmeleri yeniden değerlendirmek, yeni ihtiyaçları saptamak ve yeni atılım için derlenip toparlanmak süreci olacaktır.

Bu nedenle uzun bir dönem birlikte olduğumuz Demokrat Türkiye okurlarının, ve binlerce abone arkadaşımızın bizi anlayışla karşılayacaklarını umuyoruz. Gazete yeniden yayınına başlar başlamaz, abonelerimize kaldıkları sayıdan itibaren yeniden postalanacaktır.

Demokrat Türkiye değerli yazarlarına, adısı yığıt emekçilerine, okurlarına, uzak yakın katkıları bulunan herkese, her yurtsevere bir kez daha teşekkür etmeyi borç bilir.

Hoşça kalın

Patronların Atağı

12 Eylül 1980'de Generaller çetesi kararıyla, askıya alınan toplu sözleşme dönemi 3.5 yıllık bir aradan sonra yeniden başladı. Başlıyor ama görünen o ki, işçiler savaş alanına büyük dezavantajlarla giriyor. İşverenler ise, arka planında 82 Anayasası, Sendikalar ve Toplusözleşme Yasaları, güçlü ideolojik araçları ve tabi devletleri ile savaş alanında yerlerini büyük avantajlarla alıyorlar. Ama bütün bunlar yeterli görülmemektedir ki, yeni tedbirleride zaman geçirmeden gündeme getiriyorlar.

İşte bunlarda biri de, Mart ayı içinde gerçekleşti. 12 Mart 1984 günü, basındaki sosyete haberlerinde sık sık boy gösteren Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu (TİSK) Başkanı Halit Narin Başkent'in Mesrutiyet caddesindeki TİSK merkezine geliyordu.

TİSK Başkanı Halit Narin

Binada Narin'den önce, TİSK takımı yerlerini almıştı. Narin'in toplantı salonuna girmesiyle birlikte, önümüzdeki dönemde işçi-işveren ilişkilerinde kendisinden çok söz edilecek işveren stratejisinin görüşülmesine başlandı.

Tartışılacak metin toplantıya katılanların önündeydi. Başlığı "TİSK Teşkilatlanma, Dayanışma ve Toplusözleşmeler Prensip Tavsiye ve Hedefleri" idi. Metinde konulan prensiplerin amacı şöyle ifade edilmekteydi: "Üye sendikaların Toplu İş sözleşmelerinde uymaları zorunlu kuralları olup, Merkezi Dayanışma Fonu'ndan yardım alabilmelerinin ön şartını teşkil etmektedir."

Demek ki, aşağıda sıralanan prensiplere uymayan üye sendika Merkezi Dayanışma Fonu nimetinden yararlanamayacaklardır. Neydi bu Merkezi Dayanışma Fonu...

TİSK Genel Kurulu 23 Mart 1977'de olağanüstü toplantıyordu, işveren dayanışmasını arttırmak için bir "kasa" kurulması kararlaştırılıyordu. O yıllar bilindiği gibi siyasal çatışmaların ve Grevlerin yoğunlaştığı yıllardı.

İşte 12 Mart 1984'deki toplantıda, bu "Fon" dan yararlanma koşulları yeniden belirlenmekteydi. TİSK ilkelerini uymak, Fon'dan yararlanmanın ön şartıydı.

TİSK'İN SEKİZ İLKESİ YADA EMRİ

1. PRENSİP: "toplusözleşmelerin işveren tarafı, üye işveren sendikası olacaktır." Yani, tek bir işveren toplu sözleşme için işçi sendikasının karşısına oturma yacak. Örneğin bu işveren metal sanayisi ise, bu toplu sözleşmeye MESS oturacaktır. Böylece MESS, irili ufaklı tüm işyerleri adına, aynı hükümleri uygulatan "gurup sözleşmesi" yapabilecektir.

4. PRENSİP: Yönetime katılma ile ilgiliydi. Sendikacılar, eskiden çoğunlukla, işçi ve işverenin eşit sayıda katıldığı disiplin kurallarının işçilere iş teminatı sağlama gibi bir işlev gördüğünü, işverenin de keyfi uygulamalarını frenlediğini söylüyorlardı. Şimdi TİSK, disiplin kurullarında "çoğunluk işverenlerde olacak" direktifini veriyordu.

5. PRENSİP: Kıdem tazminatı ya da yasal limitin aşılması gerektiriyordu, "İstisnai tazminat" adı altında bu limiti aşan ödemelerde "artık paydos" denilmesi isteniyordu.

6. PRENSİP: Bu madde sendikalar açısından önemliydi: Check-Off uygulamasıyla, işçinin sendika aidatı maaşından işverence kesilip, işçi sendikasına ödeniyordu.

Şimdi TİSK'ın prensibine göre, "toplusözleşme süresi bittikten sonra uygulama durdurulacak ve aidat sendikacı tarafından toplanacak."

TİSK karargahında 12 Mart 1984'de görülen bu kararlar, 10 Nisan 1984'de İstanbul'da MESS(Madeni Eşya Sanayicileri Sendikası) in binasında görüşüldükten sonra aynı gün Konfederasyon yönetim kurulunda karara bağlanıyordu.

TİSK'ın buyurduğu bu kararlar, üye işveren sendikalarının uygulanacaktı. Diğer birçok konuda olduğu gibi, bu konuda da öncülüğü MESS yapıyordu. MESS 19 Mart'ta İstanbul'da toplanıyor ve MESS Toplu İş Sözleşmesi Prensipleri ve Hedefleri taslağını oluşturuyordu.

TEPKİLER

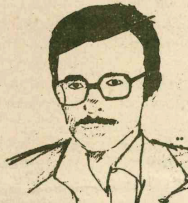
Hukukçular tepkilerini "toplu sözleşme denilen şeyin anlamı ne?" belirtiyorlardı. Bu konuda bir Hukuk profesörü şunları söylüyordu: "TİSK, koyduğu bu prensiplerle devletin hem işçi hem işveren tarafına verdiği düzenleme yetkisini tekeline alma eğilimindedir."

Eğer toplu sözleşmelerde yasaların zaten aşırı ölçülerini tanımladığı konularda ileriletti hükümler yeralmayacaksa, toplu sözleşme yapmanın anlamı nedir? Eğer TİSK'ın ve Narin'in özdilediği gibi toplu sözleşmelerde yasaların koyduğu aşırı ölçülerin bir tekrarı oluyorsa, rejimin bütün işçi, işveren ilişkilerinin yasalar marifetiyle düzenlendiği demokrasi dışı rejimlerden ne farkı kalacaktır?" Petrol-İş Genel Başkanı Cevdet Selvi tepkisini bu sözlerle dile getiriyordu. Türk-İş Başkanı Şevket Yılmaz ise şunları söylüyordu: "Demokrasiyi sağlıklı yapacak şartlarda, işçinin sömürülmesini önleyecek şartlarda, işçinin temel hak ve özgürlüklerine karşı saygısızlığa kimsenin kalkışamayacağı şartlarda herkes hür sendikacıların tüm kural ve şartlarında birleşecektir. Bunun bir başka yolu yoktur. Türk işçisine rağmen hiçbirşey yapılamaz."

Bu konuda birçok sendika tepkilerini dile getiriyordu. Bunlardan Yol-İş Genel Başkanı Vekili Recai Emre işverenlere şu uyarıyı yapıyordu "Bugün herşeyin kendilerinden yana olduğu düşüncesi ile akılalmaz isteklerle bulunan işverenler her dedikleri yapılan sınırlı çocuk tavrını bir yana bırakmalıdırlar. Unutulmasını ki rüzgar ekenler fırtına biçerler.

Başı daralınca Yılmaz'ın
Baktı atacak taşı yoktu
Baktı eli durmuş, ayağı durmuştu
Yorulmuştu.
Çıkardı yüreğini kan içinde
Çarpıp kütlinin kafasına
Hay bu nasıl devran?

(E. Gökçe)

Selim Martin

1984 yılında İstanbul'da, 27 Mayıs 1981 günü
Gazetesi Kuruculuğu, editörlüğü ve yayınında

Abdullah Gülbudak

1984 yılında, İstanbul'da, 27 Mayıs 1981 günü
Gazetesi Kuruculuğu, editörlüğü ve yayınında

1984 yılında, İstanbul'da, 27 Mayıs 1981 günü
Gazetesi Kuruculuğu, editörlüğü ve yayınında

1984 yılında, İstanbul'da, 27 Mayıs 1981 günü
Gazetesi Kuruculuğu, editörlüğü ve yayınında

1984 yılında, İstanbul'da, 27 Mayıs 1981 günü
Gazetesi Kuruculuğu, editörlüğü ve yayınında

1984 yılında, İstanbul'da, 27 Mayıs 1981 günü
Gazetesi Kuruculuğu, editörlüğü ve yayınında

1984 yılında, İstanbul'da, 27 Mayıs 1981 günü
Gazetesi Kuruculuğu, editörlüğü ve yayınında

1984 yılında, İstanbul'da, 27 Mayıs 1981 günü
Gazetesi Kuruculuğu, editörlüğü ve yayınında

1984 yılında, İstanbul'da, 27 Mayıs 1981 günü
Gazetesi Kuruculuğu, editörlüğü ve yayınında

12 Eylül Faşizmine karşı mücadelede şehit
düşüler.

ANILARI YAŞATILACAK! DEVRİMCİ İŞÇİ

IMPRESSUM

Herausgeber/Sahibi: ADA
Verlags- und Handels GmbH

Redaktionsanschrift/Yazışma
adres: ADA Verlag, Postfach
25 04 63, 5000 Köln 1

Verantwortlicher Redakteur/
Sorumlu Müdür: A. Damış
Postfach 25 04 63, 5 Köln 1

Telefon: 0221/21 90 64
Telex: 8886601 ada d

Druck/Baskı:
Kon-Stahl-Stiftung KG,
5309 Meckenheim
Erscheint monatlich/ Aylık dergi

ÖDEMELER İÇİN

ADA Verlag
Postcheckamt Köln
Konto Nr. 321 568-508
BLZ: 370 100 50

Deutsche Bank Köln
Konto Nr. 330 25 51
BLZ: 370 700 60

Özal'ın İran seferinde umulan bulunmadı

1639 Kasrı Şirin anlaşmasının bu yana, İran üzerine ilk seferimiz Özal sayesinde oldu. 218 iş adamı ve bol miktarda teknokrat ve bir o kadar da emniyet görevlilerinden oluşan gücümüz, iki bölüm halinde saldırıya geçti. İran topraklarına ilk vasi olan gücümüz Devlet Bakanı İsmail Özdağlar ve Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarı Ekrem Pakdemirli komutasında idi.

Esas güçler arkadan geleceklerdi, ve en yetenekli komutanlardan oluşuyordu. Bu birliğimizin komuta heyeti Başbakan Özal, Rahmi Koç, S.Tara, Sakıp Sabancı, Nejat Eczacıbaşı, Nuh Kışıl, Nurullah Gezin ve Mehmet Yazar gibi iş adamlarımız vardı.

İran çıkartmasının ilk günlerinde gücümüz, "düşman"ın yoğun saldırılarına maruz kaldı. Bir "sehit" ve de bir kaç yaralı bırakmıştı savaş alanında. Eh ne de olsa savaştı bu, "sehit" te, "gazi" de olacaktı. Evet, Özal'ın İran gezisini yukarıdaki biçimde anlatmamız abartılı sayılmamalıdır. Milli amaçlardan, Övriyozun yaşamlarına kadar her türlü uluslararası ilişkimizin "milli bir dava" vada "bir savaş" haline getiren bovalı basınımlar, Özal'ın ekonomik içerikli İran gezisini de "İran seferi", "İran'a çıkartma" manşetleriyle bir savaş havasına sokmuştu.

Özal'ında işine geliyordu bu. Böylece, zam fırtınaları içinde yoğun bir memnuniyetsizlik içinde bulunan halkın, ilgisi, bir yandan boyalı basınımla, öte yandan Ermeni örgütlerinin eylemleriyle renklendirilen İran ziyaretine yoğunlaştırılıyordu. Özal'ın memnuniyetinin bir diğer nedeni ise iktidarın tek kullanabildiği alan olan ekonominin, toplumsal yaşamın ana ilgi merkezi olma özelliğini sürdürmesiydi.

Kısaca Özal, İran seferinde, geçenlerde yapılan Rusya seferi gibi, ticari amaçlarına ulaşmasa da, her zamanki sansasyonel

tarzı ile propagandadaki amaçlarına ulaşıyordu.

HESAP NEYDİ?

12 Eylül'ün üç yıl halka yönelik terör seferberliği ile olduğu kadar ihracat seferberliği ile dolu "seferberlik" yıllandı. İhracat seferberliğimizde en önemli ve başlıca müşterilerimiz ise, Orta-Doğu'nun müslüman ülkeleridir. Bunlar arasında en fazla ihracatı da, İran'a yapmaktayız. 1981 yılında Türkiye'nin İran'a ihracatı 233 milyon dolardır. Ama bu rakam 1982'de yaklaşık üç kat artışla 87 milyon dolara fırlamıştır. Aynı yıllarda, İran'dan yapılan ihracat ise, 514 milyondan, 747 milyon'a ve geçen yılda bir milyar 222 milyon dolara yükselmiştir.

Rakkamlarda da görüleceği gibi İran ile Türkiye arasındaki ekonomik ilişkiler son üç yılda olağanüstü tırmanış göstermiştir. İşte Özal, kalabalık bir iş adamı gurubunu da peşine takıp İran'a sefere çıkması bu tırmanışı sürdürmeyi amaçlamıştı. Amaç, bir milyar 87 milyon civarındaki ihracatı, "iki milyar dolara" yükseltmekti.

Bu nedenle Özal ce teknokratları İran ile Türkiye arasındaki ekonomik ilişkilerin, 717 ayrı maddeyi bulan temel mal çeşitlerinin bir listesini sundular. Ayrıca mal satışının yanında, müşavirlik ve mühendislik hizmetleri için bir proje de sunuldu. Bunun yanında, İranla ortak inşa edilecek bir traktör fabrikası, tarafa merkezi, termik ve hidrolik santraller gibi tesislerin yapımı ve Türkiye İran arasında doğal gaz boru hattı kurulması önerileri de yer almaktaydı.

Böylece büyük hedeflerle ugunluk içinde 400 kişiyi aşan büyük bir heyetle İran'a sefere çıkan Özal, umduğunu bulamadı.

Heyet, daha ilk gündeminde Ermeni örgütlerinin eylemleri nedeniyle moral bozukluğu içine girmişti.

Tahran'daki eski Hilton yeni adıyla İstiklal otelinden dışarıya pek adım atamayan heyet üyele-

rini ikinci bir hayal kırıklığına uğrattı. İran yetkilileri oluyordu.

UMULAN BULUNMADI

Özal ve heyetinin İranlılarla temasları amaçlanan hedeflere pek uygun yürümediği birkaç gün içinde açığa çıktı. Son gün, Başbakan Özal ile İran Başbakanı Musavi arasında görüşme de pek olumlu sonuçlanmadı.

Temaslar sırasında, Türk ihracatçıların önerdikleri fiyatlar yüksek bulunurken, Başbakan Özal'ın ortak yatırım önerileri de "sindilik" kaydıyla geri çevriliyordu.

Özellikle Demir Çelik ürünlerinin fiyatlarını İranlılar dünya fiyatlarına göre 30 dolar daha yüksek buldular.

Trafo Merkezi, termik ve hidrolik santraller yapımı gibi öneriler de İran tarafından "zamanısı" bulundu. İranlılar "yatırımlar için savaştın bitmesini bekleceklerini" vurguluyorlardı.

Türkiye ile İran arasında doğal gaz boru hattı kurulması önerisi ise önce "düşünelim" cevabıyla geçiştirilmeyle çalışıldı. Daha sonra ise, "İran'da doğal gaz yok" diyerek geri çevriliyordu. Ama bu konuda kararlılığı elden bırakmayan Özal, Başbakan Musavi ile görüşmesinde konuyu tekrar gündeme getiriyor ve Musavi'ye "İran'da doğal gaz bulunduğunu, petrole birlikte doğal gaz rezervinin varlığını hatırlatıyordu. Ama Musavi Özal'a nazikçe, doğal gaz rezervi ile bir başka gazı birbirine yanlışlıkla karıştırılmış olacağını belirterek, teklifi kesinlikle reddediyordu.

Böylece tantanalı İran seferi, amaçlarına ulaşmadığı açığa çıkıyordu. İhracat miktarı yine 1 milyar 100 milyon civarında kalmıştı. (eski rakkam 1 milyar 87 milyon Dolar) Amaçlanan 2 milyarlık miktara ulaşamıyordu.

Özal her zamanki gibi başıra çağıra büyük hedeflere yola çıkmıştı. Ama evdeki hesap çarşıya uymamıştı. Birincisi mallarımızın fiyatları dünya fiyatlarına göre yüksek. İkincisi, İran sadece Türkiye ile değil, Türkiye'nin de içinde bulunduğu başka ülkelerle de işbirliğine gitmek istiyor. İran'a yapılan ihracat önümüzdeki yıllarda da artış göstermesi zor. Çünkü İran'a yapılan ihracatın jet hızıyla artması olağan üstü ugun şartları bir ürünü. Bu da en önemlisi İran-Irak savaşı. Su anda savaş nedeniyle İran'da birçok fabrika çalışmıyor, ama savaş bittiğinde bunlar üretime geçecek. Ve bu fabrikalar Türkiye'nin İran'a sattığı birçok malı üretecek. Üç yıldır tantanalı bir biçimde sürdürülen ihracat hamlesi işte böylesi şartlara dayanmakta. Yani kalıcı olmaktan çok, belli bir konjonktürün getirdiği avantajlar sonucu. İran'a ihracat bu durumda en uygun örnek. Ama öte yandan Irak ve Libya'ya yapılan ihracatta ise azalmalar başlamış durumda.

Türkiye'nin ihracat kapasiteindeki bu artış, iç dinamiğe dayanmaktan çok, ugun uluslararası şartlara dayanmakta. Bunlardan biri, Irak İran savaşı ise, bir diğeri de Türkiye'nin Orta-Doğu'da Batının alevine olacak gelişmelere karşı Batı yanlısı bir müslüman ülke olmasıdır. Bu nedenle Batı, Türkiye'nin Orta-Doğu'daki ekonomik işlerine pek çomak sokamamaktadır. Kaz gelecek yerden Tavuğu esirgene mekette.

Partilerde son durum

MDP, "SAHİNLER UCUYOR"

6 Kasım seçimlerinden sonra başlanan erime hala devam ediyor. MDP Baskanının ifadesi ile "sahinler" in ucvadan ucvu önlenemiyor. Çözümle, partinin hemen hemen her kademesinde görülen bir olgu.

6 Kasım seçimlerinden sonra 35 il yöneticisi merkeze karşı kazan kalmış, ve bu çözümlerin önlenmesi için yönetim değişikliği istemişlerdi. Bu kazan kaldırılma karşı direnen T.Sunalp, 25 Mart seçimlerinden sonra kısmi değişimleri kabul etti. Bunun üzerine Genel Sekreter Kasaroglu istifa ederek yerine milletvekili Ülku Sülemezoglu seçilmişti. Ama bütün değişimler, sahinlerin ucvadan ucvasını önleyemedi. Çünkü MDP'ye toplananlar, iktidar olmanın dışında bir alternatif düşünemeyenlerdi.

Bir partinin sözleriyle "kimisi eski başbakan, kimisi eski bakan, bir bölüm de emekli general. Kimse kendini milletvekili gibi görmüyor..." du.

Ve bu nedenle de ne muhalefette razıydılar, ne de bir muhalefet partisinde kalabiliyorlardı...

Kısaca çözümler önlenemiyor, her gün gelen ayrımla haberler ile devam ediyordu. Son olarak da Mus milletvekili Nazım Önder istifa ederek bağımsızlar safına katılmış. Mus ile ilçe başkanları da onu izliyorlardı. Hasköy Belediye Başkanı da Parti Merkez Yürütümünü "vurdumduymazlıkla" suçlayıp MDP'den ayrılmıştı.

HP Fırtınayı Atlattı mı?

6 Kasım seçimlerinden sonra MDP'nin içine girdiği bunalım, HP içinde 25 seçimlerinden sonra sözkonusu oldu. HP'nin bunalımında bir başka etken de SODEP oluşuydu. SODEP'in bir yandan CHP'nin devamı ve HP'den daha sol bir görünüme sahip olması, öte yandan da HP'nin sahilbeli durumu, zaten bastan beri HP için bir bunalım kaynağıydı.

25 Mart seçimlerinden sonra ise SODEP'ten çok daha az olan HP'ide, bu bunalım açığa çıkmıştı. Ayrıca SODEP'in, iki partinin birleştirilmesi propagandası bunalımı daha da derinleştirmişti. Ve bunun üzerine Genel Başkan Necdet Calp istifa edeceğini ilan etti...

Bundan sonraki gelişmeler, HP'nin durumu kısmen kurtardığı doğrultusunda, Calp'in istifası ve sonradan yeniden başkan seçilmesi kendisi ile başlayan bu gelişmeler, Genel Başkanın akıllı taktığı ile devam etti. Calp pek ortalıkta görünmeden sessiz kalmayı seçerek durumu kurtarmaya çalıştı. Başarı da oldu. Ayrıca Merkez Yürütüm organlarında da bu işi üstlenip, SODEP ile olan birleşme sorunu da, "bekle-gör" politikasıyla geçiştirilmişti.

Bu tür ucuçlamalar devam etmekte. Sonbaharda bir parti kurultayı düşünüyor. Ayrıca Parti politikası la fers düşen bazı milletvekillerinin partiden ihraç edileceği de yaygın bir söylenti.

SODEP'de Kurultay

SODEP'te Küçük Kurultay yapıldıktan sonra, muhalefet sesleri yükselmeye başladı. Bu muhalefet daha çok sendikalarından geliyordu ve SODEP'in bugünkü çizgisinden daha solda görünüyordu. Ayrıca, SODEP'e veto gelmeden önce yönetimdeki olan 21 kişinin yeniden eski görevlerine getirilmesi istemi, SODEP merkezinde kavgaya yol açmıştı.

Su anda SODEP'de 6-8 Temmuz tarihlerinde büyük kurultay yapılması düşünüyor. HP ile birleşme sorunu da gündemden kalkmış. SODEP'in iç çelişkilerini daha da güçlen hale getiriyor.

Yargılanan DYP

DYP hakkında açılan davanın savunma hazırlıkları içinde, DYP hakkında açılan dava, birçok partiyi ve çevreyi de tetelendirmiş durumda. SODEP, bu davaya kendi avukatlarında katılması istemiyle DYP'nin yanında olduğunu belirtiyordu.

ANAP ve içindekiler

ANAP'nin ideoloji-politik olarak

pek bir bütünsellik arz etmediği bilinen bir gerçektir. Zaten Partideki farklılıklar bu durumu bir olumluluk olarak sık sık ifade etmekteydiler. ANAP içinde, Türkiye toplumunda etkili olan dört siyasal eğilimden mevcudetti Özal ve ekibi için bir mevizet olarak kabul edilirdi.

ANAP, bir ideolojide vada bir politik dava'ya bağlıktan çok, bir insanınun pratik, pragmatist tavırını ideoloji haline getirenler, işbirlerinin partisi olarak cesitli siyasal eğilimleri toplayabilmişti. Ancak bir parti, kendisini nasıl ifade ederse etsin, tabanını ve kadrolarını belli ideolojik normlarla vada politik öğelerle birleştirmek zorundadır. ANAP'de bu boşluğu adını politik vada ideoloji olarak belirtmesede, kısmen "işbirleme" de ifade bulan bir cins ideolojide doldurulmaya çalışılıyordu. Bunun yanında, ANAP'ın yönetici kadroların geçmişte de pek militan olmasa da "sac" da ver almaktadırlar. Ama buna rağmen AP, CHP'de MSP'de vada MHP'de görülen ideolojik-siyasal sahterle hareket etme özelliği görülmemişti.

İşte, son günlerde bu boşluk eski MHP'lerce doldurulmaya çalışılmakta. Bir yandan ANAP'nin iç örgütlenmesinde MHP'lerin etkin olmaları, öte yandan da ANAP içindeki etkili MHP'ler devlet örgütlenmesinin önemli yerlerine eski MHP'lerce doldurulması, müfakkarlar atamalarında tüm listenin eski MHP'lerden oluşturulması, TRT gibi çok önemli bir kurumun başına eski bir faşistın getirilmesi bu durumun çarpıcı örnekleri.

DSP ve Kefaletli Demokrasi

Kurulması olan hikayesine dönen bir parti, DSP, Adı var, ama henüz kendisi yok. Kuruldu kuruluca derken, kendi içinde tasfiyeler yapan bir parti DSP... Eski sözde liderlerin sanavici Muratza Çelikel ve sendikacı Halil Tunc ekarte edilmiş durumda. Yeni sözcüler ise İsmail Hakkı Adınoğlu ve Cahit Ülku. Bu iki sözcü geçenlerde, DSP'nin içlerinde aranacak kriterleri ve evalet sistemini açıkladılar. Açıklamaları her cümlesi, bir "demokrasi" içicisiydi.

Burnu büyüküküğü ile hic bir alternatif kabul etmeyen DSP'nin, ortalıkta kendisinin başka "demokratik" kişi ve kuruluş kabul etmemesi şimdiye kadarki bilinen özellikler. Tabandan kitlelerin katılımı savunmakla, tabandan demokrasiyi savunmakla kendisini herkesden çok fazlasıyla aynı olduğunu havalı bir biçimde açıklayan DSP'nin parti üveligi için aradıkları kriterler işbu "demokrasi" iddiasıyla ilginç ve komik bir çelişki arz etmektedir.

Hatta Evren'in Komünistlerin Devletle sızmasını önlemek için aldığı tedbirleri fazlasıyla andırmaktadır.

DSP'ye üye olmanın kriterleri neler.

1-Marksist solcu olmamak. 2-Kürt ulusunun kendi kadını tayin etmesini kabul etmemek.

3-Atatürk milliyetçiliğini ve laikliği benimsemis olmak.

Bu özellikler sahip biri, ancak parti üvelerinden birinin kefaleti ile DSP üyesi olabilir.

Eğer ki, bu üye yukarıdaki özelliklerden birini ihlal etmişse, örneğin marksist' se üvelikten atılır. Ayrıca ona kefil olan üye de atılır. İlginç bir demokrasi...

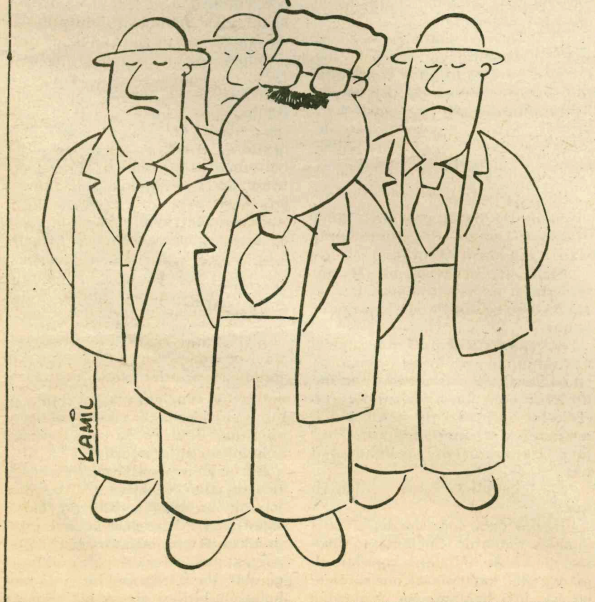
Hem de tabandan demokrasiyi savundugunu iddia eden bir partinin üvelik şartları bu...

Yukarıda sayılan özelliklerin ne demokratikle, ne de solculukla pek bir alakası olmadığı fazlasıyla aneni bir olgu... Türkiye'de demokrasinin neden köklemediği, bu pek demokratik partinin üvelik kriterlerinden de anlaşılıyor.

En demokratik ve liberal burjuvalarımızın bile demokrasi anlayışları, generallerimizin "demokrasi" sisteminin sınırları içinde dolasmaktadır. Bu nedenle Türkiye'de demokrasinin köklesememesinin nedenlerini kavramak için fazla zeki olmaya gerek olmamaktadır.

"Kefaletli demokrasi" partisi DSP'nin kuruluşunun Mayıs ayı içinde gerçekleştirildiği söylenmektedir. Ancak bu sözlenilerin geçmişteki sözlenilerle benzediğini belirtmek kaydıyla.

İRAN SEFERİMİZ ÇOK OLUMLU GEÇTİ... İKİNCİ SEFER İÇİN ANLAŞMAYA VARDIK...

KONSEY SERÜVENİ

Doğan ÖZGÜDEN

PERŞEMBE'nin gelişi çarşamba'dan bellidir... Türkiye'nin bugünkü rejimiyle Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi'ne yeniden kabul edileceği de daha Ocak ayı'nda belliydi. Her ne kadar Avrupa Konseyi'nin Sosyalist ve Komünist grupları, Türkiye delegelerinin mazbatalarının onaylanmasına karşı oy verdilerse de, bu bile bile lades-ten başka bir şey değildir.

Avrupa İnsan Hakları Bildirgesi'ndeki temel hak ve özgürlüklerin hiçbirine saygı göstermeyen ve göstereceğine dair de herhangi bir belirti olmayan bir rejimin, o bildirgenin sahibi olan bir kuruma girebilmesi, Avrupa demokrasisi adına gerçek bir skandaldır.

Hele böylesi bir karar, Brüksel'deki Avrupa Parlamentosu salonlarında uluslararası insan hakları örgütlerinin "Türkiye'de suçlulardan bu yana insan haklarına saygı konusunda hiçbir gelişme olmadı" belgelerinden iki hafta sonra, Amnesty International'ın ise işkence belgelerini dünya kamuoyuna açıkladığı gün alınmışsa, bu skandalın da ötesinde, Cunta'nın işlediği insanlık suçlarının "ciirim ortaklığı" nı kabullenmektedir.

Kuşkusuz bundan sonraki birleşimlerde Türkiye'de insan haklarının çiğnenmesi konusu sık sık gündeme gelecektir. Bu konuda ateşli söylemler verilecek, tavsiye kararları alınacak, zaman zaman "tehditkar" karar tasarımları kabul edilecektir. Hiç şüphemiz yok. Ama bunların hepsi lafta kalacaktır. Bir kez Türkiye'deki rejimin tepesindeki "demoklesin kılıcı" kalkmış, Evren Paşa'nın ANAP, HP ve MDP rozetli jockeyleri Avrupa beygirlerinin sırtında Üsküdar'ı geçmiştir.

İkinci sıra, Brüksel'deki Avrupa Toplulukları'nın dört kanatlı sarayının kapılarını zorlamaya gelmiştir. Bunun için de, "pazarlık ustası" Turgut Bey'in Avrupa başkentlerinde bir tur atması yeterlidir.

STRASBOURG oylamasındaki karşı oylar için "bile bile lades" dememiz aykırı görünebilir. Sosyalist Grup karşı oy vermiştir, ama aynı grubun en ünlü tenorları değil midir, ünlü Türkiye seferi dönüşünde Türk ve Avrupa gazetelerine verdikleri demeçlerde "olumlu gelişme"lerden sözedenler, kendilerine Cuntacıların verdikleri bilgilerin altlatma olduğunu hatırlatan Türkiye'deki demokratlar "ideolojik nutuklara artık kanımız tok, biz kendi gözlerimizle gördüklerimize bakarız," diye kafa tutarlar?

Konsey'in Türk "parlamentar"lerini bağrına basması için gerekli ortamı hazırlayanların, son andaki oylamada karşı oylar veremeleri, hamamın namusunu kurtarma gayretidir.

Türkiye'de işlenen insanlık suçlarına karşı Avrupa Konseyi'nde mücadeleyle daha önceki darbeler döneminde, yani 1971'de başlamış olanlar için bu durum şaşırtıcı değildir. O zaman da Kontr-gerilla'nın işkenceleri tüm belgeleriyle Avrupa parlamenterlerine sunulmuş, Strasbourg bu konuda hararetili tartışmalara sahne olmuş, Avrupa İnsan Hakları Bildirgesi'ni hiçe sayan Türk rejiminin Avrupa Konseyi'nden çıkarılması, Siyasal İşler Komisyonu'nun gündemine girmiştir. Ne ki, son anda yine Sosyalist Grup adına göz yaşartıcı "anlayış" örnekleri verilerek, Türkiye dosyası Konsey'in arşivlerine havale edilmiştir.

Tpki 1973'te olduğu gibi, 11 yıl sonra 1984'te ortaya çıkan sonuç da şaşırtıcı değildir. Ama bu şaşırtıcı olmaması gereken durum, sadece ve sadece Sosyalist Grup'un kaypaklığının sonucu mudur?

AVRUPA sosyal demokrasisinin tarihi, kuşkusuz tüyler ürpertici nice kaypaklıklar ve dönemlerle doludur. Ama Türkiye olayında ünlü Avrupa sosyal demokrasisine batırırken, çavuzda da Türk sosyal demokrasisinin nazik bedeninde dememek gerek.

"Enternasyonalizm... enternasyonalizm..." diyoruz. Her siyasi akımın kendi enternasyonalı var. Her enternasyonalin de kendine göre bir iç tutarlılığı olmak gerek. Sağ enternasyonal elhak kendi iç ilişkilerinde en tutarlı olanı... Sosyalist ülkeler veya Üçüncü Dünya ülkeleriyle ilgili bir sorun çıktığında, sağlar aralarındaki tüm stratejik, taktik farklılıkları bir yana koyuyor, tek durum tek vuruyor!

Sosyalist Enternasyonal'in de, Sağ enternasyonal kadar olmasa bile, bir iç tutarlılığı var. Bir yerde bir sorun oldu mu, kendi ideolojik-politik tercihleri doğrultusunda ortak bir tavır almaya en azından zorlanıyor. Evren Cuntası konusunda üç yıldır sürdürülen ortak eleştirel tavır bunun bir örneği... Ama bir enternasyonalin kendi iç tutarlılığı, onun sorun olan ülkedeki "kardeş örgütü" nün veya "kardeş örgütleri" nin görüşünü alması, belirlenecek ortak tavırda o görüşe saygılı olmasını gerektirmez mi? Sosyalist Enternasyonal, aslında, bu plan- da sağ enternasyonal'e göre daha az tutarlı davran-

mıştır. Neden mi? Türkiye'deki "kardeş örgütü" nün dediklerine üçbuçuk yıldır pek kulak vermemiştir ve ondan... Cunta'nın özel izniyle Sosyalist Enternasyonal toplantılarında "çileli brader" olarak boy gösteren Ecevit'in dilinde tüy bitmiştir "aman Türkiye'nin iç işlerine karışmayın... Amerika gibi yapın..." diye diyor! Ama Avrupa sosyalistleri yine de vefasızlık etmiş, belki de "çileli brader" ola ki baskından böyle konuşuyordur," diye ödünerecek Avrupa Konseyi'nde, Avrupa Parlamentosu'nda Cunta rejimine demediklerini bırakmamışlardır.

AMA seçimlerden beri durum değişmiştir. Türkiye'deki "kardeş örgütler" birden bire çoğalmış, bir yandan "çileli brader", öte yandan SODEP'iyle ve HP'siyle yeni "biraderler", üçü birden, Türkiye Sorunu Avrupa Konseyi gündemine geldiğinden koro halinde feryatı basmışlardır: "Aman, aman ki aman, çocukluk etmeyin... Demokrasi köşeyi dönmek üzere... Tekerine çomak sokmayın!" Tpkı, Ecevit'in 1973'te Avrupa Konseyi Siyasal İşler Komitesi'nin Floransa toplantısına Mustafa Üstündağ'ı özel misyonla göndererek, "Aman pasaları kızdırmayalım, iktidar nasıl olsa cantada kekkik... İnsan hakları mı, onu da bana bırakın!" diye kanla yazılmış işkence belgelerini tozlu arşivlere havale ettirdiği gibi...

Üçbuçuk yıl "çileli brader" in dediklerini kulak arkasına atarak vefasızlık etmişlerdir ama, Türkiye seferinde tanış oldukları yeni kardeş örgütlerin dediklerini hiçe sayacak kadar da tutarsızlık melerini sosyalistlerden beklemek fazla insafsızlık olurdu. Gerçi son anda onların istediğinden farklı oy kullanmışlardır, ama daha önce verdikleri demeçlerle "kabul" ortamını hazırlayarak hem şiş, hem de kebap'ı kurtarmışlardır.

ENTERNASYONALİZM'in proleter yanına geline... Konsey'de temsil edilen komünist partiler, Türkiye'deki kardeş örgütlerinin dediklerini uymuşlar, hasta üç yıl süreyle Cunta'ya faşistlik konuramayan bir "kardeş" in öngörüsünden de ileri gitmişlerdir. Ama proletarya hareketi sadece beş Avrupa komünist partisinden mi ibarettir?

Ya diğer ülkelerdekiler? Hele hele proletarya adına iktidarda olanlar?

Örneğin Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komitesi'nin 11 Mart 1983 tarihinde Cenevre'de yaptığı toplantıda Küba ve Nikaragua Türkiye'deki rejim aleyhinde oy kullanırken, SSCB ve Bulgaristan'ın çekimser kalması, Çin Halk Cumhuriyeti'nin ise rejim lehinde oy kullanması... Madrid Konferansı'nda insan hakları tartışılırken, Afganistan ve Polonya üzerine kıyametleri kopartırken, sosyalist ülkelerin Türkiye'deki durumdan tek kelimeyle dahi söz etmemesi... Barış Komitesi yöneticileri hapse atılırken, Cunta Şefi'ne sosyalist ülkelerde madda verilmesi...

Hem bildiğimiz kadarıyla, proleter enternasyonalizmi karşılıklı eşitlik ve saygı gerektirir. Hep dikkatimizi çekiyor. Sosyalist ülkeler komünist partilerinin birinin kongresi oldu mu, bir lider seçildi mi veya bir lider öldü mü, sayısız bir düzineye yaklaşan Türkiye'deki komünist partiler, proleter enternasyonalizmi görevini bittikten yerine getirerek, mesaj üstüne mesaj yollar, bunları da merkez organlarında gösterişli biçimde yayınlarlar. Ama bu mesajlara en azından nezaketen bir teşekkür cevabı bile gelmediği gibi, bunların Türkiye'deki kardeş örgütlerin yöneticilerinin, birlerce militanın tutuklanması, işkencelerden geçirilmesi, zindanda, sokak ortasında öldürülmesi karşısında bir protesto bildirisi yayınladıkları, geride kalanlara bir dayanışma mesajı yolladıkları da pek görülmemiştir. Eminiz, böyle bir şey olsa, Türkiye'deki kardeş örgütler bunları gazetelerinin manşetlerinde yayınlamış olurlardı.

Otur ya, kitle iletişiminin bu denli geliştiği bir çağda, belki de bilinmeyen nedenlerden ötürü kardeş örgütler arasındaki iletişimde bir aksaklık vardır, tpki Türkiye'de kesiminden gönderilen dayanışma mesajları gibi, Türkiye'deki durumla ilgili açıklamalar da iktidardaki kardeş partilere bir türlü ulaşamamaktadır! Bu yüzden de, bilgi noksanlığı içindeki bir kardeş partiler Türkiye'de insan haklarının çiğnenmesi karşısında tavır alamamaktadır. Değerlendirmesi tabii kardeş partilere düşer!

Ama Türkiye'deki demokrasi güçleri açısından ister istemez akla şu soru geliyor: Proleter enternasyonal'in ağırlıklı kesimi atı kalırken, Strasbourg'da komünistlerin verdiği 10 karşı oy, uluslararası planda ne ifade eder?

Pek bir şey ifade etmediği içindir ki, sosyalistlerin karşı oyları gibi, bu oylar da "bile bile lades" tir. Evet, Konsey seriveni bitmiştir. Artık kendi göbeğini kendi kesme dönemine girilmiştir. Türkiye demokrasisinin göbeği de, Avrupa Sarayı'nın şatafatlı salonlarında, diğer uluslararası platformlarda değil, Türkiye topraklarında, Türkiye halkı tarafından kesilecektir.

Demokrat Türkiye'den zorunlu bir açıklama

Demokrat Türkiye yaşamının belli bir evresini noktalamaktadır. Bu süre içinde D.T'nin başanlı olup olmadığının değerlendirilmesi, bugün yapılabilmek mümkündür ama birçok eksiklikle dolu bir imkandır bu.. Çünkü belli bir tarihi kesitin ve o kesit içinde hareket etmiş olan kişilerin yada kuruluşların, derli toplu bir değerlendirmesi, çoğunlukla zaman'a ihtiyaç duyar. Bu nedenle D.T'nin yada D.T. gazetesinin yayını sürdürdüğü bu yeniliği yıllarının, değerlendirilmesi, mücadelenin yükseldiği dönemin rahatlatıcı psikolojisi içinde daha objektif yapılabilecektir.

Ama biz yine de, D.Türkiye'yi ve daha çokta D.T'de yer almış yazıları, bugün değerlendirmek isteyenlere, ellerinde daha objektif veriler olabilmeleri için bazı açıklamalar yapalım. Hem D.T. sayfalarında, bir değerlendirmenin nasıl yapılmasına örnek teşkil edecek yazıların yer almasına rağmen bunu yapalım..

Bilindiği gibi D.Türkiye, partilerin kurulmasından bu yana değişik bir yayın politikası sürdürmüştü.

Bundan önce bütünüyle Cunta'nın teshirine yönelik bir ajitasyon gazetesi iken, son dönemde ise bu görevinin yanında, yeni dönem ve onun siyasal odaklarının değerlendirilmesi yada bu tür değerlendirmelerde kullanılan kavramların yorumlanmasına ilişkin bir tartışmaya da sürdürmüştür. Kıscası teorik bir tartışma platformu haline getirilmiştir D.T. gazetesine..

İşte bu değişimin kendisini ilkin imzasız yazılarda ifade etmesinden sonra, değişik sol çevrelerden ortak tepkiler gelmeye başladı. Bu tepkilerin sahipleri TKP'den İçişin Sesi'ne, Halkın Kurtuluşu'ndan Kitle'ye, PKK'dan çok yakın çevremize kadar geniş bir sol kesimi kapsıyordu. Ama işin ilginç yanı, birbirlerinin can düşmanı olan bu sol gruplar, D.T'de yapılan değerlendirmeler karşısında, neredeyse cümleleri bile aynı olan ortak tepkiler dile getiriyorlardı.

Fakat bizler açısından anlaşılabilir bir durum değildi bu.. Çünkü bu çevrelerin hepsi aynı marksizm yorumunun gıdasını almışlardı ve hala almakta kararlıydılar. Bu nedenle de, aralarındaki düşmanlık marksizmin yorumu itibariyle zahiriydi.

D.Türkiye'deki değerlendirmeler karşısında aynı savunma içgüdüsüyle ortak bir refleks'te bulunmalarının en önemli nedenlerinden biride, D.T'nin, onların varlık şartlarına yönelik bir eleştiri perspektifine sahip olmasını sezmeleri idi: Çünkü bu gruplar, birbirleriyle dalasalsalarda, herbirinin kabul ettiği bir ön kolsula birbiriniyorlardı. Her biri, bir diğerinin haldeki statüsünü kabul ederek tartışmaya giriyorlardı. Çünkü bu grupların varlık şartı, geçmişteki statülerinin bugüne sürdürülmesine ve herbirinin de bunu önkoşul yada bir zemin olarak kabul etmesine dayanıyordu.

İşte D.Türkiye onlarla, sadece bazı siyasal sorunlar değil, onların bu statülerine, varlık şartlarına yönelik bir tartışmaya yapıyorlardı.. Bu nedenle de onlar, bir savunma içgüdüsüyle birbirlerini sokulup, aynı türden canı haraş feryatları ve suçlamaları D.Türkiye'ye yöneltiliyorlardı..

Neydi bu itirazlar?
"Sizin yoldardır, yeni diye iddia ettiğimiz tezler, 100 yıldır Marksizm içinde tartışılıyor,"
"Siz, Lenin'in Devlet ve Devrim tezlerinin değiştirilmesini istiyor sunuz, devleti sınıflar üstü görüyorsunuz."

"Siz, Marksizmi sınıf mücadelesi kavramından anırdırma çabasındasınız. Sınıflar arası mücadeleye yerine bir avuç elite karşı tüm toplumun (Tekelci burjuvazi de dahil) ortak mücadelesini öneriyorsunuz. Burjuva Demokrasisini savunuyorsunuz."

"Siz, geçmişin inkar ediyorsunuz."

İtirazlar, daha doğru bir deyişle suçlamalar bunlardı. Suçlamalar diyoruz, çünkü, bu iddiaları kanıtlamamış gibi, kanıt olarak öne sürülenler ise, bizi bağlamayan yazılardan

yapılan alıntılara dayanıyordu. Bu konuya polemik ahlaki bağlamında yeniden değineceğiz. Şimdiki bu iddialarla ilgili bir şeyler söyleyelim..

Biz öne sürdüğümüz düşüncelerin yeni olduğunu iddia etmedik. Fazlasıyla saçma olurdu bu.. Bizim siyasal tahlillerimizde kullandığımız kavramlar (örneğin çok eleştirilen "toplum" kavramı gibi) ve yöntem, Marksizmce kullanılan ve fazlasıyla bilinen şeylerdir. Bu yenilik, olsa olsa, sözünü ettiğimiz sol grupların Ekonomist sistematikleri için sözkonusu olabilir. Çünkü onlar, var olduklarından bu yana, Marks'ta, Lenin'de, Gramsci'de, Rosa'da bol bol kullandıkları bu kavram ve yöntemleri kullanıyorlardı yada unutmuyorlardı! Bu nedenle D.T'de bu kavramların yada yorumların kullanılmasi bir yenilik değil, sadece Ekonomist Marksizm'ce unutturulmuş şeylerin hatırlanması çabasıdır. Hem biz, uluslararası Marksist çevrelerin yeni şeyler söyleyemediği bir dönemde, birçok yeniliği yirmi yıl geriden takip eden Türkiye'deki Marksistlerin daha mütevazı olmaları kanaatindeyiz.

Gelelim "Lenin'in Devlet ve Devrim Tezlerini değiştirmek" isteğimize tevatu'ru üzerine. Biz, böyle bir çabamın mütevazilik sınıırı fazlasıyla aşmak olduğu kadar, yanlış bir çaba da olacağı inancındayız. Ve bu nedenle hiç kimse bizim böyle bir iddiamız olduğunu kanıtlayacak bir veri sunamaz. Çünkü doğru. Bizce Lenin'in Devlet ve Devrim üzerine söyledikleri, bu konularda, ilgilendiği gerçekliği bir çok yönünü açıklamaktadır. Hem de doğru olarak açıklamaktadır. Ve Lenin'den bugüne, bir çok Marksist teorisinin bu konuda Lenin'in sistematizmini aşmadığı düşüncesindeyiz.

Evet, Lenin'in Devlet ve Devrim'i yeniden okunmalıdır. Hemde dikkatli ki gözle. Belki bizlerin şimdiki kadar pek dikkat etmediğimiz bir gözle. Belki bizlerin şimdiki kadar pek dikkat etmediğimiz taraflarıyla. Bugüne kadar "Devlet ve Devrim" denince akla gelen devletin şiddetle dayanan yöntemle yıkılması gerektiği gibi ki tezin hele bizim gibi ülkeler açısından tartışması geçerli olduğu bilinir. Oysa bugünkü tartışmalar itibarıyla devlet ve devrim'in temel tezlerinin reddedildiğinin iddia edildiği noktada, dikkatli bir okuyucu Devlet ve Devrim de bu itirazı ileri sürenlerin göremedikleri gerçekleri görebilecektir. Devlet ve Devrim'de, devletin şiddetle dayanan yöntemle ele geçirilmesinin yanında ve belki de ondan daha önemli burjuva devletle sosyalist devlet arasındaki ayrım çizgilerinin nelerdede çekilmesi gerektiği tartışılmaktadır. Eski burjuva devletin dolaylı demokrasi kurumları dağıtılacak, yerine sosyalist devletin doğrudan demokrasisi ve onun kurulumu egemen olacaktır. Kautsky'nin, burjuva devletinin dolaylı demokrasi anlayışını savunmasına karşı Lenin emekçi halk yığınlarının mücadelede oluşan örgütlenmelerinin belirleyici olduğunu savunmuş ve aynı burada çizmiştir.

Ama sorası bilimeldir ki: bizce, ne Lenin, ne Marks, nede herhangi bir marksist lider yada çevre sonsuz gerçekliği bütün yönleriyle açıklaması ve tamamlaması bir mutlak teoriye sahip değildir. Çünkü bu marksizmin de kabul etmediği bir iddiadır. O nedenle Lenin'inde Marks'ında düşünce ve tezleri sonuza gerçekliği kavrama ve bilme mücadelesi içinde geliştirilecek ve aşılacaktır. Gerçekliğin ve Marksizmin doğası budur. Bu nedenle de Marksizm de kalıcı olan, belli bir anda, belli bir gerçeklikle ilgili söyledikleri değil, onun eleştirel yöntemi.

Biz, "Marksizm'i sınıf mücadelesi kavramından anırdırma çabasındasınız? Sınıflar arası mücadeleye yerine bir avuç eli'e karşı tüm toplumun ortak mücadelesini mi savunuyorsunuz? Böylece Burjuva Demokrasisini mi amalyorsunuz?"

Biz bu iddiaları sahipleriyle birlikte uzun yıllar Marksizme biraz bulamışsak, ki buluştuk. Bilirizki, Marksizmi sınıf mücadelesi kavramından anırdırma için, önce sınıf mücadelesi gerçekliğini gerçekleştirmek gerekir. Ve Marksizme biraz da olsa, bulamışsı birileri olarak biz bilirizki,

“MAKYAVEL ÜZERİNE NOTLAR...”

Demir ÖZLÜ

Antonio Gramsci'nin, en önemli yapıtlarından biri **Makyavel Üzerine Notlar...** (Note sul Machiavelli...) türkçeye, italyanca aslından çevrilmiş bulunuyor (1). Gramsci'nin düşüncesinin parti sorunu üzerinde yoğunlaştığı, kuramsal açıdan da yüksek boyutlara ulaştığı yapıtlarından biridir bu.

İtalyan marksist siyasal düşüncesinin, özellikle Gramsci dönemi üzerinde durmamızın nedeni, sadece Türkiye'nin büyük bir batı bölümünün Akdeniz çevriminde olmasından ve 12.yııldan beri Akdeniz yoluyla Batı ekonomisinin(2) ve kültürünün etkilenmesinden ötürü değildir. Daha önce de belirttiğim gibi:

1. bu ülkenin ve halkın faşizm deneyini yaşamış olmasındandır ve
2. o dönemde İtalya'yı, siyasal alanda kazananın faşizm olmasına karşın, o dönem düşünürlerinin-faşizme de direnerek- bu rejimin yıkılışından sonra çok büyük bir komünist partisini toplumun ortasına yerleştirebilmelerindeki düşünsel ve eylemsel beceridir.

Fakat sadece bu büyük erdemler de değil, şunlar da ilk elde sıralanmalıdır:

3. İtalyan marksizmi, o dönemde gittikçe sertleşen Stalin-Troçki çekışmesinin, uluslararası marksizme yaratacağı ileriye dönük olumsuzlukları görmüş ve kendisini bu olumsuz çekışmeden uzak tutabilmiştir. (Palmiro Togliatti 30 Nisan 1944'de *Unita* gazetesinde yayınlanan 'Gramsci'nin Politikası' adlı yazısında şöyle diyecektir(3): "dönem Gramsci'nin sözlerinden birisini çok iyi hatırlıyorum. Bu sözler bana, Gramsci ile partimizin yönetimi arasındaki ilişkinin(çok güçlü) olduğu, onun varlığının son yıllarında, arkadaşlar tarafından öğüt ve yol-gösterici olarak iletilti: onun sözleri, bizim için "ulusal" bir politika izlemek zorunluluğunu vurguluyordu... gerçekten hissediyoruz ki Gramsci'nin zekası ve ruhu bizi yönlendiriyor. Bizim partimizi o yarattı."

Öyle sanıyorum ki, marksist düşüncüyü kendi ülkesinde verimli hale getirmenin yöntemi budur. Gene öyle sanıyorum ki, uluslararası dayanışma ve temel sorunlarda birleşme başkalarının arında kayıtsız şartsız sürüklenerek değil, kişilikli kişi ve partilerin biraraya gelmesiyle sağlanabilir. Gene öyle sanıyorum ki, Türkiye solunun bazı önemli kesimlerinin içine sürüklenmiş olduğu taklitçilik ve **yöntemsizlik** ancak böyle bir kavrayışla aşılabilir.

4. Üst-yapılar düşüncürü diye de anılmış olan Gramsci'nin düşüncesi-temelde yararlanılacak ama asla aynen taklit edilmeyecek bir düşünce biçimi olarak -bizim gibi üst- yapılar ve Devlette ilgili ideolojik yapılar geleceği güçlü ve insanların davranışlarını kültürel motiflerin ve kültürel değişimlerin de büyük ölçüde etkilediği ülkelerde, daha da geçerlilik kazanmaktadır.

Bu sıraladığım nedenlere bir 5.neden daha eklemek elbette doğal karşılanmalıdır: o da bizzat bu düşüncenin kendi içinde taşıdığı kuramsal derinliktir.

*

“ Makyavel Üzerine Notlar...”’ın “Siyasal Mücadele ve Askeri Savaş” bölümünden, yaşamış olduğumuz olaylara ısıt tutan su satırları, buraya almadan yapamadım: “...siyasal mücadelede egemen sınıfların mücadele yöntemlerini taklitçilikle yeltenilmemelidir, yoksa kolay tuzaklara düşülebilir...” Devlet yasallık çerçevesinde kahr gibi görünürken, aynı Devleti yeniden örgütlemek ve bunun aracı olarak yasa-dışıyla basırmaktadır. Yasa dışı özel faaliyetlerin karşısına benzer bir başka faaliyetin çıkılabileceğini inanamak, yani komandoculuğa basırmak komandoculukla savaşmak budalaca bir davranıştır. Devletin sonsuza dek hareketsiz kalacağına inanamak ki, başka farklı koşullar bir yana, bu hiç söz konusu olmaz... her gün belirli saatlerde çalışmak durumunda olan bir sınıf, geniş mali olanaklara sahip ve bütün üyeleri bakımından, belirli bir işe bağlı olmayan bir sınıf gibi, uzmanlaşmış ve sürekli saldırı örgütlerine (4) sahip olmaz. Bu profesyonelleşmiş örgütler gündüz olsun gece olsun her vakit kesin ve beklenmedik darbeler indirebilir.”

Gelecek yazımda bu konu çerçevesinde -1980 koşullarının Türkiye'ye yüklediği özel bağlan da gözönüne alarak- düşünmeye çalışacağım.

(1) Antonio Gramsci-Modern Prens
(2) Bkz: Ömer Lütfi Barkan'ın iktisat tarihi üzerine olan çalışmaları.
(3) Aynca bkz: Togliatti, Sur Gramsci, Editions Sociales, Paris, 1977, s:55.
(4) Altını ben çizdim. “Savunma örgütleri bunun dışındadır.

**ÜNYEDEKİ ÇATIŞMADA
2 DEVRİMCİ ŞEHİT OLDU**

Ordun Ünye ilçesinde Nisan ayı içinde meydana gelen bir çatışmada 2 Devrimci Ul taraftan şehit oldu. Alınan bilgilere göre Ünye yakınlarında askeri bir birlikle silahlı bir grup arasında çatışma çıktı. Uzun süre devam ettiği bildirilen çatışma sırasında isminin Harun olduğu öğrenilen bir devrimci hayatını kaybetti. Çatışma devam ederken silahlı devrimci grup emberi yarmayı başardı. Çatışma sırasında yaralanan Kadir Aksoy adındaki devrimci arkadaşları tarafından acıldı. Kadir Aksoy'un durumunun girışması üzerine arkadaşları Aksoy'u bir sağlık ocağına götürüp tedavi ettirmek istedikler. Fakat Kadir Aksoy, kan kayıbdan sağlık ocağına asamını vakti.

**GAZİANTEP TDKP DAVASI
SONUCLANDI
7 İDAM**

6. Kolordu ve Sıkaynetim Komutanlığı 2 No'lu Askeri Mahkemesinde yargılanan TDKP üyesi 7 kişiye ölüm, 2 kişiye ömür boyu, 17 kişiye de 3 ile 12 yıl arasında hapis cezası verildi. 42

DISK DAVASINDA 3 TAHLİYE

DİSK davasında Prof Sadun Arslan, Demirkan Tuncay ve Mehmet Mıhlı taahhidi edildiler. Böylece tutuklu sayı 14'e indi. Prof Arslan DİSK Yönetim Kurulu üyesi Demirkan Tuncay, aynı zamanda Gıda-İş Baskı vekili görevini yürütüyorlardı. Rusya 8 Mayıs Çarşamba gününe oteldendi.

**8 İŞKENCECİ POLİSİN BERAAAT
KARARINI ASKERİ YARGITAY
BOZDU**

Türkiye İhtilali Komünistler Birliği (TİKB) örgütü üyesi olduğu şüphisiyle gözaltına alınan Ataman İnce işkence yaparak öldüren 8 işkence polisi, İstanbul Sıkaynetim Komutanlığı 1 No'lu Askeri Mahkemesince yargılanmış ve beraat ettirilmişlerdi. Etilik soruşturması nedeniyle Askeri Yargıtay 1.dairesi bu karar bozdu.

Avrupa Konseyi Türkiye heyeti başkanı BJORN ELMQUIST ile yapılan röportaj

Björn Elmqvist

D.T: Türkiye'ye yaptığınız geziyi anlatır mısınız.

B.E: Önceden Türkiye'deki askeri hapishanelerden en az birine girmeyi talep etme karar vermiştik, oradaki durumu öğrenmek için. Dikkatimizi özel olarak Diyarbakır Askeri Cezaevine yöneltmiştik. Uluslararası Af örgütünden edindiğimiz izlenim, bu hapishanenin oldukça sorunlu bir yer olduğuydu. Aynı zamanda da dışarıya kapalı. Kendimde aynı zamanda yurt dışından bulunan Türk'lerden, onların örgütlerinden Türkiye ile ilgili bilgi toplamıştım. Onlarla yaptığım toplantılarda uzun süredir kayıp olan, haber alınamayan ve hayatından endişe edilen, vada ağır işkence altında bulunduğu sanılan tutukluların isimlerini almıştım.

Önceden Türk askeri yetkililerinden bu askeri hapishaneleri ziyaret etme olanagımız olmadığına dair cevap almıştık. Neden olarak da bunların askeri bölgede olduğu ve Türk sivil yetkililerinin bile buralara giremediklerini belirtiyorlardı. Bize Türk İçişleri Bakanı ve diğer yetkili bakanların bile buralara giremediği söylendi.

D.T: Bunları ziyaret etme olanagı buldunuz mu?

B.E: İşte bütün mesele. Listeyi okumayı bitirdiklerinde bu tutukluların ziyaret etme olanagımız olup olmadığını sorduk. Hayatta olduklarına göre görmek mümkün olmalıydı. Bu sorumuza şaşırtıcı bir cevap verdiler. Buna kendilerinin izin vermede yetkililerin olmadığını, fakat bu isteğimizin gerekli yerlere iletilceğini söylediler. Ben bu işin aceli olduğunu, fazla vaktimizin olmadığını söyledim. Aynı gün, üç saat sonra, Ankara belediye başkanı ile yemek yerken, dışişleri bakanlığı sekreteri gelerek, ertesi sabah saat sekizde askeri bir uçağın hizmetimize sunulacağını söyleyerek benim komisyon başkanı olduğumdan dolayı ve sorduğum sorulardan dolayı gelmemde ısrar ettiler. Benim yanımda gelebilecek iki komisyon üyesi daha bulduk. Diğer üç kişilik komisyonda Mamak Askeri Cezaevini ziyaret edecektik. Fakat çok kısa bir ziyaret. Diyarbakır'a gidecek üç kişi ben, Belçikalı Sosyalist Claude Djardin ve İsviçreli hristiyan demokrat Günther(?) olarak belirlendi.

Diyarbakır'da bölge sıkıyönetim komutanı, aynı zamanda 7.ci ordu başkomutanı olan biri tarafından karşılandık. Bu kişi cezaevinde sorumlu idi. Yanında hukuki danışmanı olan bir hakim vardı. Bölgede darbe öncesi-nden beri (1979) sıkıyönetim uygulanmıştı. Önce komutanlık merkezine götürüldük. Orada bize çok uzun olduğu için şimdi tekrar edemeyeceğim bir sürü bilgi verildi. Örneğin oradaki toplantı iki saat sürdü. Bize sıkıyönetim ilanından bu yana toplam 7100 tutuklunun kaldığını, bunlardan 100'ünün beraat ettiğini; geriye 7000 kalıyor, ayrıca diğer bir yüz kişinin mahkemeleri sonuçlandığından diğer

sivil hapishanelere nakledildiklerini, bu 100 kişiden 71'inin ölüm cezasına çarptırıldığını fakat daha hiçbirinin cezasının infaz edilmediğini, çünkü cezalara infaz edilmesi için milli meclisin onaylaması gerektiğini anlattı. Geriye kalan 29 kişi ağır hapis cezasına çarptırılmışlar. Geriye 6900 kişi kalıyor. Bunlardan 4506'sı hala tutuklu olarak cezaevinde kalıyor. Cezaevinin 300 kişilik olduğu düşünüldürse fazlalığın vahameti anlaşılır. Geriye kalan 5394 kişinin davalarında sonuçlanmış ve kendilerinin deymişle sistemin dışına çıkmış bulunuyorlar. Yani aldıkları cezalar, tutuklu kaldıkları süreye tekabül ettirilmiş tahliye edilmiş durumdadır. Sıkıyönetim Komutanına göre bütün tutukluların ortak özellikleri bölücü olmaları, yani bağımsız bir Kürdistan savunmaları ve Marksist-Leninist olmalarıydı.

D.T: Bütün bu konuşmalar gözetime altında geçiyordu değil mi?

B.E: Ben burada beraberimde bir liste götürmüştüm. Bu listeden haberlerinin olması olanaksızdı. Listedeki açık grevleri sırasında öldükleri söylenen iki kişinin ismini söyledim. Cemal Arat ve Adnan(?) Keskin. Onlarda haberi, yani bu iki kişinin öldüğünü doğruladılar. Bundan sonra 7 isim daha vardı, hayatlarından şüphe edilen. Necmettin Büyükkaya ilk isim. Onun 24 Ocak 1984'de beyin tümörü sonucu öldüğünü söylediler. İkinci isim Yılmaz Demir'in 19 Ocak 1984'de cezaevinin tuvaletinde çarşafa kendini asarak intihar ettiğini belirtti. Üçüncü kişi Halil Çatak'ın hiçbir zaman bu cezaevinde bulunmadığını belirttiler, cezaevi kayıtlarına baktıktan sonra, 4. sıradaki Remzi Aytürk ise yine çarşafa kendini asarak 25 Ocak 1984'de intihar etmiş, yine tuvalette. Hala onların söylediklerini anlatıyorum. 5.ci sıradaki Ahmet Bayk Mamak'a gönderilmiş, cezaevi kayıtlarına baktıktan sonra 6.ci sıradaki Hikmet Yıldırım'ın serbest bırakıldığını, 7.ci sıradaki Salih Kavak'ın bu cezaevine hiç gelmediğini söylediler. Bunlar anlatıldıktan sonra kendilerine ölüm tarihlerinin birbirlerine çok yakın olduğunu ve açık grevlerine denk geldiklerini söyledim. Necmettin Büyükkaya'nın beyin tümöründen ölmüş olması mümkündür. Kasını ispatlamama imkan yok. Fakat bu kişinin açık grevinden dolayı daha da zayıf düşmüş olması mümkün değil mi? O iki kişi hadi intihar ettiler diyelim ama açık grevle hiçmi ilgisi yoktu? Bunları sorduktan sonra benim çıkardığım sonuç şu: İlk iki kişi birde bu son üç kişiyle birlikte beş kişi açık grevle ilişkili olarak öldüler.

D.T: Peki tutuklular işkenceyi doğruladılar mı?

B.E: Beş kişiden üçü işkenceyi anlattı. Peki bu insanların istediğimiz isimler olduğundan nasıl emin olabilecektik?

Bu konuda iki noktaya değinmek gerekiyor.

1-Tutuklulara elimizdeki Uluslar arası Af Örgütü Listesinden haberleri olup olmadıklarını sorduk. Haberleri vardı. Hatta bunlardan ikisi bir süre önce televizyona çıkılarak bu listeyi tekdiz etmekte kullanıldıklarını anlattılar. Ayrıca bazı eleştirel kişilerden sordüğümüzda böyle bir yayının yapıldığını doğruladılar. Bunlardan birisi işkenceyi anlatan ve bu konuda seri şikayetlerde bulunan kızdı.

Bazı koşullara girdik. Askeri disiplin sözkonusuydu buralarda. Bizim gördüğümüz tutuklular 3 tanesi dışında fiziki olarak çok bakımlıydılar. Sağlıklı bir görüntüleri vardı. Hepsinin yaşı aynıydı. Bizim konuştuğumuz dışındakilerin hepsi 20-25 yaşları arasındaydılar. Eğer böyle söylenebilirse bunlar seçme tutuklular olmalıydılar. Eğer elbiseleri farklı olmasaydı onları bekleyen askerlerle tutuklular

arasında fark görmek mümkün olmazdı. Askerlerin tutuklu gibi giydirilip karışmaya çıkarıldığını söylemiyorum. Gene de öyle olduğunu sanıyorum.

D.T: Sizin kişisel düşünceniz ne?

B.E: Tam gerçeği söylediklerine inanmıyorum. Somut konuşmalara gelince, konuştuğumuz 8 kişiden 5'i hapishanelerde kendilerine kötü davranıldığını söylediler. Suçlarını ve hatalarını kabul ederek, buna rağmen hapiste olmalarını davanın henüz tamamlanmamış olmasıyla açıkladılar. Fakat geriye kalan 3 kişi işkence gördüklerini anlattılar. Birinin ismi Cihad Sener. 2 Mart 1981'de tutuklanmış. Bu kız tutuklandıktan andan itibaren daha polis karakolunda işkence yapılmaya başlandığını anlattı. İsim vermesi için baskı yapmışlar fakat isim vermemiş. Marksist-Leninist Kürt Partisine üye olmakla suçlanmışlar. Falaka, zincirle ve copla dövme gibi işkenceler. İşkencenin hem polis karakolunda, hemde cezaevinde yapıldığını anlattı. Fakat son 5-6 aydır işkence yapılmadığını anlattı. Neden durduğunu sorduk. İşkencenin hapishane yönetiminin değişmesiyle durduğunu anlattı. Burada komutanla tartışmaya başladı. Çünkü komutan idarenin Haziran 83'de değiştiğini söyledi. İşkencenin hala devam edip etmediğini sorduk. Bize erkek tutuklulara hala işkence yapıldığına emin olduğunu söyledi. Kendisi 23 yaşında ve lise mezunuydu. Fakat yabancı dil bilmiyordu.

Kız dışarı çıktıktan sonra komutan bize kızın anlattıklarına inanmamamızı çünkü öyle olsaydı tekrar işkence görmekten korkacağı için bunu anlatamayacağını söyledi. Ben de ona bunu kendisinin meseleleri nasıl kavradığına ilişkin bir sorun olduğunu ve onu kullanmış olabileceğini söyledim. Eğer zaten işkenceye tabi tutuluyorsa zaten işkence gördüğü için herhangi bir riziko taşımadığına inandığını anlattım. Her halikarda komutanı dediklerini kabul etmiyorum. Bizi işkence yapılmadığına dair ikna etmeye yeltendikleri tek olayda buydu zaten. Sonra vazgeçtiler. İşkenceden bahseden 2.ci kişi Mehdi Zana idi. Kendisi 14 Şubat 1981'de tutuklanmış.

D.T: Avrupa Konseyi üyesi olarak Türkiye'de işkence yapıldığına ve insan haklarının çiğnendiğini kabul ediyorsunuz, peki bu uygulamaları durdurmak için ne yapalım?

B.E: Üç seçenek var. 1-Yaptıklarını kabul edip sesimizi çıkarmayız ve Türkiye'nin Avrupa Konseyinde kalmasını kabul ederiz. Bu yanlış bir tutum. 2-Olanların dehşetli olduğunu

söyleyerek Türkiye'yi Konseyden çıkarmak. Bu konuda gerekli tartışmalar çok. Eğer salt hukuki açıdan ele alınacak olursa doğru bir görüş. Bu açıdan Türkiye'yi Konseyden atmış olmamız gerekirdi bugün için. Çünkü Türkiye'de olanlar Konsey tüzündüğü yazılanlarla çelişiyor. Üçüncü şı ise ülkenin Konseyde kalmasını olanaksız kılan ihlalleri belirlemek, fakat Türkiye'yi atmak yerine Türkiye'deki durumu düzeltmeye çalışmak ve Türkiye'yi bizimle daha bağlayıcı bir diyaloga zorlamak, sıkıştırmak.

D.T: Nasıl?

B.E: Örneğin şu anda yapıldığı gibi. Hani şu beş ülkenin insan hakları komisyonuna olan şikayeti. Komisyon meseleyi gündemine aldı ve bu beş ülkenin somut şikayet noktalarından somut delillerle geleceklere, örneğin şu Türkiye'de tutuklanan Danimarkalı gibi bir dava başlayacak yakında. İşte o zaman komisyon uzmanlarından oluşan bir delegasyon atayacaklardır. Doktorlar, psikologlar, gerekli ilaçları da yanlarına alabilecek bir komisyon, yani tam anlamıyla bu konularda bilgi ve yetkisi olan ufak gruplar. Bunlar önceden haber vermeksizin çeşitli kurumlara, polis karakolları, hapishaneler v.b. kurumlara ziyaret eder, bina planlarını ister, istediği odayı, bölümü ziyaret eder. Türkiye bunları Konseyde olduğu sürece kabul etmek zorundadır. Bu bir zorunluluk. Kuzey İrlanda örnekleri yaşadığımız. İngiliz hükümetine karşı, işkence şikayetlerine karşı habersiz ziyaretiler yapılmıştı hapishanelerde. Türkler bunu kabul etmezlerse işte o zaman yeni bir durum ortaya çıkar. Bu açık. Eğer bu soruşturma komitelerini

B.E: Bu mesele gerçekten ciddi.

D.T: Yani demokrasiye geri döndünüz mü?

B.E: Hayır daha değil. Fakat bu noktalarda doğru yönde olduğuna dair küçükte olsa bir umut verildi. Parlamento seçimleri kesinlikle yeterli değildi. Seçenekler ve olanaklar açısından. Evren'in telkinlerine rağmen Özal'a oyunu vermekle Türkiye Halkı kendi politik iradesini kullanmak istediğini gösterdi. Sonra daha fazla partinin katıldığı belediye seçimleri var. Mecliste muhalefetin gerçek muhalefet olmadığını söyleyebilir. Fakat çoğunluğu yine hükümet partisi aldı. Demokrasi konusundaki yeterliliklerin yanında birde insan haklarının çiğnenmesi var. Düzeltilmesi gereken inançları yüzünden tutuklu bulunanlara af çıkarmak, hapishane koşullarında genel bir düzenleme olmalı, basın özgürlüğü, sendika özgürlüğü, görüş belirtme özgürlüğü, işte bütün bunlar gerçekleştirilmeli Türkiye'de. Konsey'de vereceğimiz önergede bütün bunları belirteceğiz, sanırım kabul edilir.

Biz parlamenter gurubu olarak, ki sanırım çoğunluk böyle düşünüyor, oradaki Türk temsilcilerinin yerini koruyup onları, bunları gerçekleştirmeye yönünde zorlamak için etkimizin süreceğine inanıyorum. Kendi meclislerinde araştırma komisyonları kurup hapishane koşullarını incelemeliler. Kendi politik sorumlulukları altında, böylece kendi hapishanelerinde neler olup bittiğini öğrenebilirler. Eğer kendilerinin kabul edemeyeceği şeyler olursa, bunların düzeltilmesi için uğraşmaya zorlayabiliriz.

Bugün Türkiye'de Cezaevlerinde tutuklu bulunan her beş kişiden üçü işkence görüyor. Yukarıdaki resimde işkence görmüş bir tutuklu görülüyor.

geri çevirtilerse ki çevirebilmeleri için zaten konseyden kendilerinin çıkması lazım. Şu bizim Diyarbakır cezaevini ziyaretimiz Türkiye'de belli çevrelerinde ortamı normalleştirmeye çalıştıkla, ki bu çevreler belli otoriteler olabilir, bazı güçler başka güçlere karşı mücadele ediyor olabilirler, bir belirti sayılabilir. Bunda Avrupa Konseyi'nin yardımlarını da alabilirler. Hatta iktidarda geldiklerinde işkenceden sorumlu kişilere davada açılabilirler.

D.T: Demokrasiye geçiş meselesini nasıl yorumluyorsunuz?

D.T: Evren çeşitli kereler Avrupa ülkelerinin Türkiye'nin çözümlerine katılmalarına müsaade etmeyeceklerini belirtti.

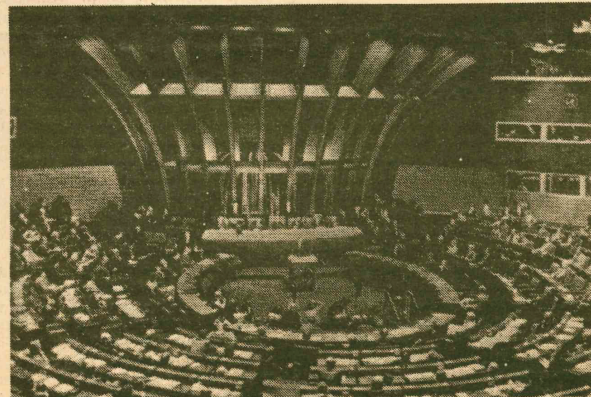
B.E: Eğer bunun anlamı insan hakları komisyonunun açtığı davayı kabul etmezlerse durdurmak zorundadır. Bununla ancak konseyden çıkmakla yapılabilir. Yunanistan 1974'de yaptığı bunu. Bilmiyorum aynı nedenden dolayı mı, aynı zamanda hemen ardından demokratik bir yönetime geçtiler.

D.T: Yani hem konseyde kalmak isterler hemde komisyonların ziyaretini kabul etmezlerse konseyden çıkarmak zorundalar.

B.E: Türkiye'nin bu komisyonları geri çevirebilmesinin tek koşulu konseyden çıkmaktır. Ümit ederim ki Türkiye konseyden çıkmak yerine, sorumluluklarını yerine getirmeye çalışır, mahkemeye taraf olarak katılır.

D.T: Son soru. Danimarka'nın Türkiye'den gelen ilticacılara karşı tavrı ne olmalıdır?

B.E: Bence gerekli politik iltica talebi yerine getirilmelidir. Bildiğim kadarıyla şimdiye kadar Türkiye'den gelip iltica talebine bulunanlar iltica aldılar ve bence almaya devam etmelidir.

Strasbourg'daki Avrupa Konseyi binasının içten görünüşü

Danimarkalı Gencin Türkiye Macerası

Jakop Nielsen, Türk müziğini öğrenmek için Türkiye'ye gidip orada tutuklanan Danimarkalı bir genç. Türk müziği yerine başka şeyler öğreniyor Türkiye'de... Bazı gerçekleri, hemde

yaşayarak... İşkenceleri, baskıları, devrimci ailelerin sıcaklığını, göz altındaki devrimcilerin direnişlerini u.s... Aşağıda Jakop Nielsen'le yapılan röportajı sunuyoruz.

Jakop NIELSEN

D.T: Bize Türkiye'ye yaptığın geziyi anlatırmısın?

J.N: Nielsen: Türkiye'ye 3 Mart'ta hareket ettim. Danimarka'dan tanıdığım Türklerden aldığım adreslerdeki aileleri ziyaret etmek istiyordum. Nasıl yaşadıklarını görmek istiyordum. Aynı zamanda birazda Türk müziği öğrenmek istiyordum. Çünkü burada tanıdığım Türklerle birlikte Türk müziği çalışıyorum.

D.T: Nasıl geliştirdi öykü?

J.N: İstanbul'da bir gün kaldıktan sonra Bursa'ya gittim ve iki günde orada kaldım. Burada ziyaret ettiğim ailedeki kadınlar bir bant doldurup bana verdiler. Bantta sosyalist şarkılar okudular. Bu bantı Danimarka'da tanıdığım Türklerle götürecektim. İşte başım

bu bant yüzünden belaya girdi.

D.T: Nasıl oldu?

J.N: Bursa'dan sonra Konya Ereğlisine gectim. Orada 4 gün başka bir aileyi ziyaret ettim. Daha sonra başka bir aileyi daha ziyaret etmek için doğuya hareket ettim. Elazığ'a geldiğimde karanlık basmıştı. Kalmak için gittiğim otelde bir genç beni soymaya kalktı ve paramı almaya çalıştı. Ben de otel personeliyle konuşurken gömleğimi alıp kaçtı. Oteldekiler bunun üzerine polise telefon ettiler ve iki sivil giyimli polis geldi biraz sonra otele. Onlar ise gömleğimi çalanı yakalamakta yardım etmek yerine benimle ilgilenmeye ve üzerimi araştırmaya başladılar. Beni orada tutuklayarak polis karakoluna götürdüler. 15 gün karakolda tutuldu Elazığ'da.

İlk iki gün devamlı bir sandalyede oturdum. Devamlı gözleri bende idi. İlk geldiğimde çok kısa bir sorgulama yapıldı. Oturdum yerden sağa sola, merkeze teleksler gönderip bir terörist yakalamış olma ihtimalleri olduğuna söylüyorlardı. Bana oldukça komik geldi. Ayrıca Bursa'yada teleks çekerek bantta konuşan aileyi tutuklamalarını söylediler. Adreslerini cep defterimden aldılar. Bantta söylenenlerden hangi aile olduğunu çıkarmaları zor olmadı.

İki gün sonra sorgulamam yapıldı ve rapor tutuldu. Daha sonra cezaevine götürüldüm.

Nerelere gittiğimi sordular. Sonra niye hep komünist aileleri ziyaret ettiğimi anlayamadıklarını söylediler. Onlara göre hep

kötü aileleri ziyaret ediyordum. Bende onların komünist olduklarını bilmediğimi söyledim. Korktuğumdan dolayı sosyalist olduğumu söyleyemedim. Komünist olmadığımı, liberal olduğumu söyledim. Fakat bana inanmadılar.

15 gün sonra Bursa'ya götürdüler. Yalnız gitmeden önce birgün zorluklar çıkardım ve delirmiş gibi yaptım. Beni komiser çıkardılar. Komiser de hasta olup olmadığımı, hastahaneye yatmak mı istediğimi sordu. Ben de hasta olmadığımı sadece bana ne olacağımı bilmek istediğimi söyledim. Benim Bursa'ya gönderilip oradaki polise yardımcı olacağımı söyledi. O kötü aileyi yakalamışlar kendi deyimiyle.

Bursa'dan iki sivil polis gelerek otobüsle Bursa'ya götürdüler. 23 gün orada kaldım. Polis karakolunda bir hücrede 23 politik tutukluyla birlikte kaldım.

D.T: Sana işkence yapıldı mı?

J.N: Hayır bana yapılmadı. Fakat diğerleri tek tek sorgulamaya çağırılıyorlar ve geri geldiklerinde işkence görmüş oluyordular. Mesela 3 tanesine elektrik verilmişti ben oradayken. İşkence izleri de hemen belli oluyordu. Çoğu polis baskınlarında, evde, işyerlerinde kitap yakalattıkları için yakalanmışlardı. Altı katta da tutuklu vardı ve onların durumu daha kötüydü. Bizim durumumuz onlarınkinden daha iyiydi.

D.T: Bursa'da ne sordular sana?

J.N: Aileyi ne kadar tanıdığımı sordular. Danimarkadaki aileleri sordular. Fazla tamadığımı sa-

dece birkaç kere birlikte müzik çaldığımı anlattım. Buradaki politik ilticacıların biri.

23 gün geçtikten sonra serbest bırakıldım. Aynı hücrede kaldığım tutuklular kendi durumlarının kötülüğünü bakmadan şarkılar söyleyip dans ederek vakit geçirmeye çalışıyorlardı.

Benimle birlikte aileden iki kadın ve 18 yaşında genç bir adam da tutuklanmıştı. Onlara işkence yaptılar. Kadınlardan birinin iki dişi birden kırılmıştı.

Birgün gelip toparlanmamızı söylediler ve Gölcük Askeri Mahkemesine çıkarıldık. İlk ahn-

mandan bu yana 38 gün geçmişti. Orada tekrar ifademizi alıp serbest bırakılar hepimizi. Fakat önce Bursa'ya gelip birkaç kağıt imzalamamız gerekiyordu.

Bursa'da aileyle birlikte evlerine gittim. Orada çamaşırlarını yıkayıp Danimarka'ya tren bileti alabilmem için para buldular banna.

D.T: Peki son sözün...

J.N: Bence dışardaki muhalefet çalışmalarını, Türkiye'deki koşulları anlatılması yapılan ve doğru olan şeyler. Türkiye'deki yönetime hiçbir işbirliği yapılmamalı.

ANAP'ın teklifinde siyasilere af yok

ANAP Balıkesir Milletvekili Nejat Tunçsiper'in ilginç af önerisi (siyasi affı kapsamıyor) geçtiği günlerde ANAP'ın grup yönetim kuruluna verildi. Öneride: 10 yılı geçmeyen cezaların tüm sonuçlarıyla, 10 yılı aşan cezaların ise 10 yıllık bölümünün affedilmesi öngörüldü. Ayrıca, ölüm cezaları müebbetle, müebbet hapis cezaları ise 24 yıl ağır hapse çevrilecekti. Orman, Vatana ihanet, toplu kaçakçılık, silahlı örgüt kurmak, gibi suçlarla, devlet aleyhine işlenen suçlar af kapsamı dışında bırakılıyordu.

ANAP önerisinin ANAP'lı bir milletvekilinden gelmesine rağmen görüşe sahip değildi. Ayrıca Evren'in ve generallerin Af'a karşı olduğu bilinmekteydi. Buna rağmen önerinin ANAP'den gelmesi sorunu daha da ilginçleştiriyordu. Nejat Tunçsiper'in önerisinin kamuoyuna duyurulmasından sonra Başbakan Özal konuyla ilgili bir açıklama yaptı. Özal açıklamasında, bu konunun dikkatle düşünülmesi gerektiğini belirtti.

Af konusunun zor çözümlenecek bir sorun olduğuna kaydeden Özal sözlerini şöyle tamamladı. "Bugünden yarıya halledilecek bir mesele değil. Üzerinde daha uzun çalışması gerekir. Hükümet görüşü daha hazır değildir." Kısaca Özal'a göre Af konusu henüz erkendi.

Af önerisi hakkında SODEP'te tepkisini Genel Sekreter Atilla Sav tarafından dile getiriyordu. "Biz olağanüstü bir dönemden, siyasi bunalımdan çıktık. Teklif bu olağanüstü dönemin kurbanlarını kapsamıyor, tasan yetersiz ve yaraları sarmaktan uzaktır. Olağanüstü dönem kurbanları da adı suçlular değil, fikir ve siyaset suçlularıdır. Olağanüstü anarşi ve karşısına dönemin yaralarını sarmak istiyorsak, öncelikle siyasal suçluları affetmeliyiz. Ama bu yapılırken de silahlı terör suçlularının affını düşünmüyoruz. Bu bir istisnadır ve bu istisna dışında tüm suçluların af kapsamına alınması gerekir."

Doç. Dr. Yalçın Küçük'e 7,5 yıl hapis cezası verildi

Yalçın Küçük sorgusunda "Türk aydınının onurunu taşıyorum"

Daha önce İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Numaralı Askeri Mahkemesinde görülen ve "Bir Yeni Cumhuriyet İçin" isimli kitabında komünizm propagandası yaptığı gerekçesiyle 8 yıl ağır hapis cezasına çarptırılan Doç. Küçük'ün bu cezası, avukatlarının itirazı üzerine Askeri Yargıtay 5. Dairesi tarafından esastan bozulmuştu. Ayrıca 10 ay tutuklu kalan sanığın tahliyesine karar verilmişti.

24 Nisan 1984 tarihinde yapılan duruşmada mahkeme eski kararında ısrar etti ve suçun oluştuğuna karar verdi. Mahkeme sanığın gaybında, yayın yoluyla komünizm propagandası yapmak, komünizmi övmek, TKK'nın 146. maddesindeki suçlu açıkça kıskırtmak ve teşvik etmek suçlarından 7,5 yıl ağır hapis cezası verdi. Ayrıca Küçük ömür boyu kamu hizmetlerinden men cezasına çarptırıldı.

ŞARKICI SELDA TUTUKLANDI
"Galdı Galdı" isimli plağında, Kürçülük ve bölücülük propagandası yap-

tığı gerekçesiyle, Selda hakkında 17 Nisan günü tutuklama kararı verildi. Selda Bağcan 24 Nisan'da Sıkıyönetim Komutanlığına teslim oldu.

DGM'LER ÇALIŞMAYA BAŞLADI

Devlet Güvenlik Mahkemeleri 7 yıl 6 ay 20 günlük bir aradan sonra 1. Mayıs 1984 tarihinden itibaren yeniden çalışmaya başladılar.

1773 sayılı yasa ile 26 Haziran 1973 tarihinde 5 ilde aynı anda kurulan DGM'ler, 11 Ekim 1976 tarihinde kesin olarak kapanmıştı.

12 Mart sonrasında kurulan DGM'ler daha sonra toplumsal muhalefetin baskısıyla kapatılmıştı. 12 Eylül darbesinden sonra Anayasada'da yerini bulan, bu mahkemeler yeniden kuruldu ve çalışmalarına başladı.

ULUSLARARASI HUKUKLAR KOMİSYONU (Nial Mc Dermot)

"Yeni Türk anayasası, Milli Güvenlik Kanunu'nun çıkardığı kanunlar ve kararnamelemlerle yasal çerçeveyi çizilen yapıyı yansıtmakta ve olağanüstü yasalara meşrulaştırmaktadır. İnsan hakları alanında anayasal temel hak ve özgürlüklerinin göz doldurucu bir listesi vermekle birlikte, tüm bu hak ve özgürlüklerin içini, bir dizi yasaklama, istisna ve sınırlama ile boşaltmaktadır. Anayasa'nın girişinde 'Kutsal Türkiye Devleti' olarak nitelenen Devlet'e hemen hemen dinsel bir anlam verilmektedir. Devlet'in cumhuriyet ilkeleri ve bölünmezliğiyle ilgili ilk üç anayasa maddesinin değiştirilmesi, hatta değiştirilmesinin önerilmesi bile mümkün değildir. Diğer maddelere gelince, onların da liberal bir demokrasi anlayışı doğrultusunda değiştirilmesi olanakları son derece sınırlı tutulmuş, böyle bir değişiklik son derece güçleştirilmiştir. İşte askeri yöneticilerin Türkiye'ye sürekli bir biçimde dayatmağa çalıştıkları anayasamız özü budur."

Uluslararası Hukukçular Komisyonu Başkanı Mc Dermot, yaptığı hukuki açıklamalardan sonra, Türkiye'de insan haklarının çiğnenmesinin canlı tanığı olan, Komisyon üyesi Kürt avukat Hüseyin Yıldırım'a söz vermiştir. Diyarbakır'da Türk tutuklulara sağduygusu için kendisi de tutuklanan ve uzun süre işkence gördükten sonra yurt dışına çıkmayı başaran Hüseyin Yıldırım, askeri hapishanelerdeki insanlık dışı koşulları ve askeri mahkemelerdeki adaletsizlikleri özetledikten sonra şöyle demiştir:

"Arap uluklerinin buradaki temsilcilerini sunu belirtmek isterim ki, seçimlerden sonra Türkiye'de demokrasiye dönüşülecek yolunda beslenen tüm umutlar, bir kendini aldatmadan başka bir şey değildir. Halen Türki-

ye'de kurulan ve güçlendirilen rejim demokrasi değil, düpedüz faşizmdir. Geçen Ocak ayında Cunta'nın temsilcileri Avrupa Konseyi'nde yer alırken, Diyarbakır hapishanesinden yankı izleriyle kaplanmış cesetler çıkıyordu.

Ve Mamak hapishanelerinde açık grevleri ve işkenceler sürüyordu. Sadece şu son on gün içerisinde askeri mahkemelerde 32 kişi ölüme, yüzlerce ömürboyu hapse veya 36 yıla kadar varan hapis cezalarına mahkum edildi.

"Tüm değişik iddialarına karşın, Cunta'nın kurduğu tüm yapılar durmaktadır ve sıkıyönetim sürüp gitmektedir."

SORU: Sivil bir hükümetin iş başına gelmesinden bu yana hiçbir değişiklik yok mudur?

CEVAP: Parlamentonun ve hükümetin, sıkıyönetim komutanları ve onların emrindeki devlet mekanizmaları üzerinde hiçbir kontrol yetkisi yoktur. İktidar elinde tuttuğunu ileri süren hükümetin Adalet Bakanı bile kendi ülkesindeki hapishanelere girme hakkına sahip değildir. Şimdiki Sağlık ve Adalet Bakanları, Diyarbakır'dan dönüşlerinde, kendi yetimlerini bağli olmayan hapishanelere girmelerine izin verilmediğini bizzat açıklamışlardır.

ULUSLARARASI BASIN ENSTİTÜSÜ (P. Galliner):

"Seçimler yaklaşırken beslenen tüm umutlara rağmen, Tercüman, Milliyet, Nokta, Günaydin, Tan ve Hürriyet gibi büyük gazeteler bile belli sürret için bir kez daha kapatılmış, yöneticileri ve yazarları sıkıyönetim kousturmalarna tabi tutulmuştur."

"Seçimlerden sivil bir hükümet çıktıktan sonra, Türk dostlarımız ve baskılarımız, sivil hükümetin sıkıyönetimi kaldıracağı, genel af ilan edeceği, insan hakları ve basın özgürlüğü konularında özen göstereceği umuduna

kapılmışlardır. Ne var ki, kousturmalar sürüp gidiyor. Yerel seçimlerden kısa bir süre önce Tercüman'dan Nazlı Ilıcak ve Aydoğdu İlter, Cumhuriyet'ten Nadir Nadi ve Okay Gönensin hakkında tekrar soruşturma açıldı.

"Halen Türkiye'de demokrasiye dönüş ve özgürlükler konusunda fazla iyimser olmak mümkün değildir. Yayın müdürleri kendi kendilerine sansür uygulamaya mecbur tutulmaktadır. Şu ana kadar, insan hakları, düşünce ve söz hürriyeti konusunda hiçbir umut gerçekleşmemiştir. Askerlerin baskısı tüm şiddetle sürmektedir. Basınla ilgili yasalar öyle hazırlanmıştır ki, daha geniş ifade özgürlüğünün sağlanması muhtemel görünmemektedir. Basın yasası, basın özgürlüğünün açık ihlalidir. Eğer Türkiye hür dünyanın bir üyesi olarak kabul edilmek istiyorsa, derhal genel af çıkartılmalı, kousturmalar durdurulmalıdır. Bu konuda hiçbir ödün vermemeliyiz. Bu ilkesel bir sorundur."

SORU: Avrupa basınının Türkiye'yle ilgili tutumunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

CEVAP: Maalesef Avrupa kitle iletişim araçları ve bazı Avrupa ülkeleri, Türkiye'de insan hakları konusunda son derece gevşek davranmaktadır. Oysa bu konuda özellikle F.Alman Hükümeti büyük etkiye bulunabileceği güdectir. Birkaç gazete dışında Avrupa gazeteleri, Türkiye'deki kousturmalara son derece az yer vermektedir. Avrupa Konseyi'nin bu konudaki faaliyetleri bile yansıtılmamaktadır.

SORU: Türk basınında eleştiriler iktidar tarafından hoşgörüyle karşılanmakta mıdır?

CEVAP: Hayır. Oto-sansür yayıncıların tepesinde dir. Basın özgür değildir, çünkü demokrasi gelmemiştir.

Türkiye'de Solun Geleceği

Prof. Dr. Hakkı KESKİN

Sol'un genel anlamdaki tanımı "emekten yana olmak" diye yapma olası. Emegile geçen insanlar olan yana tavır alan güçleri. Sosyal Demokrasiden Marxizme değin değin bu sol tanımın içinde gördüğümü belirtmekte yarar var. O halde solun geleceği derken, emekçilerin ve emekten yana tavır koyan güçlerin geleceğini kastediyorum.

Emekten yana olmanın niteliği sol hareketin niteliğine ödeş. Özellikle Birinci Dünya savaşından bu yana çoğu Batı-Avrupa ülkesinde sol hareket içinde belirlen bir güç haline gelen Sosyal Demokratlar, Marxizim uzlaşmaz çelişki olarak gördüğü "emek-sermaye" zıtlığını, demokratiyi volda, reformlarla ve adım adım ilerleyerek giderebileceklerini savunmaya başladılar. Bu reformist volda emek sermaye arasında adeta hakemlik görevi üstlendiler. Hatta sağ Sosyal demokratlar kapitalist sistemin özüne dokunmaksızın onu sosyal içerikli reformlarla benimsiyebilecekleri bir sistem yapabileceklerini bile açıkça kabulleni olular.

Avrupa Sosyal Demokrat Hareketleri ve siyasi partilerinin hemen tümü, Demir Özlü dostumun "Marxistler ve Sosyal Demokratlar" (Demokrat Türkiye, 16 Mart 1984) yazısında doğru olarak belirttiği gibi, Marxist teoriyle yoğrularak ve bu teoriyi kaynak yaparak doğdular ve etkinlik kazandılar. Bu partilerin kuramsal öncülleri kendi aralarındaki ve diğer sol hareketlerle olan tartışmalarda hiç bir zaman Marxizmi red yoluna gitmediler. Onlar Marxizmin örneğin "devlet", "ihtilal", "kriz", "Proletarya diktatörlüğü" ve benzeri kuramlarını kendi anlayışlarına göre yorumlamaya başladılar. Tıpkı günümüzde de Marxizmi ve "Marxizmi-Leninizmi" farklı yorumladıkları için bir araya gelemeyen Marxist görüşler ve partiler gibi.

Günümüzün en sağ Sosyal Demokrat Batı-Avrupa partilerinde bile değil Marxist kökenliliklerini, Marxist kuramı tamamen red eden ve hatta Marxizme karşı olan Sosyal Demokratlar hareket yoktur kanımca. Marxizmi tamamen rededen ve bundan da öteye Marxizme karşı olan hiç bir görüş ne sol nede sosyal demokrat bir görüş ve hareket olabilir. Gerçek sol, sosyal demokrat ve sosyalist her görüşün mayısı Marxizmi olmak zorundadır. Kökenini, yani Marxist kuramı red eden ve hatta buna karşı olan bir "sol görüş" ve "sosyal demokrat" hareket, hangi değişik nesnel koşullar içerisinde olursa olsun, kapıta lizmin karşı seçeneği olması gereken ve emeği iktidar yapmayı hedef alan bir toplumu öngörmeyiz.

Günümüzün çoğu Batı Avrupa Sosyal Demokrat Partileri Marxizmi reddetmezken, kuşkusuzki Marxist bir parti olduklarını da söylemezler. Çünkü Marxist partilerin sahip olunan kuramının yanısıra, parti örgüt yapılarının ve pratikteki eylemlerinin de Marxizme uygun olması gerekir. Denebilir ki günümüzde Batı Avrupanın en sağ sosyal demokrat partilerinden biri Alman Sosyal Demokrat Partisi (SPD) dir. Bu partide bile açıkça Marxist olduklarını söyleyen ve bunun uğraşını veren azınlık bir fraksiyon vardır. SPD'nin gençlik kolları (Jung sozialistler) genellikle Marxist kuramı benimzediklerini gizlemezler. Kongre kararlarına ve analizlerine bu kuram mutlaka yansır. Marxizmi reddetmeyen, ancak SPD'nin Marxist bir parti olmadıklarını yineleyen yönetim kadroları, hiç bir zaman Marxist olduğunu söyleyenleri partiden uzaklaştıramazlar. Savundukları dünya görüşleri nedeyle SPD'den atılanlara bir diğer komünist partiyi savundukları neden gösterilir.

En sağ çizgiye kaymış sosyal demokrat partiler bile açıkça Marxist olduklarını söyleyen üyelerine partilerini kapalı tutmazlar.

Nedense Türkiye'de sosyal demokrat olduğunu söyleyen parti ve hareketin önde gelen bazı liderleri "Marxizme" ve "Komünizme" karşı olduklarını söyleyerek sol görüşlerinin platformunu çizmeyi gördüklerimdir. Bir sol veya sosyal demokrat partinin, belli bir komünist çizgiyi savunan bir parti veya hareketi arasında-

ki farkları belirtmek için tavrı alması ve sınır çizmesi son derece doğaldır. Hatta Marxist kuramı veya belli ilkelerini tartışma veya eleştiri konusu yapması da doğaldır. Ancak kendine "sol", "sosyal demokrat" veya "demokratik sol" diyen bir partinin ve hareketin "Marxizme karşıym" diyerek sahte olmayan bir sol parti ve hareket olması olası değildir. Marxizme karşı olarak solcu olma iddiası, örneğin hazreti İsa'yı ve Muhammedi reddederken hristiyan veya müslüman olma iddiası kadar yanlış ve gülünç olur.

Türkiye'de kurulmuş veya kurulacak bir sosyal demokrat partinin Türkiye'ye özgü koşulları Batı Avrupa'dan farklı olabilir ve farklıdır. Ancak bir parti veya hareket "sol" veya "sosyal demokrat" bir parti olma iddiasıyla politik sahneye çıktığında, dünyanın neresinde olursa olsun, işçi sınıfının dünya görüşünü bilimsel bir kuram haline getiren "Marxizme karşı" olamaz Türkiye'de. Henüz oluşum ve kuruluş sürecinde olan sosyal demokrat parti ve hareketlerin daha baştan bu denli tarihi bir sapmayla "emekten yana" politika yapma iddiasıyla politik aranya çıkmaları, kendi gelecekleri açısından da büyük sorunları beraberinde taşıyacaktır. Böyle bir sapmanın günümüz Türkiye koşullarına özülenebilirliği de yoktur ve olmamalıdır.

Türkiye'de verilmeekte olan ve verilecek olan demokrasi ve sosyalizm savaşımı öncelikle emekçi kitleler karşısında inandırıcılığı ve uzun nefesliliği gerekmektedir.

Türkiye'de yoğunlaşan 'devlet ve devlet beslemesi terör ve baskın ve de askeri darbelerin gerçek nedenini yoğunlaşan sınıf çelişkilerinde ve demokratik hak ve özgürlükleri dışlayarak geleceğini güvenceye almak isteyen güdümlü kapitalist sistemde görmek gerekir.

Ancak darbe zoruyla oluşturulan yeni anti demokratik devlet mekanizmaları var olan sınıf çelişkilerini daha da yoğunlaştırmakta ve nesnel olarak sermaye-emek uzlaşmazlığını daha da derinleştirmektedir. Orta ve uzun sürede emekçi sınıf ve tabakalar kendi gerçek siyasi örgütlerini seçebilmeyi mutlaka başaracaklardır. Türkiye'de sosyal demokrat ve Marxist bir potansiyel oluşmuştur ve vardır. Zorunlu olan sol güçlerin geniş emekçi kitlelerine inandırıcı ve tutarlı çizimlerle sunarak bu büyük potansiyeli etkin bir güç konumuna getirebilmelidir. Solun inandırıcılığının ön koşulu, sosyal demokrat eğilimde olduklarını söyleyen güçlerin kendi aralarında bir parti çatısı altında ve Marxist olduğunu söyleyen güçlerin kendi siyasi örgüt çatısı altında biraraya gelebilmeleridir kanımca.

Türkiye halkının güçlü ve gerçek bir sosyal demokrat hareket ve aklı başında toparlayıcılığı olan bir Marxist partiye gereksinimi vardır. Kuşkusuz ki bu orta süreli bir görevdir. Ancak daha baştan tüm uğraş ve girişimlerin böyle bir ereğe yönelik olması gereklidir. Diyalaktığın gereği sol güçler 12 Eylül 1980 darbe sonrası gelişmelerden, geçmişteki yanlışları gelinden kalıcı dersler çıkarıp nesnel olarak yararlanma gelişen sınıf çelişkilerini değerlendirmeleri ve sınıf kavgasını örgütlemeleri gerekir. Bu görev öncelikle Marxist solun görevidir. Ancak bu görevin gereğince ve kalıcı olarak yerine getirilebilmesinin de ön koşulu, Türkiye'de işçilerin ve kalıcılığı olabileceği gerçek bir siyasi demokrasidir. Bu siyasi demokrasinin oluşmasında ise sosyal demokrat hareket büyük sorumluluk düşmektedir. Etkin ve aklı başında bir Marxist gücün yönlendirdiği ve zorlayıcı dürtüsü olmaksızın ve güçlü, gerçek bir sosyal demokrat hareketin sorumluluğuna yerine getirme kararlılığı olmaksızın, Türkiye'de gerçek bir siyasi demokrasinin filizlenip kök salması olası gözüküyor. Bu nedenle gerçek bir sosyal demokrasi ile, aklı başında Marxist bir hareketin uygarca bir diyalog içerisinde ve gerektiğinde bütünleşen bir eylem birliği geleceğin demokratik ve sosyalist bir Türkiye için sorumluluklarını yerine getirmeleri gerekmektedir. Türkiye'de solun geleceğini bu tabloda görebiliyoruz.

Aydınların demokrasi çağını

Bastaraftı 1.sayfada

Milli irade ancak toplumun bütün kesimlerinin örgütlenebildiği düzenlerde anlam ifade eder (...) Başta siyasal partiler olmak üzere sendikalar, mesleki kuruluşlar ve dernekler demokratik yaşamın vazgeçilmez dayanaklarıdır. Mesleki örgütlenmeler, üyelerinin dayanışma ve ekonomik çıkarlarını savunmakla görevli oldukları kadar, siyasal partilerle birlikte birey ve grupların demokratik özgürlüklerini korumanın ve yönetime katılmalarının aracı da olmalıdır. Bu nedenle örgütlenme ve katılım haklarının anayasal düzenlemeler içinde en geniş güvenceye kavuşturulması gerektiğine inanıyoruz.

Özgür basın, demokratik düzeni bütünleyen temel öğelerden biridir. Bunun sağlanması için, bağımsız, denetimsiz ve çok yanlış olarak toplum kendinden haberi olması, değişik düşüncelerin özgürce yansıtılması ve her türlü eleştirinin basında yer bulması zorunludur. Çok yönlü kamuoyu oluşması ve yönetimin demokratik denetimi ancak böyle bir basınla gerçekleştirilebilir. Yine bu nedenlerle yansızlığı önkoşulu olarak TRT'nin de özerkliğinin sağlanması gerektiğine inanıyoruz.

Toplumun en yetiştik kesimi olan üniversitelerin özerklikten yoksun bırakılarak kendi kendilerini denetlemeye layık olmadıklarını ileri sürülmesi, ülkemizde demokrasi-

nin işleyebileceğini inkar etmek anlamına gelir. Bütün yüksek öğretim kurumlarının, atamaları oluşturulan aşırı yetkili bir kurulun buyruğuna verilmesi, hem gençlerin iyi yetiştirilmesini, hem de bilim yapılmasını şimdiden engellediği gibi, ülkenin geleceği için büyük kaygılar da doğurmaktadır. Bu nedenle, YÖK düzeninin bir an önce seçim ilkesine dayalı özerklik yönünde değiştirilmesini gerekli görüyoruz.

Fikir ve sanat ürünlerinin serbestçe oluşmasını engelleyen hukuki ve fiili sınırlamaları kaldırmak ve her yurttaşla birlikte, düşünce ve sanat adanlarını da genel güvenceyle donatmanın bir uygarlık koşulu olduğunu önemle belirtmek isteriz. Sağlıklı bir toplumsal gelişme, her türlü sanat yapıtlarının üretiminde ve yayımında özgürlüğü, kültürel yaratışı son derece sınırlayan sansürün kaldırılmasını, hiç bir konunun tabu haline getirilmesini, ceza sorumluluğuna olası yargı mercilerince saptanması gerektirir.

Bütün bunların ışığında topluma karşı sorumluluklarının bilincinde olan bizler, çağdaş demokrasinin, aynı tür ülkelerin özel koşullarına göre uygulamadaki değişikliklere karşın değişmeyen bir özü olduğuna, bu özü oluşturum kurum ve ilkelere bizim ulusumuzda da benimsenmiş bulunduğuna, bunlara aykırı

düşen yasal düzenleme ve uygulamaların demokratik yöntemlerle ortadan kaldırılması gerektiğine, yaşadığımız bunalımdan böylelikle, sağlıklı ve güvenli olarak çıkılacağına olanca içtenliğimizle inanmaktayız.

Bildiriyi, 1256 aydın adına yazar Aziz Nesin, Prof. Hüsnü Göksel, Prof. Bahri Savcı, Prof. Fehmi Yavuz, sanatçı Esin Afşar ve Bilgesu Erenus Cumhurbaşkanlığına ve TBMM Başkanlığına götürdüler.

İmzalayanlar arasında bilim adamlarından Prof.Cahit Arf, Macit Göker, Hüsnü Göksel, Fehmi Yavuz, Bahri Savcı, Cevat Geray, Münici Kapani, Veli Lök, Şerafettin Turan, Güney Göncü, gazeteci ve yazarlardan Aziz Nesin, Yaşar Kemal, Melih Cevdet Anday, Bekir Yıldız, Hasan Cemal, İlhan Selçuk, Oktay Akbal, Oğuz Aral, Uğur Mumcu, Yalçın Doğan, eski asker ve eski parlamenterlerden Hava Kuvvetleri eski komutanı emekli Orgeneral Muhsin Batur, emekli Korgeneral Cemal Madanoğlu, Suphi Gürsay Turak, Kamil Karavelioğlu, Ahmet Yıldız, sinema sanatçılarından Türkmen Şoray, Tarkan Akan, Kadir İnanır, Hale Soygazi, İbrahim Tatlıses, Fatma Girik, Memduh Ün, Lütfü Akad, ve Atif Yılmaz da bulunuyor.

DİYARBAKIR: PKK'NIN SİRT-BATMAN GURUBUDAVASI SONUCLANDI

Sanklardan 10'una idam 2'sine mühebbet hapis cezası verilen davada, verilen 19 idam cezası da yaş küçüklüğü nedeniyle 10 ile 24 yıl arasında değişen ağır hapse çevrildi. 103 sanık beraat etti.

İdam cezasına çarptırılan 10 kişinin adları şöyle: Şehmuz Bağaç, Hıfzullah Korkut, Mahmut Oğuz, İsmail Sezgin, Mehmet Tekim, Medeni Gengen, Nezir Aktulum, Seho Ullao, Abdulgaffar Karavel, Abdurrahman Özül.

Aynı davada 6 sanığa 24 yıl, 149 sanığa 3 ile 20 yıl arasında değişen hapis cezaları verildi.

ADANA TPK-ML/DHB DAVASI SONUCLANDI 8 İDAM, 17 MÜHEBBET

Adana Sıkıyönetim Komutanlığı 2 numaralı Askeri mahkemesinde görülen 424 sanıklı Kahramanmaraş Türkiye Komünist Partisi-ML Devrimci Halkın Birliği davası sonuçlandı. Davada 8 ölümlü, 17 mühebbet hapis cezası verilmisti. 6 sanık hakkında 20 ile 26 yıl 8 ay arası değişen hapis cezası, 127 sanık hakkında 1 yıl ile 16 yıl arasında değişen hapis cezaları, 34 kişi hakkında görevsizlik ve 176 kişi hakkında da beraat karar verilmisti.

GÖLCÜK DEVRİMCİ SOL DAVASI SONUCLANDI 3 İDAM 1 MÜHEBBET

Gölcük Askeri Mahkemesi'nde görülen 75 sanıklı davada 7 ölümlü cezası verildi. Daha sonra yaş küçüklüğü nedeniyle bundanlar üçü 20 şer yıl bir mühebbet hapse çevrildi.

3 ölümlü cezası Özcan Kan, Nejat Pısmisler ve Necati Kartal'a verildi. 30 sanığa da 2 yıl 6 ay 15 yıl arasında ağır hapis cezaları verildi.

59 İDAM İSTEMİ TPK-ML DAVASI AÇILDI

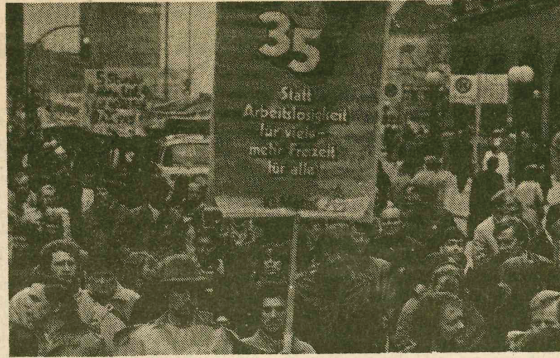
İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı 2 Numaralı Askeri Mahkemesi'nde 305 sanık hakkında örgüte üye olmak ve amaçları doğrultusunda faaliyette bulunmaktan, dava açıldı. Sanklardan 59'u için de 2 ile 24 yıl arasında değişen hapis cezaları isteniyor.

647 KİŞİ VATANDASLIKTAN ÇIKARILDI

Çoğunluğu musevi aşlı olan 647 kişi hakkında vatandaşlıktan çıkılma kararı verildi.

Bu konudaki Bakanlar Kurulu karar, resmi gazetede yayımlandı.

1 Mayıs kutlandı

Güney Amerika ülkelerinde alanları dolduran yüzbinler. Diktatörlüklere ve IMF'ye karşı sloganlar atarak, çeşitli pankartlar taşıyarak 1 Mayıs'ı kutladılar. Bazı diktatörlüklerde ise yasakları yüzünden 1 Mayıs kutlanamadı.

Sovyetler Birliği, Doğu Avrupa ülkeleri ve Çin'de 1 Mayıs törenleri alışılmış biçimdeki devlet törenleriyle kutlandı. Polonya'da ise devletin resmi düzenlediği törenden ayrı olarak 1 Mayıs'ı kutlamak isteyen Dayanışma Sendikası'nın taraftarları işçiler ile polis arasında olaylar meydana geldi.

Ülkemiz Türkiye'de ise, generallerin Bahar Bayramı olmasına bile tahammül edemedikleri işçi sınıfının birlik ve mücadele günü 1 Mayıs yasaklanmış durumda.

F.Almanya'da ise birçok şehirde 1 Mayıs törenleri düzenlendi. Törenlere katılan tüm işçilerin ve sendikaların ortak talepleri, ücret kaybı olmadan haftalık çalışma süresinin 35 saat olması idi. Konuşmacıların tümü, bir tarafta işverenlerle sendikalar arasında görüşmeler sürerken, hükümetin araya girerek, kesinlikle 35 saat isteneceği tavrı almasını eleştirdiler. Ayrıca 35 saatlik iş günü önerisinin işsizlik probleminin tek doğru çözümü olduğunu vurgulayan konuşmalar yapıldı. Son yıllarda Alman ekonomisinde meydana gelen kriz nedeniyle, işsizlik giderek artan bir problem haline gelmiş, bu konu üzerine türlü öneriler ortaya çıkmıştır. Özellikle gerici çevreler sorunun yabancılar dan kaynaklandığını ileri sürdüler.

F.Almanya'da çalışan yabancı işçilerin ülkelerine geri gönderildikleri taktirde, işsizlik sorununun ortadan

kalkacağını ileri sürmektedirler. Ayrıca 35 saatlik iş günü yerine, emekçinin yaşının indirilmesinin sorunu çözeceğini iddia etmektedirler.

Sendikalar ise sorunun hem vabancıl işçiler, hem de Alman işçileri açısından en doğru ve gerçekçi çözümü haftalık 35 saatlik iş gününe geçilmesiyle mümkün olduğunu söylemektedirler. Sendikacıların ve işveren çevrelerinin bu konu üzerine yaptıkları görüşmelerin çıkmaza girmesi sonucu sendikalarla uyvan grevi yapmaya başladılar. IG Druck und Papier(Basım ve Kağıt İşçileri Sendikası) Nisan ayı başından beri 35 saatlik çalışma haftası için bölge bölge greve gidiyor. Grevler sonucu F.Almanya'da gazete basımının kesintiye uğruyor.

IG Metall(Metal İşçileri Sendikası) 35 saatlik çalışma haftası talebiyle greve gidip gitmeme konusunda işçiler arasında iki oylama yaptı. Baden Württemberg ve Hessen eyaletlerinde yapılan oylamalar sonucu işçilerin yüzde 80' den fazlasının grev taraftarı olduğu anlaşıldı. Bunun üzerine bir toplantı yapan IGM yönetimi, 14 Mayıs Pazartesi günü grevleri başlatmaya kararlandırdı. Ancak grev tüm işletmelerde birden başlatılmıyor, öncelikle 12 bin işçinin greve gideceği bildirildi. Bu da IGM'in kendisini uzun süreli bir greve hazırladığı şeklinde yorumlanıyor. Bir IGM yetkilisi, kendisine yöneltilen "grevi uzun süre devam ettirebilecek maddi olanaklara sahip misiniz?" sorusuna "maddi olanaklarımız o kadar fazla ki, grevin bu kadar uzun sürme sine hiç temenni etmem" şeklinde cevap verdi.

Bazı tartışma konuları üzerine

İsmail K.

Yaşanan bugünlerde toplumun ve solun sorunları üzerinde tartışılmaktadır. Sorunlar tesbit edilip, çözümleri tartışılırken, sorun ve çözüm olarak akla ne gelirse gündeme getirilmektedir. Çözüm bulamıyorsa bütün sorunlar söyle veya böyle çözümlenince kadar, kendisini tartışılacak veya çözmek isteyenlerce tartışılacaktır.

Sürecin bugününde çözülmeyecek olan, bugün de sorun olmayan konuların tartışmaya sokulması ise esas konuyu gölgelemektedir. Bu aynı zamanda neye göre, neyi temel alarak, hayatın hangi zorunluluğundan kaynaklandığı açık bir biçimde belirtilmediğinde belirsizliğin ve kargaşanın artmasıdır. Sorunları birbirine karıştırarak, ortamı belirsizleştirip kargaşayı artırarak kısa süreli başarılar elde etmek mümkün gibi gözükür. Bu kimseyi aldatmamalıdır. Ayrışınan, ayırtırmaya çalışılan bu koşullarda, toplumsal mücadelenin değil, onunla bağlanı kurulumun, solun kendisi olduğudur. Bu mücadeleye bir şey kazandırmayacaktır.

Bugün tartışmaların etrafında dönmeye gerekli esas konu, halkların bugünkü sorunlarından kalkarak, gelecek ve geçmişlerinin tartışılmasıdır.

TOPLUM VE UNSURLARI

Toplum, insanlar toplumdur. Ama bu herhangisi bir zamanda, tesadüfî, fonksiyonsuz biraraya geliş olmadığı gibi, hangi koşullarda, nerede ve hangi ilişkilerde bulunduğu belirsiz, soyut bir arada bulunma değildir. Doğayla ve insanlarla zorunlu girdiği ilişkilerde, kendini ve ilişkiye girdiklerini değiştiren insanlardan tesekkül eder. İhtiyaçlarını karşılamak için doğayla girdiği ilişkiler sadece onun egemenlik altına alması cabası değildir. Sosyal varlık olarak kendisinden öncekilerin miras aldığı toplumsal aletleri ve ekonomik yapıyı, ilişkilerini, sosyal varlığını, düşüncüsünü de değiştirir, geliştirir. Tarihsel gelişmelerinin değişik dönemlerinde bu ilişkilerin aldıkları biçimlenişlere göre 'toplum' ismiyle isimlendirilir. İlkel, feodal, burjuva toplum gibi. Toplum, insanların yaşamlarının üretimlerinde, doğayla ve birbirleriyle karşılıklı olarak girdikleri maddi, sosyal, siyasi ilişkilerin bütünüdür. Her toplum tarihsel koşullarının toplumdur. Her toplumu oluşturan unsurlar da temel unsurların dışında değişiklikler. Genel olarak bu unsurlar üzerinde yaşadığı ekonomik yaşam, özel mülkiyet, sanayi, ticaret, sermaye ve kurumları, üretim araçları karşısındaki durumlarından kaynaklanan sınıflar, tabakalar, yaşamlarının üretimi sürecinde oluşturdukları toplumsal örgütlenmeler, belediyeler, sendikalar, partiler, dernekler, kültür ve kültür kurumları olarak tiyatrolar, sanat edebiyatı, bilim olarak üniversiteler ve bilimsel araştırma kurumları, bilincin ve insan gibi.

İnsanları toplumsal ilişkilerle girmeye zorlayan, üstündeki veya dışındaki güçler değildir. İnsanın niteliği ve çıkarından kaynaklanan doğal zorunluluktur. Gelişimle birlikte bu zorunluluk, doğaldır ki gelişir ve genişler. Günlük yaşamın üretimindeki ilerleme, toplumsal hayatın ilişkilerinin griflesini getirir.

Toplumsal iş bölümünün ortaya çıkması, sınıflara ayrışmanın da koşullarıdır. Sınıfların ortaya çıkması ile sınıflar mücadelesi ilerlemenin belirleyicisi olmuştur. Sınıflar mücadelesinin seviyesinin düşük olduğu yerlerde gelişimsel ve toplumsal oluşumlar da güçsüzdür.

Gelişmiş veya gelişmemiş bütün toplumların toplumsal örgütlenmeleri vardır. Feodal toplumun ise aile, mülkiyet, beylik, ticaret, sanayi (zanaat), meslek kuruluşları, kastlar loncalar gibi. Her feodal toplumda bu unsurların göstermeyeceği, fonksiyon ve içeriklerinin de farklılıklar taşıyacağı açıktır. İnsanlarda da devletle girdiği ilişkiler de farklılıklar arzeder. Bu dönemde bireyin ilişkileri, ağırlıkla dahil olduğu toplumsal kuruluşlarda belirlenir ve devletle ilişkisini bu kurumlar aracılığıyla sürdürür.

Osmanlı toplumu ve devleti, çok milliyetli yapısı, gelişmiş düzeyleri farklı, çeşitli üretim şekillenmelerinin ve bunlara denk düşen farklı toplumsal örgütlenmelerin varlığı nedeniyle Batı toplumlarından ayrı bir gelişim

seyri izlemiştir. Osmanlı toplumunun bütününe Doğu toplumu veya Batı toplumunu özelliği gösterdiğini söylemek güçtür. Bugünün Türkiye halklarının sekillenişinde ve gelişiminde devletin fonksiyonu, Osmanlı ile farklı bir ilişki ve gelişim seyri izleyen diğer bağlı eyaletlere göre daha etkindir. Osmanlı devlet yapısının gelişimi de Batı'dan farklı bir seyir izlemiştir. Batı'da devlet burjuva devrim sonrası merkezi niteliğini ulaşmış iken, bizde bunun tersidir.

Feodal toplumda derebeyliklere, sitemlere bölünmüş olması merkezi devletin gelişiminde engel oluşturmuyordu Batı'da. Şehirlere ve dışına, devlete ve toplumsal yapıya egemen olanın zayıf olduğu alanlarda gelişen burjuvazi, toplumsal yapıya aşağıdan yukarıya belirleyici hale gelmiştir. Yapısına uygun olarak da siyasal organizasyonunu şekillenmiştir.

Osmanlı toplumunda merkezi devlet derebeyliği, bağımsız şehirlerin, sanayi ve ticaretin gelişimini engelleyici bir rol oynamıştır. Bu rol, toplum sorunlarının çözümünde öne çıkmasını, gelişimini toplumsal örgütlenmelerin ve toplum hayatının sekillenmesinde canlılığın gelişimini engellemiştir.

1800'lerde Osmanlı İmparatorluğunun sosyo-ekonomik yapısının ve düzeninin bozulmaya başlamasıyla Batı feodalitesinden farklı sosyo-ekonomik yapı oluşmaya, hayat çeşitlenmeye başlamıştır. Dış pazar ve imparatorluğun dağılma sürecinde oluşu nedeniyle bu gelişim tamamlanamamıştır. Bugün gelişiminden ve ilişkilerinden kaynaklanan bu çarpıklığından hala kurtulamamıştır.

Tanzimat döneminin ıslahat ve ıslahat hareketleri de, toplumun mücadelesinin sonucunda meydana gelmekten çok bozulmuş ekonominin devlet düzeninin düzenlenmesinden ve Batı'daki gelişmelerden etkilenmekten kaynaklanmaktadır. Toplumun sosyo-ekonomik yapısının gelişimi kavranarak, toplumun mücadelesinin bağımsız olarak örgütlenmesi düşünülmüyordu. Aksine, padişah, ulema, bürokrat ve aydınlarıyla devleti kurtarmak için Batı taklitçiliği yapılamamasının öne çıktığı bir düzenleme süreci yaşanmıştır.

Bir sınıfın gelişiminin ifadesi olarak ilkeleri doğrultusunda mücadelesi yerine, 1850'lerde din ideolojileştirilerek, devleti ve islamı kurtarmak için mücadele esas olmuştur.

Fakat bizde aydınlarımızın toplumsal mücadele ile aralarına belirlir bir mesafe koymalarında önemsememe eğilimlerinin oluşmasında, tarihsel gelişmelerinin önemli bir payı vardır. Doğaldır ki sol da bu tarihsel gelişimde sekillenip, sekillenmeden kendi payına düşeni alacaktır. Sol açısından sorun bu kadar basit izah edilemez. Toplumsal mücadelenin bugün geldiği noktada solun sorunları (gerek aydınların, gerek solun, bu mücadeleye kendi oyadıkları olumsuz rolleri tekrarlama veya birbirine karşı bakarak tavır almaları ve olumsuzlukları diğerinin üstüne atmaları) onları mücadelenin gelişimindeki olumsuzluk ve olumsuzlukların tarihsel sorumluluğundan kurtarmaz.

Birinci olarak, toplumsal mücadeleden öğrecekleri pek birşeyleri yoktur. Hep "bilirler". Bildiklerini toplumsal hareketle bütünleştirmek yerine dogal hakem rolünü üstlenmeye her zaman hazırdır. Bu rolleri onlara birşey beğenmelerini engeller. Çünkü kendileri yapamamıştır. Onun için kendinin farklılığı önemlidir. Ve dünya onunla başlar, onunla biter.

TOPLUMSAL DEVLETİN YAPISININ OLUSUMUNDAKİ BELİRLİYİCİLİĞİ

"Gerçek bağımlı siyasal yaşamın değil, sivil yaşamın oluşturdugu sivil toplumun bireylerini birarada tutan şey, biçimleri ne kadar yabancılaşmış olursa olsun doğrudur zorunluluktur, insanın aslı nitelikleridir. Ve de cıkarır. Bundan ötürü, sivil toplumun atomlarını birarada tutan şey devlet değil; ... bugün ancak siyasal batıl inançlar sivil yaşamın devlet

tarafından birarada tutulması gerektirir, oysa gerçeklikte devleti ayakta tutan sivil yaşamdır. Tabi Napolyon modern devletin tabiatını anlamıştır; onun sivil toplumun özgürleşmesi-ne, özgür gelişimine, özel çıkarların özgür hareketine vs. dayandığını görüyordu." (Marks).

Bireyin, toplumun yaşantısından doğan devletin sekillenmesinde, toplumun gelişmişlik derecesi, oluşan sınıfların birbirleriyle ilişkisinin içeriği, biçimi, karşılıklı mücadeleleri temel bir öneme sahipti. Devlet, devlet olarak oluşumuyla birlikte kendisini toplumdandır. Hem örgütlenmesi, hem de bir ideolojî oluşturmaya ıradedir. Ve bunu bütün toplumun iradesi olarak sunar. Devletin, devlet olarak iradesiyle oluşturduğu koşullardaki hakim olan ekonomik yapının iradesi olarak da hareket eder. Bu devletin, doğrudan bir sınıfın aracı olmadığını gösterir. Toplumsal hayata ve ekonomik hayata hakim olan sınıf veya sınıflar açısından müdahale eder.

12 Eylül cuntası, kendisini ne kadar sınıflarüstü göstermeye çalışırsa çalışsın, çeşitli nedenlerle bunda bir yanlışlama yaratarak başan sağlamış görünse de, çözmeye çalıştığı siyasal ve ekonomik sorunlar hakim olan sınıf veya tekelinin sorunudur.

Bu müdahalenin boyutunu, hakim olan sınıfın ekonomik, siyasal çıkarlarına karşı, kendi sınıflar çıkarını savunan sınıfların tavır alışının seviyesi belirler.

toplumun ve sınıfların ihtiyaçlarından doğan hakların yaşamın bir parçası haline gelmesi, siyasal demokrasinin ve burjuva devlet biçiminin belirlenmesini sağlar.

Devlet biçimleri veya yönetim biçimlerinin kendi içindeki farklılıklarını basit bir biçim farklılığına indirgemek yüzlerce yıldır verilen, sınıfların mücadelesinin ve bu mücadelesinin toplumun siyasal yaşamındaki değişimleri, devlet toplum ilişkisindeki etkisini görülmemesi, küçümsemesi getirir. Halkların mücadelesi ile bu biçim farklılıklarının ilişkisinin de doğru kurulmaması ve önüne neyin konacağı ve nasıl bir mücadele çizgisi izlenmesi gerektiğinde de eksikliklere neden olacağı ve bunun proletaryanın mücadelesine etkisinin görülmemesidir. Devlet biçimlerinin oluşumunda tarihsel ve sosyo-ekonomik nedenlerle, toplumsal katmanlardan birinin kendi iktidarı ele geçirmesi de diğer bir etkindir. Ekonomik hayatın gelişimi, sınıfların gelişimi, sosyal farklılaşma, iç ve dış nedenlerle tarihsel gelişim bu sınıfın veya katmanın aleyhine çalışır ve sürekliliğinden bahsedilemez.

Toplumun yapısı olarak devlet toplumsal gelişime kendisini uyarladığından, birbirlerini geliştirir ve pek problem çıkamaz. Toplumsal gelişimin gerisinde kaldığında ise toplumla devletin çatışması söz konusudur. Devlet ve onun kurumlarıyla çatışma, gelişen sınıfla statükoyu savunan sınıfların çatışmasıdır. Aynı zamanda toplumdaki sınıflar çatışmasının siyasal yapıyla da çatışmasıdır.

Bu arada devlet kurumlarının doğrudan çatışmaya girmesi, bu çatışma sürecinde yaptıklarını yasallaştırarak kendi savasını meşrulaştırması, süren mücadelesinde sadece baskı unsurları ve devlet aygıtına karşı mücadeleyi gibi görünmesine ve gösterilmesine yol açar. Sınıf mücadelesinin belli bir cephesindeki sekillenme olan bu görünüm, mücadelenin bütünü yerine konulmamalıdır. Bu siyasal iktidarı ele geçirme sürecinde toplumsal mücadelenin, sivil mücadelesinin yayılmasının, yükseltilmesinin, toplumu dönüştürmenin önemini ortaya çıkarır. Sınıf çatışmasının belli bir alanda yoğunlaşması nasıl herşeyin sadece bu alanda olup bittiği şeklinde ele alınmayacağı gibi, aynı zamanda mücadelenin diğer alanlarda da verilebilmesinin zorunlu koşullarını yaratır.

Burjuva devrimi, feodal devlet kurumlarının siyasal denetimine, onun toplumsal yapısının içinden, onlara rağmen doğup gelişmiş, maddi yaşamın ilişkilerinin gelişimiyle eski toplumsal ilişki ve kurumların çözerek toplumsal dönüşümüyle, politik iktidar sorununu çözümler toplumsal

devrimini yapmıştır. Bu "siyasal devrim, sivil toplum devrimidir" (Marks).

Toplumsal kurtuluş değildir. Bütün toplumun o evredeki ilişkisinin çözülerek gelişimine denk düşen bir biçimde sürmesinden başka birşey değildir.

Ayrıcalıklan ayırtıp, bireyi bireyselleştirmiş, bireyi bireyselleştirecek, devletin yurttaşları yaparak feodal toplumun aksine bireyle devletin doğrudan ilişkisini sağlamış, devlet kurumlarıyla bireyi karşı karşıya getirmiştir, feodal toplumun aksine yönetimi ve devlet kurumlarının denetimini temsili sistemle toplumun denetimine sunmuştur.

Bireyin eşitliği, özgürlük ve hakları bütün dünyaya insan hakları olarak ilanı sınırsız özgürlükler gibi görünür. Oysa özel mülkiyetin kaldırılmaması, insanın ihtiyaçlarının karşılanmasında seyherin gücüne daha çok bağımsızlaşmalarından dolayı daha az, özgürdür. Bu onun köleleştirilmesinin modernleştirilmesi ve yasallaştırılmasıdır. İnsani özelliklerin biraz daha yitimidir. "Demokratik temsili devlet ile sivil toplum arasındaki zıtlık, kamu toplumsal yaşam ile kölelik arasındaki, klasik zıtlığın mükemmelleşmesidir. Modern dünyada her birey aynı anda hem köleliğe, hem de toplumsal yaşama katılır. Fakat sivil toplum köleliği görünüştü en büyük özgürlüktür. Çünkü bireyin gerçekleşmesi bağımsızlığı gibi görünür." (Marks)

Tarihsel gelişiminin en ileri toplum olan burjuva toplumunun doğal olarak toplumsal yaşamının ve örgütlenmelerinin dayanağı, o toplumun maddi yaşamıdır. Üretim, iş bölümü, bölüşümün düzeyi, sınıfların karşılıklı mücadelesi, sosyal sekillenişleri, sosyal düşünüş ve toplumsal yaşamaşın onun örgütlenmelerinin oluşumunu belirler. Feodal toplumu unsurlarına ayırmaya, doğmaya başlamasıyla birlikte başlamıştır. Bu unsurlarına ayırdığı temel öğeleri, kendi gelişimine göre, maddi hayatın ve sosyal hayatın üretiminde örgütlenmiştir.

Parlamento, partiler, seçim, bireyin bireyselleştirilmesi ve adalet kurumları gibi. Burjuvazinin insanı soyut bir vatandaş olarak bireyselleştirmesinden kalkarak, toplumun toplumsallığını gelişimi ile bireyin gelişiminin karşı karşıya getirilmesinin veya toplumla uğraşın, bireyle değil anlayışla yaklaşmanın doğru bir yaklaşım olmadığına değinmek gerekir. Toplum, toplumsallığının bilincine varmış bireylerden oluşur. Burjuvazinin herhangisi bir insan, yurttaş düzeyine indirmediği, insan değildir. O, üzerinde yaşadığı maddi yaşamın üretiminde yer alan, mücadeleye eden, sosyal varlık olarak düşünen toplumsal bir varlıktır. Burjuvazi, döneminin en ileri sınıfı olarak feodalizme karşı mücadelesinde destek aldığı sınıf olan proletaryanın burjuvaziye karşı mücadelesi, siyasal demokrasinin toplumsal kurumlarının geliştirmesidir. Bunların gelişimini sadece burjuvazinin doğuşuna ve feodaliteye karşı mücadelesine atfetmek zordur. Bu yaklaşım ister istemez mücadelesinin ve sınıfların mücadelesinin anlamını daraltır. Burjuva

toplumlarda da birçok toplumsal hak ve örgütlenmelerde başarıya değil, uzun mücadeleler sonucunda ulaşılmıştır. Bu ise büyük ölçüde burjuvazinin mücadelesiyle değil, proletaryanın mücadelesi sonucu olmuştur. Gelişimlerinde ihtiyaçlarının karşılanması için aldıkları haklar (maddi, sosyal) toplumsal örgütlenmeleri, toplumsal faaliyetin örgütlenmesi olduğundandır. Her yaşam biçimi haline getirmiştir. Hakim sınıfların veya siyasal iktidarı sınıflarının karşı da bütün olarak bilince bunları savna bilmektedirler.

SİVİL TOPLUM

Burjuva toplumu, feodaliteye karşı mücadelesinde sekillenmiştir. Mücadelesinin, ilişkilerinin ise özel mülkiyet ilişkilerine dayalı ekonomik hayata hakim olan sınıfın egemenliğine dayanmaktadır. Gelişimi engelleyen o tarihsel şartlarda kösteklerinden kurtarmış ama toplumların üretim ilişkilerinin sosyal gelişiminin önündeki tarihsel engelleri kaldırmıştır. O koşullarda da kaldıramazdı. İnsanın ve toplumun sınırsız gelişimini, hakim ilişkilerin gelişimine bağlamış ve haklarla sınırlamıştır. Bu sınırlı bir kurtuluş. Sınırsız kurtuluşun yollarını açmıştır. Bu koşullarda oluşan toplumsal ör-

gütlenmeler, onların gelişimini engelleyen koşulları kaldırmaya yetmeyecektir. Toplumun mücadelesinde örgütlenmesi, bu toplumun ilişkileri içerisinde hakim olan ilişkilerin çerçevesinde burjuva seçeneklerinin oluşurmak, en ileri sınıfın perspektifi değildir. Oluşturulan örgütlenmelerin perspektifi gelişimlerine denk düşen toplumsal kurtuluşlardır. Toplumun çözmek için mücadele ettiği bugünkü sorunları ile tarihsel gelişiminin bütünülgünden bakılarak, sınıf mücadelesinin örgütlülüğü hakim sınıflardan ve siyasal organizasyondan kurtuluşları yaratılabilir bir süreç olarak görülmelidir. Toplumun bugününe tartışmada, hakim sınıfların politikalarına, alternatiflerine karşı kendi kurtuluşlarının bugünkü alternatifini sunmak başka birşeydir. Kurtuluş hedeflemeyen var olan ilişkileri değiştirmeye önüne koymayan bugün topluma sunulmuş olan faşist ve burjuva seçeneklerin "dışında" ama burjuvazinin bugünkü seçeneğine denk düşmeyen burjuva seçenekleri kurtuluş olarak sunmak başka şeydir. Bu seçenek, kendisinin toplumun aşağıdan yukarıya örgütlenmesi olarak sunmaktadır. Bu "devrimci!" perspektif altında hareketi gelişimini engellemek ve ondan korkmakta başka birşey değildir. Kürt halkının varlığını bile kanullemeyen bu anlayış, halkların aşağıdan yukarıya örgütlenmesindeki devrimci gelişimden burjuva ilişkileri, burjuva hakimiyeti tehdit edeceğinden, gerçekleştirmede kavgaya veremeyecektir. Halkların kurtuluşundan hareket etmeyen, toplumsal hareketi dönüştürmeyi ve onun örgütlenmesini, ekonomik ve siyasal iktidarı almaması perspektifiyle bütünleştirmeyen bir anlayış, toplumsal örgütlenmeleri ülkenin bugünkü koşullarında oluşturmayaacaktır. Toplumun aşağıdan örgütlenmesi, faşizme kaçınılmaz bir açık çatışma ve mücadele anlamına gelecektir. Ve yukarıdaki genişlikte bir perspektife sahip olmayan bu sınırlı burjuva seçenek, ne toplumun bu hareketliliğini, ne de çatışmayı göze alabilir. Bu anlamda esas olan sivil toplum yaratılması değil, toplumsal kurtuluşun örgütlenmesidir. Bu da mücadelenin ve örgütlenmenin bugüne sınırlanmamasından geçer.

Özellikle son aylarda, "muz" gibi herkesin hangi meyva niyetine yerse o tadı aldığı, herkes tarafından farklı biçimlerde ve içerikte yorumlanan "sivil toplum alternatif" tartışması ortalığı kaplamış görünür. Teorik bilgi yetersizliklerinin kabul edilip, konu üzerine "susmak" veya "araştırmak" eğilimi yerine kırk doküman bilgi birikimleriyle tartışmalarla katılmak hem çok çeşitli "sivil toplum" tanımlarını ortaya çıkarmakta, hem de ortalığı ciddi biçimde bulandırmaktadır.

Sivil toplum - politik toplum aynı mı, sivil toplum devlet aynı mı politik düşünce tarihinde, burjuvazinin doğuşu, kapitalizmin gelişimiyle birlikte ortaya çıktı. Siyasal düzeyde bu anlayış dolaylı demokrasi diye ifade edilebilecek bir yönetim tarzında kendini somutladı. Bir tarafta devlet, diğer tarafta sivil alanda örgütlenmiş toplum vardı. Bu iki düzey arasındaki bağlantı ise ağırlıklı parlamento ve partilerce kuruluyordu. Aynca bilimsel gereken organik bir ayırımın çok, yöntem bilimsel bir ayırımın söz konusu olduğudur. "Gerçek gerçeklikte -der Gramsci- sivil toplumla devlet özdeşleşirler". Yani bu ayırımı pratikte bulmak zordur. Fakat toplum kendisini kimler tarafından yönetileceğini dolaylı biçimde tasbit edebildiği gibi, kendisini devlete karşı koruyabilecek örgütlenmeler de geliştirebilmiştir. Bugün kendisini gelişmiş Batı toplumlarında ifade eden bir toplum-devlet ilişkisi ve buna denk düşen siyasal sistem söz konusudur. Böylesi bir sistem, bireye ciddi siyasal haklar, özgürlükler tanıdığı ne kadar bir gerçekse, bu sistem modern bir kölelik olduğu ve bireyin fonksiyonlarından köklü bir değişikliği hedeflemediği bilindir. Bu toplumsal düzeyde sorun yöneten-yönetilen ilişkisinin nasıl düzenleneceğidir. Yönetilenlerin geniş hak ve özgürlükleri sahip olması, hiçbir biçimde onların yönetildiği gerçeğini örtmedir-gibi, bireyin ve toplumun yaratıcı değerlerini, fonksiyonlarını daralttığı da ortadadır.

Bugün Türkiye'de rejim, sistem tartışmasını yapıldığı bir noktada, sivil toplum diye bir model ortaya atmak (bunun içeriğini nasıl yorumlayarak yorumlayalım) sonuçta bir burjuva seçeneğinin ötesine gitmemek anlamına gelir.

Ülkemizde, toplumun birçok alanının devletin doğrudan kontrolinde ve denetiminde olduğu bilinir. Bu nedenle sivil toplumun yaratılması, toplumun örgütlenmesi ve örgütler aracılığıyla toplumun genişletilmesi şüphesiz ileri bir adımdır. Fakat unutmamak gerekir ki, bu da "verilecek" birşey değil, toplumun kendi mücadelesi sürecinde kazanacağı birşeydir. (Yoksa 60 anayasasında bu tür bir toplumsal yapının hukuksal çatışma ilişkisi herşeyi bulmak mümkündür.) Yine görülmesi gereken nokta, sivil toplum tartışmasının iktidardan kaynağı sorunu gözardı etmesidir.

Bugün bizler ise halkların kendi iktidarını hedefliyoruz. Halkların iktidardan doğrudan kendi üzerine alması ise toplum ve devlet, sivil toplum-politik toplum ayrımı ortadan kaldırdır. Dolayısıyla ülkemizde sivil toplum-devlet ayrımı ancak her ikisi de ortadan kaldırılınca aşılabılır. Ülkemizdeki bugünkü rejim, devletin sadece parlamentaryer yöntemlerle seçilenlerin kontrolüne bırakılması ile aşılamayacağı gibi, sivil toplumu kendi haline bırakarak, geliştiği devletin ona bağlamakla da bu ayrımı aşılamayacaktır. Marks'ın deyimliyle radikal bir devrimi gerektirmektedir. Yalnız bu devrim burjuva devrimleri gibi (1789) politik bir devrim değil, toplumsal bir devrim olmak zorundadır. Yapının temellerini sivil toplum-devlet ayrımını kendisini tümüyle ortadan kaldırmayı hedefleyen bir perspektiftir bu.

Bugün emekçi halk yığınlarında var olan demokratikleşme eğilimlerine bu nedenle (sonuçta yöneten-yönetilen ilişkisini yeniden düzenlemekten öteye gitmeyecek) çeşitli sivil toplum modelleri gitmeyi doğru bulmuyoruz. İktidarı kendisi topluma aittir. Toplum bu iktidarı doğrudan demokrasi yoluyla sağlayacaktır. Bu da emekçi yığınların kendi geleceklere kendilerinin karar verecekleri örgütlenmeleri bugünden mücadele içinde oluşturmalarıyla olanaklıdır. Sadece siyasal düzeyde doğrudan demokrasinin hedeflenmesiyle sınırlı olmadan, kültüründen siyasal yaşamına, ahlakına kadar toplumun tüm boyutlarında kendisini yeniden üretmesini hedefleyen perspektiftir bu. Bu nedenle salt siyasal boyutla sınırlı olmayan, insanların tüm yaratıcı fonksiyonlarını açığa çıkaran toplumsal bir devrimden söz ediyoruz.

Dönüşüm: Madde veya maddi şeyler kendi içindeki değişim halinde bulunurlar. Herhangi bir maddenin, insanın, toplumun da değişiminin doğal tarihsel eğilimi vardır. Bu gelişim eğiliminin kendi içindeki değişimini dönüşüm diye adlandırırız. İnsanlar ve toplumlar hareket halinde olan kendilerini ve üzerinde yaşadıkları dünyayı kendi içindeki değişimini, bilinçli varlıklar olarak dönüştürmeye çalışarak diğer varlıklardan ayrılır.

İnsanlar geleceklere düşünerek ve ihtiyaçlarını karşılamak için geleceklere ve tarihlerini bilinçle yaparlar. İnsanlar tarihlerini yapılarak çıkar gruplarına bölünmüş olmaları, her çıkar grubunun, kendi iradesi doğrultusunda mücadeleleri iradelerini istedikleri gibi gerçekleştirebilirler. İnsanlar, toplumsal sınıflar, çıkar grupları birbirlerinin eğilimlerini öğrenerek ekonomik hayatın gelişimini kavrayarak iradelerini gerçekleştirmek için mücadele ederler. Geleceklerinin belli bir dönemde ne için mücadele edeceklerini bilince alırlar. Bu politikalara göre hareket ederler. İnsanlar mücadeleleri için sınıflar karşıtlık mücadelesi içindedirler. Sınıfların karşıtlık verdikleri iradelerini gerçekleştirmek için mücadele ederler, içinde bulundukları maddi, sosyal, siyasal, düşünsel koşulları, kendi gelişimlerinde kurtuluşlarını gerçekleştirmek için kendi alternatiflerini bugünküne karşıtlık koşullarda da yaratmak için verilen bilinçli mücadelede dönüştürme diyebiliriz. Dönüştürme, bugünkü mücadeleden geleceğin bilinçli olarak yapılmasıdır. Dönüştürme, değişim mücadeleye bağımı olarak, onu bilinçli dönüştürme olarak, ilişkileri, örgütlenmeleri, mücadele biçimlerini, bilincin dönüştürülmesidir de. İradelerini gerçekleştirmek için hareket eden bütün sınıf ve tabakaların mücadeleleri, mücadele biçimlerini zenginleştirir, karmaşıklar. Hakim olan sınıfın ve devletin kurumlarının mücadelesi tavrı alınır, ona karşı halkların amaçlarını gerçekleştirmek için taşıdıkları eğilimler, bilinc ve kararlılıklar bu evrede etkin mücadele biçimlerini ortaya çıkarır. Mücadele biçimleri bir sınıfın

veya siyasal gücün istediği veya belirlediği doğrultuda sürer. Her koşulda sınıfların karşıtlık olarak aldıkları tavır, politikalara göre belirlenir. Tarihsel gelişimlerinde sınıfların, siyasal iktidarı alacakları tavrı, göre tarihsel olarak belirlenen genel mücadele biçiminin kabulü, bugünkü mücadelesinin ne olacağını belirlemesinin önüne engel olarak dikilemez.

BAKİŞ

İnsanlar ve toplumlar en karmaşık varlıklardır. Bu, onların maddi ve sosyal yaşamlarının üretiminin çeşitliliğinden ve yapacakları, geleceklere ilişkin bilinçli varlıklar oluşlarından. İnsanın bilinci de üzerinde yaşanan dünyaya girdiği ilişkiler tarafından. İçinden çıkıp geldiği tarihsel gelişiminin kendisini şekillendirmesiyle, onda oluşan bilince günün sorunlarına çözüm getirmeye çalışır. İnsanlar da içinde yaşadığı koşullara, ilişkilerine, maddi koşullarına, yapacaklarına, içinde yaşadığı yerden bakmak yerine tarihin oluşum sırasına ve kendisinin yaşadığı yaşam tarihinin gelişimiyle bakmak, ona hayatın kazandırdığı alışkanlıklar ve doğru gibi gelir. Ama yaşanan günde hem düşün, hem yann ve yannlar vardır. Geçmişte yaşanan gün yalnız o günün günü değilse, o medeniyette, bilince, bugünde yaşıyor ve biz de yaşıyorsak, bugünün üretirken geleceği de üretiyoruz. Bu bakımdan geleceğe geçmişe sadece bugünü kırmakla değil, bakılmamalıdır. Bugünlerin nasıl oluştuğunu, gelişmelerini barındırdığını, hangi koşullardan doğduğunu, yannlar için içinde neleri barındırdığını anlamak için, varolan toplumsal unsurların birbirleriyle ilişkilerinin çözümlemesi her somut koşulda kaçınılmazdır. Yannın gelişmeleri bugünün ilişkilerinde olayların altında gizlenmektedir. Bunları bulup çıkarmak, toplumsal güçlerin görevlerini bilinçle belirlemek görevleridir. Bu işe, bu görevlerin açığa çıkmasında (gelecekteki her evrede veya gelişmede) bilimsel yöntemim ne olmasa gerektirir ve bu yöntemle toplumların toplumsal hareketlerini incelemesinden geçer. Toplumsal hareketin bütününün tartışılmasının zorunluluğu onun ve bugününün kalkış noktası olarak temel alınmasının zorunluluğundan. Nasıl gerçekleştireceklerini içerdiği de bu bakışın içindedir. Toplumsal sınıflar gelişimlerini eleştirir, o tarihsel evrede verdikleri mücadeleleri tarihsel olarak doğrultulmuş, yanlışlığını tesbit etmek için yapacaklarını ve yapamadıklarını, yannların yapmada bilinçli olarak mücadelesini vermek için yaparlar.

Halkların bugünü anlamışadıkça, geçmişleri ve geleceklere hakkında doğru bir fikir sahibi olunamaz. Tarihsel gelişimi kavranamaz. Bu gelişim kavranmadıkça da doğru görevler ve doğru siyasal belirlemek de mümkün olmadığı gibi, bilinçli veya iradi müdahalede de bahsetmek zordur. Değişen bir maddeyi değiştirmek için onun değişiminin bilimsel olarak, yapılmak istenen ve değiştirilecek olan karşılıklı organik ilişkiler içindedir.

Teorinin doğruluğu veya yanlışlığının kanıtı da bu toplumsal pratiktir. Teori toplumsal pratiğin gerçekleşmesini bekler. Aksine, onu pratiğin gerisinde kalmamak ve yönlendirmek için çözümlemeye çalışır. Sınıfların bu toplumsal pratikte bilinçli tavrı almaları ve katılmaları sağlar. Sınıfların gelişimleri sürecinde karşılıklı mücadelelerinin gelişimi ulusların tarihsel şekillenmelerinde mücadele bilinçlerinin oluşumunda temel bir öneme sahiptir. Politikaların, gelişmelerin çözümü doğrultusunda eğilimlerini başına ulaştırmadaki kararlılıklar, sonuna kadar gidip gitmemekte, elde ettiklerini savunup savunmamakta tavrı olan halkların mücadelelerinin bilince varmaları ve kendilerini güvenmeleri ile de ilgilidir. Bugünkü sorunların çözümlemesinde çıkarılmak doğru politikalarla neyi çözeceklerini, niçin ve nasıl mücadele edeceklerini bilmeleri ve pratiklerinde gelişimi kendi iktidarlara dönüştürmenin politikalarını oluşturmaları başına veya başarısızlıkta önemli bir etkidir. Bu pratiklerinde edindikleri deneyler sonraki mücadelesinin bilince olacaktır. Doğru politika açısından Cuntanın, ANAP'ın ve burjuva muhalefetin başarısızlıkları veya izledikleri politikaların sonuçlarına karşı muhalefetin örgütlenmesi veya muhalefet geliştirmeyi yeterli saymak mümkün değildir. Sınıfların politika-

larına karşı kendi politikasını oluşturmayan, politikaları karşı mücadele sürdürme yerine onların mücadelesine tabi olmayı reaksiyoner politika izlemeye götürür. Tarihsel değişimin sorunlarını ortak görmek ve onu ortak anlayışla tahlil etmek, aynı sınıf açısından bakmak ve aynı değiştirmek perspektifine sahip olmak demek değildir. Sınıflar mücadelesinde hangi sınıf açısından nasıl değiştireceği ve hangi politik önermenin yapıldığı kadar, neyin temel veri alınarak bu önermelerin karşıtlarının önemi ise ortadadır. Toplumun ve toplumsal mücadelenin mi, yoksa onun yapısı olarak devlet veya diğer etmenlerden

Orneğin üst yapı kurumu olarak devletin kalkış noktası alınması, hareket halindeki toplumun gelişiminin kavranmaması, dönüştürülemez, sını ve dönüşümün gerçekleştirilmesi ise devletin yıkılınca kadar bırakılır. Bilincin toplumsal gelişim ilişkisinin doğru kurulması veya onun gerisinde kalmak, yaşamış olan bir dönemin ömrünü doldurmuş politikasını devam ettirmek. Böyle bir anlayışın bir dönemden tahlilinden kalkarak o politikaları ve teorik görüşlerini hayatın gelişiminden kopuk, ideolojik üretimde bulunarak, toplumların gelişimi ve şekillenmesini o teoriye tabi kılar. Böyle bir bakış görüşünü, politikaları, teorileri ideolojileştirerek, hayatın gelişimini teorinin gelişimiyi gibi görür. Devrimci hareketin 1975-80 dönemindeki teorik mücadelesinin önemli bir yanını bu anlayışlara karşı verdiği mücadele teşkil eder.

12 Eylül öncesi sosyal, siyasal, ekonomik bunalımın hüküm sürdüğü şartlarda emekçilerin huzursuzluğu aşılabildiği yayılmıştır. Hakim sınıflar ve siyasal güçleri, şartları, siyasal tercihleri doğrultusunda zorlayarak, sorunlarını aşmaya, sosyal muhalefeti boğma çabaları içindeyken, siyasal gruplar kendilerini alternatif çözüm olarak görmüşlerdir. Devrimci hareket ise hakim sınıfların çözümüszülüğünü, halkların devrimci alternatifini dönüştürmek için halkların mücadelesini ve örgütlenmesini alternatif kılmaya çalışmıştır. Bu aşamada sürdürülen bölük pörçük tartışmalarda görüldüğü gibi bu sorunun anlaşılması olgunluğa ulaşmakla mümkündür. Türkiye sorununu bugünkü toplumsal mücadeleyle ilişkisi ve alternatifinin belirlenmesi ve oluşturulması açısından ise bu tarihsel görevin bilince çıkarılmasının önündeki bilinen engeller ise ortadan kaldırılmamaktadır. Toplumsal sorunların ve çözümlemelerinin tesbitinde anlayış farklılıklarının toplumsal pratikte de farklı şeyler hayata geçireceği açıktır. Geçmişteki pratiğin tarihsel gerçekleştirmesinde de görüleceği gibi, emekçilerin hareketinin yerine kendi siyasal grubunun hareketini geçirme eğilimlerinin olduğu bilindiğinde ve görüldüğünde, bu anlayışlara karşı teorik mücadelenin gereğince yapılması gerektiği de ortadadır.

Tarihsel bilim olan Marksizmin, ülkemiz koşullarının ve koşulların gelişiminin farklılıklarını, ülkemizde özgü şekillenmektedir. Tarihte Batıcılık yapan ilericiler, bugün de bunu bir başka biçimde yapmaktadırlar. Ya şu veya bu ideolojinin üretiminin ülkemize uygulamaya çalışmaları, ya da bir başka ülkenin veya başka dönem mücadelesine benzetmeye çalışmaktadırlar. Mücadelede hep kendi ideolojilerini görenler ve ideolojilerinin üretiminde ideolojik bir sistematik oluştururlar. Bu kurumsal, teorik, doğru, insanları, hayatın, hayatın ise tekdeze bir teorinin hareketi indirir. Devrimci hareket ise, bunun aksine marksizmle halkların mücadelesinin bütünlüğünü teoride ve pratikte kuran bilimsel bir harekettir.

Türkiye'nin 80'ler öncesi girdiği bunalım, hala aşılabilmis değildir. Bu bunalım emperyalizmle girdiği ilişkilerinden ve yapısal bozukluklarından kaynaklanmakla birlikte, bu bunalım etkilemesinden farklı olarak ekonomik ve siyasal yapısının bulunduğu noktayı aşamamasından, içinde bulunduğu sorunları çözemesinden de kaynaklanmaktadır. Bugün de bu sorunların çözümü konusunda hakim sınıfların ve siyasal iktidarı bir çözüm bulabildiğini söylemek güçtür. İthal ikameci ekonominin geldiği yerde içinde taşıdığı çözümsüzlükler, ihracat ekonomisi politikasında da iç ve dış nedenler yüzünden çözümsüzlükleri taşımaktadır. Bu sorunları, onların yapısal sorunlarıdır. Çözümü doğrultusunda herhangi bir açıklıkta bahsetmek zordur. Önerilen çözüm-

çeşitli muhalif kesimlerin çözüm önerileri de alternatif olmaktan uzaktır. En radikal önerileri yapar görünen DSP'nin önerileri ise sosyal demokrat görüşlerin paralelinde mevcut düzenin reforma tabi tutulması ve dış açılmasıdır. Bugünkü politikayı uygulayan Özal'ın kendisi dahi sonucun ne olacağını bilmemektedir. Güçler ağırlıkla siyasal düzeyle sınırlı alternatifler önermeye çalışmaktadır. 12 Eylül'ün ekonomi ve politikasının devamı olan bugünkü ekonomi politika, bilinen anlamıyla liberal bir politikaymış gibi sunulmaktadır. Ekonomik hayatın oturmaması ve hergün müdahalelerin yapıldığı bu şartlarda Özal'ın liberal politikasından bahsetmek güçtür. Bu anlamda ekonomik liberalizm, siyasal liberalizmi getirebileceğini söylemek bile safdillik olacaktır. Emekçilerin huzursuzluğunun arttığı, çeşitli burjuva siyasal çözümlerin önerildiği bu şartlarda, ekonomik sorunların çözümü için Özal'ın bu siyasal rejime ve cunta, cuntanın da bu sorunların çözümünde Özal'a duyduğu ihtiyaç da açıktır. Faşist rejimin kurumsallaştırılması, toplumun etkin örgütlenmelerinin dağıtılması ve direnen unsurların dağıtılması sonucu cunta; oluşturulan sistemin ekonomik ve siyasal politikalarına ve kendisinin toplumsal hayata müdahalesine duyulan tepkileri, başka kanallara kanaliz etmek, boş çıkarmak için (uluslararası ekonomik ve siyasal desteğe olan ihtiyacından dolayı) politikalarını değiştirmiştir.

Sistemin oluşturulan siyasal kurumları vasıtasıyla, rejimi ve siyasal kararları denetleyebilmesi siyasal faaliyetini ve denetimini Cunta, Cumhurbaskanlığı ve Konseyi olarak sürdürmektedir. Cuntanın geldiği günden beri ekonomik kararlarla siyasal kararları verenler adeta ayrı bir görünüm arz etmiştir. Siyasal denetim altında yapılan seçimlere buna doğal bir görünüm kazandırılmıştır. Bu görünümün arkasında yatan ise işçilerin, köylülerin, gençliğin toplumsal muhalefet eğilimleri ve çözümlemesi olan hakim sınıfların sorunlarıdır. Ne Cuntanın, ne de Özal'ın önerilen burjuva seçeneklere bile tahammülü yoktur. Güçlerin seçenekleri doğrultusunda, etkin bir varlık gösterdikleri görülmektedir.

Faşistler ise çeşitli partilere dağılmış görülmekle birlikte, yannları ve politikalarıyla varlıklarını devam ettirmektedirler. Bugün ANAP'ı destekleyen sendikalar, devlet kurumları içinde çalışmaları sürdüren bütünlüklerini sağlamaya çalışmaktadırlar. 12 Eylül döneminde faşist eğilimli birçok insan devlet kurumlarında görevlendirilmişti. Bugün bunu ANAP devam ettirmektedir. Faşistler de ANAP'ı açtıkları destekleyecek görev beklediklerini ilan etmektedirler. Bu görünüm altında hem bugünkü faşist sistemi desteklemek, hem de kendilerini bir alternatif olarak geliştirmeye çalışmaktadırlar. İşyerlerinde faşist sendikaların etkinliği sağlamasına ANAP tarafından çalışılmaktadır.

Ülkemizdeki bugünkü rejimi, klasik bir askeri faşist diktatörlük olarak ele almak, ajitasyon ve yönetimi teşhir etmek açısından doğru olabilir. Ama bunu genelleştirmek, ülkemizde faşizme karşı mücadele açısından önemli sakıncalar içerir. Türkiye'deki rejimin, siyasal sistemin ayrı özelliği ele alıp incelenmesi görülecektir ki, ne klasik faşizme, ne klasik burjuva demokrasilerine benzemeyen bir yapı tek bir boyutuna indirgenerek açıklanamaz. Bugünkü askeri darbeye sistemin dışındaki, onunla bağları zayıf bir kurum bir gidiş "dur" demesi değildir. Özellikle hakim sınıfların Türkiye için fazla "bol" olduğunu iddia ettikleri bir devlet yapısının süreç içinde faşistleştirilmesi çabasının doğal bir sonucudur bu. Devlet kurumlarının giderek faşistleştirilmesi, yeni, baskıcı birçok kurum devlete egemen kılınması biçiminde yukarıdan işleyen bu süreç, aşağıdan süren sivil faşist hareketin toplumun faşistleştirilmesi çabası ve bu iki eğilimin halka ortak saldırdı birleşmesi süreci ile bir bütünlük arz etmekteydi. Dolayısıyla, sadece bir kurumun geçici bir müdahalesiyle açıklanabilecek bir olgudan çok, ekonomik, siyasal ve toplumsal çatışmaların gelişimiyle açıklanabilecek bir olgudur. Bugün de 1970'lerden beri egemen sınıfların açık savundukları bir siyasal sistemin kurulması olgusu ile karşı karşıyayız. Dolayısıyla bu kurumlaşmış yapıyı, onun toplumsal gelişimini görmeden, bir askeri rejime ödeşleş-

tirmek doğru değildir.

BUGÜN

Türkiye, çok uluslu bir ülkedir. Farklı ekonomik, sosyal, kültürel düzeyler ve gelişmeler çeşitliliğinin gelişimsel olana eklenmesi söz konusudur. Toplumsal yapı, gelişimindeki yapısal bozuklukları bugün de yapı-sında barındırmakta, bu sancıları yaşamaktadır. Bu anlamda bile toplumun oturmusluğundan bahsetmek zordur. Değişim, gelişim özlemleri taşımaktadır. Değişimini yaşadığı toplumsal çatışmalar sürecinde, toplumsal örgütlenmeleri dağıtmış, mücadelede alınmış, verilmiş hakları gaspedilerek, değişim mücadelesi bu mücadeleye çalışmıştır. Sınıflar mücadelesinin bugünde de bu dinamizmi yaşamaktadır. Bu dinamizmin bu koşullardaki doğal hedefi, demokratik devrimdir. Bu değişim arzusunun Cunta koşullarında gösterdiği sınırlı tepkiyle karıştırmamak gerekir. Bu sınırlı tepkinin altında yatan sınırsız gelişim eğilimleri görülmeli, geliştirilmelidir.

Bugün önermelerde bulunan burjuva çevrelerinin, bu eğilimin bilincinde olarak hareket ettikleri görülmelidir. Bunu bugünkü sınırlar içinde tutmaya çalışmak seçenekler de bu çerçevede olmalıdır. Bu seçeneklerde faşist ve bunu eleştiren burjuva seçenekler olarak ifadesini bulmaktadır. Gelişim toplumu olan, halkların tarihsel gelişim eğilimi, burjuva seçeneklerinin sınırlılıklarına, örgütlenmelerine ve gaspedilen hakların alınması sınırları içine hapsedilemez.

Sınıfların eğilimlerini oluşturan koşullardaki değişimler, onların eğilimlerinin de değişmesini getirir. Eğilimlerinin bilinçli ifadesi olan politikalar da o koşullarda karşı sınıflara ve siyasal iktidara karşı neyin mücadelesini vereceğinin bilinçli ifadesidir. Bu anlamda istemlerinin değişmesi, politikalarının da değişmesidir. 70'ler dönemindeki toplumsal mücadele eğilimi anti-amerikanik yannın görülmüş sınıflar mücadelesinin politikasından da anti-emperyalist temelde sürmesini getirmiştir.

1975-80 döneminde ise halklara yönelen faşist saldırılar ve faşistleştirme karşı oluşan anti-faşist eğilimler, sınıflar mücadelesinin politikasının da anti-faşist temelde olmasını getirmiştir.

Faşizmin ekonomik, siyasal baskıları ve terörü, halkların mücadelesinin engellenmesi ve boğulmaya çalışılması, sınıf mücadelesinde oluşturdugu örgütlenmelerinin dağıtılması, özgürlüklerinin gaspına duyulan tepki, sınıflar mücadelesinde bilince varlıklarını mücadele ve örgütlenmeye bugün içinde yaşanan yaşam koşulları ve sınıflar mücadelesi zorlamaktadır. Halkların yaşamındaki gelişme ve değişimler, faşist saldırılara karşı direnme eğilimi, bugünkü koşullarda faşizme karşı özgürleşme, demokratikleşme, örgütlenme eğilimine dönüşmüştür. Bu eğilimleri doğrultusunda yaşam mücadelesi ve örgütlenmeleri, ister faşizme karşı olmanın bilincine varmış olsunlar, isterse olmasınlar, zorunlu olarak faşizme karşı mücadeleyi içerecektir. Doğrudan gelişen hakları için mücadelede geçmişine, bugün de görüldüğü gibi, yaşamından kaynaklanan istemleri için mücadele edecektir. Gaspedilen haklarının bilincinde ise onu bugünkü yaşam mücadelesinde, bu koşullara göre gerçekleştirecektir. Bu anlamda gaspedilen haklara atfı yapılması doğru olmakla birlikte, yeterli değildir. Mücadelenin bugün hayata geçirecekleri anlayış taşımayaacaktır.

Bir diğer neden de, toplumun eğilimlerini, gaspedilen hakları hapsetme eğiliminin hakim sınıfların siyasal güçlerini halklara çözümümü gibi sunulmasıdır. Yine gaspedilen haklara ve faşizme karşı olma gibi kaba bir alternatifin, halkların bugünkü hakim sınıflara ve faşizme karşı mücadelesinde politikasını ne olacağını söylemesinin gözardı edilmesidir. Halkların, sınıf mücadelesinde bugün niçin, neler için mücadele etme eğilimi taşıdıkları ve bunun bilinçli politika haline getirilmesi başarılardan bahsetmek mümkün değildir.

Halkların içinde bulunan şartlarda oluşmuş olan eğilimlerinin ikili niteliği, bugünkü mücadeleleriyle bütünlüştürülmelidir. Eğilimlerinin bir yanı

12 Eylül 1980 askersel devriminden sonra cunta, birçok kurum ve kuruluşta olduğu gibi, TRT'de de bir dizi operasyon yaparak Kurumun yasal üst yapısını ve kadrolarını reorganize etti. Olağan koşullarda bile "kavnavan kazan" olan ve hemen her bes ulla bir "reorganizasyon" adı altında bir dizi tasfiye, sürgün ve yeni atamalarla tank olan TRT çalışanları bu kez, bu reorganizasyonu önemli bir eksiklikle karşıladılar. Türkiye'de eskisi gibi çalışan, vasa dizi yürütmeleri durduran bir Danıştay yoktu. Türkiye'de eskisi gibi kamuoyu oluşturan bir basın yoktu. TRT çalışanlarının her kıym, sürgün ve baskı döneminde: onlara omuz veren, onların doğal başlağı olan, işçi sınıfının sesi kışık. Örgütleri kapatılmıştı. Açık olanların dudakları fermuarlıydı... "TRT'de köylülüğün sesi yükselmeliydi" diyen KÖY-KOOP kabül, yöneticileri tutuklandı. Dinva barışının savunucusu, nükleer silahların kaldırılması uğruna savasın veren, TRT'nin barış karşıtı tavırlarına örgütlü olarak karşı çıkan ve bu konuda caba gösteren TRT çalışanlarına omuz veren Barış Derneği kapatılmış, yöneticileri tutuklanmıştı. Daha da önemlisi TRT çalışanlarının ekonomik-demokratik savasın örgütü olan ve 1500 ileric, yurtsever, demokrat TRT çalışanını bünyesinde toplayan: tüm anti demokratik uygulamalara örgütlü olarak karşı çıkan TRT-DER kapatılmış, mallarına el konulmuş, yöneticileri hakkında idama kadar ulaşan cezalar istenmekteydi. Ne ki bununla yetinmedi fasist dikta yönetimi. Saldırımsı salt TRT-DER yönetimi ile sınırlı tutmadı. Ve bu ortamda, köpekmiş köyde eli değeneksiz gezmenin getirdiği rahatsızlık, TRT çalışanlarına yönelik bir dizi operasyon düzenledi. 12 Eylül'de hemen sonra, 1981 başlarında TRT-DER üyesi olan, ileric yurtsever TRT çalışanlarından 101 kişi tek listeyle kıyım uğratıldı. Bunlar prodüktör, spiker, kameraman, teknisyen, sesçi gibi TRT'nin çeşitli bölümlerinde çalışan personeldi. Bunların bir kısmı Kurum dışında işleriyle hiç ilgisi olmayan yerlere sürüldü. Çoğunluğunun da 1402 Sayılı Sıkıyönetim yasası gereğince işine son verildi. Örneğin TV prodüktörü, yönetmen senarist Cefin Öner, İmar İskan Bakanlığı muhasebe memurluğuna sürüldükten, 20 yıllık Radyo Prodüktörü İstanbul Radyosu Eğitim Yayınları Sube Müdürü Oktay

TRT ÜSTÜNE

Yaşar ÖZÜRKÜT
TRT-DER Genel Sekreteri

Arayıcı Liman Lokantasına masaya memurluğuna atanıyordu. Bu ilginç örnekleri çoğaltmak mümkün, ama gereksiz...

TUTUKLAMALAR

Kıym ve sürgünle yetinmeyen fasist diktatörlük yönetimi, TRT çalışanları üzerindeki baskısını, giderek yoğunlaştırdı. 1981 yılında gözetim altına alınarak işkence yapılan Doktor TV sunucusu spikeri Zühal Cefinkanat'a ve TV prodüktörü TRT-DER Ankara Sube başkanı Nevzat Seno'a ek olarak 1983 Ekim ayında başlayan bir dizi operasyon daha düzenlendi. Tüm TRT-DER üyesi olan ileric, yurtsever, demokrat TRT çalışanı polis tarafından alınarak işkence yapıldı. Bunların bir kısmı tasfiye edilmiş, bir kısmı hala TRT'de görev yapmaktaydı.

Ekim 1983'de TV prodüktörü, yönetmen, bir çok kültürel programa imza atmış olan Tülay Eratalay göz altına alındı. Çevresinde sayılan, sevilen demokrat kişiliğiyle tanınan Eratalay TUM-DER işyeri temsilcisi

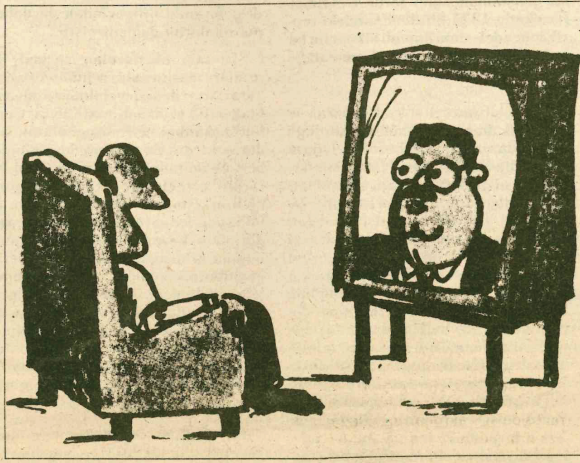
yapmıştı ve TRT-DER üyesiydi. Tabii bunlar da "katlini vacip" kılmaya yetiyordu. 20 gün göz altında tutuldu. Çeşitli biçimde işkence yapıldı.

Daha önce Elazığ Orman İşletme Memurluğuna sürülen, İzmir Radyosu eski Program Müdürü ve 20 yıllık Radyo Prodüktörü Arslan Alp, elli yaşına yaklaşırken, 20 gün işkenceye alındı. Mahkemeye salındı.

TV prodüktörü, yönetmeni iken Türkiye Elektrik Kurumuna sürgün edilmiş olan Erdal Özkan, 1983 Kasımında gözetim altına alınarak işkence yapıldı.

Ankara Radyosu prodüktörü iken, Kültür Bakanlığına sürgün edilmiş olan Ahmet Mortaş Kasım 1983'de gözetim altına alınarak, çeşitli işkenceler yapıldı.

TV prodüktörü, çeşitli programların yapımcısı, MEM-DER Genel Başkanı; TRT-DER üyesi, halen Nokta Dergisi muhabiri olan Baki Özlalhan Aralık 1983'de gözetim altına alınarak çeşitli işkenceler yapılarak salındı. TRT idari kesim çalışanı Fikri Aykan, Aralık 1983'de gözetim altına alınarak cop, elekt-

Nasıl bir geçmiş

Sinan OKTAY

Yaziya yönelik spekülasyon, onun boyutunu aşsınca, D.T'nin Şubat sayısında çıkan denemenin eksteni oluşturan ana düşünceyi "aktarıp", herkesi zahmetten kurtarmak zorunda kalıyorum... "Ölme ve yaşamak birbirinden ayrı düşünülemez... Ne ölümsüz bir yaşam var, ne de yaşamsız bir ölüm..."

Ölümle-yaşamı ayıran, ister istemez bizleri yanılsatabilen anti-diyalettiği eleştirmek, marksist ideolojije sınıflı toplumun değer yargılarını taşıdığımızı, v.b. beceremediğimiz kadarıyla tartışmak istemiştik.

Bir şeyler anlatamamış olabiliriz. Ancak birilerinin de hiçbirşey anlamadıkları kesin.

Henüz bir aydın değilim... Aydınlara karşı düşmanlığı da mantıksız buluyorum. (Halkın "geleneksel" aydına tepkisi çok doğal. Aydın kavramına yeni bir anlam kazandırmış gereken söz için anlaşılır değil bu tepki.)

Aydınlara devrimciyi ayırdığımız ölçüde politika üretmek, geleceğimizi belirleyebilecek tartışmalara, zihinsel faaliyetlere doğrudan katılmak gibi pratikleri yine aydınlara devretmiş oluruz. Farkında olmadan aydın/kitile, yöneten/yönetilen ayrımını, toplumsal işbölümünü savunuyor: hele hele, "kendine demokratın diyen herkes yazı mı yazacak!" dersik...

Duygusal ve öfkeli teorik yetersizliğin bir sonucu olarak kabul ediyorum.

Böylesi bir platformda, ne kendim, ne de başkaları adına tartışmayı gereksiz buluyorum.

(Zaten kendimi, diğer harekete uğrayan insanlar adına konuşmaya yetkili de görmüyorum.)

Ayrıca yazıların tartışacak hiçbir ortak noktamızın olduğunu sanmıyorum.

Bu parantezi, yazının gerçeğe okurlarına; kavga da yitirdiğimiz arkadaş-

lara; kendilerine yeterince değer veremeyerek sık sık zarar verdiğimiz, bizi barındıran, destekleyen insanlara, sol-ici kavgalarda katledilen devrimciler, hatalı-sekte tavrımlarımızla kendilerine duyuyarı ettiğimiz (ama bize yine de kapılarını hiçbir zaman kapatmayan, korkusuz insanlara) saygım gereği açtım...

Mahirlerin, Denizlerin içdünyalarını merak eden okur, Erdal Öz'ün "Deniz Gezmisi Anlatıyor" unu inceleyebilir. Denizle idam öncesi yapılabilecek konuşmaları içeriyor. Bir dönemin devrimcilerini oldukça yansıttığı kanısındayım. Korkum o ki, Beethoven, sevgi, edebiyat v.b.den bahsettiği konuşmasını okur okumaz "hain konuşmacı" ilan edenler çıkabilir.

N.Adalının, Erdal Ereğin son konuşması ve mektupları, M.Özencin şiiri kavga da yitirdiğimiz arkadaşların yaşamaya sevinçlerini yeterince yansıttıyor.

Söz bir açık grevinin sözcüsüne bırakalım: "Biz yaşamayı çok seven insanlarız... Yaşamak istiyoruz, fakat..."

Ve parantezi şöyle kapatalım: Onlar bize yaşamın uçsuz bucaksız şiirini braktılar.

Türkiye toplumu bugünlere ağırlıkla kendi dışındaki dinamiklerin etkisiyle, sarsıntılar geçirerek geldi.

Aşağıdan-yukarıya, bir gelişme sürecinin yaşanmaması ve geleneksel yapıların da direnciyle, Doğulu ve Batılı öğelerin birbirine eklemeliği bir kültür açığı çıktı, ve yeterince canlılık kazanamadı. Her türlü olumsuzluğuna yanısıra, çok-kath ve çoğulculuğa yatkın bir kültürü de.

Din-Ahlak gibi kurumlar, batıdaki gibi kendilerini sağlıklı bir toplumsal gelişme içinde yeniden-tanımlama olanağı bulamadılar. O ölçüde de kapitalizmin gelişmesi karşısında tutuculaştılar.

1950'lerde belirlenmiş 60'larda elle tutulur sonuçlara ulaşan kapitalistleşme süreci kırdan kente/batının metropollerine göçü, yeni umutları, kalkınma-gelişme rüyalarını, bir "Altına Hücum" devrini başlattı. Canın yerini karalistik, öküzün yerini traktör, faytonun yerini otomobil aldı. Elektrik, ulaşım-iletişim olanaklarının hızla genişlemesi, radyo, televizyon, v.b. Arık 70'li yıllarda toplumda izlemesi zor, grift, karmakarışık bir hareketlilik söz konusuydu. Bu coşku ve canlılık, "Büyük Türkiye" lerden "kemerleri sıkma politikalarına", 80'li yıllara doğru ekonomik büyüme hızı "sıfırın altına" düşene dek sürdü.

Bir bakıma batının 100'lerce yılı sığdırdığı bir gelişimi, Türkiye toplumu 10 yıllara sığdırmaya çalıştı. Kültürel yaşam, geçmişini insanı değerler sistemi, bu depreme alt-üst oldu, kopuntuya uğradı.

Bu hızlı gelişimin girdabında, yeni yaşama biçim verecek yeni değerlerin oluşmaması, insanların boşluğa bırakılması... Bir yandan daha kapkaçı ve sağlıksız gelişimine sebep oldu.

Toplumun bir kesimini Maraş Katliamı ve benzerlerinden olduğu gibi vahşetle iten: geçmişle bağlarını kopuşun, insanlara yön veren ahlakı, insanı değerlerin sarsıntısına uğramasının, zayıflamasının da bir sonucuydu. Elbette tek neden bu değil:

Türkiye'de hakim olan kültür, fasist hareket ve Maraş Katliamına olanak sağlayabilecek öğeleri de, ona taban tabana zıt, Fatsa gibi demokratik-katılımcı bir deneyin öğelerini de aynı anda kapsayabilir.

80'li yıllarda ortaya çıkan iktisadi durgunlaşma, sosyal durgunlaşmaya da yol açarken, egemen güçler de sosyal ve siyasi hıncı bir hareketliliğin koşullarını hazırlamaya çalışıyorlar. Kültürel yaşamda da doğrudan müdahaleler söz konusu...

Buna karşılık, insanlara itaat, disiplin dayatan resmi kültürün alternatifli, özgürlükçü, katılımcı, eşitlikçi bir kültürün aşığından yukarıya gelişeceği- nin kavranılarak bu oluşumun önünü açılması şimdilik olası değil.

Otoriteye karşı, kitillerin aşağıdan-yukarıya geliştirdikleri, devlete rağmen kurdukları ve onu sarmalayan

rik, kollardan asma, ağızdan tazyikli su verme gibi çeşitli işkencelere tabi tutularak salındı.

TRT idari kesim çalışanlarından İbrahim Karşı aynı şekilde gözetim altına alınarak, çeşitli yöntemlerle işkence yapıldı.

TV kameramamı Özkan Yıldırım, önce kurum dışı edildi. Mart 1984'de gözetim altına alınarak çeşitli işkenceler yapıldı.

Şimdi şu anda kimbilir hangi ileric, yurtsever TRT çalışanı polisin işkencesi altındadır. TRT'nin demokrat, ileric çalışanlarına yönelik baskı ve terör sürmektedir. Geçmişte yasal olan Radyo TV yayınları, basın açıklamaları, forumlar, paneller, açık oturumlar, dergi yazıları, çeşitli örgüt çalışmalarını şimdi sus sayılmışlardır.

Derneğimizin yasal çalışmalarına ilişkin çeşitli davalar açılmıştır. DISK'le BARİS DERNEĞİ ile KÖY-KOOP'la, TMMOB'la ile yapılan ortak çalışmaların adı konmuştur. Gizli örgüt kurmak, komünist propaganda yapmak, bir sınıfın diğer sınıf ve katmanlara tahakkümü... diye başlayan ünlü ceza yasasının fasizm kalıntısı 141, 142 ve 146'ncı maddeleri ile suçlanıyoruz. DISK eylem birliği toplantılarında Genel Sekreter olarak, Genel Başkan Erkan Oyal'ın yetki yazısı ve Merkez Yönetim Kurulunun kararı ile TRT-DER'i temsil ettim gerekçesiyle yargılanıyorum. Ele geçen birçok arkadaş, yalnızca bu platforma katıldıkları ve yasal örgütlerini temsil ederek, imza atıkları için şimdi fasizmin zindanlarında idam tehdidi altındadırlar.

12 Eylül'de bu yana TRT yayınlarını uniforma giydirmişler. Hiçbir yayın Evren Özel ikilisinin fasist yönetimiyle çalışmamakta; aksine tüm haber ve programlar fasist diktatörlüğün propagandasına hizmet etmektedir. TRT yayınlarıyla bir yandan fasist propagandaya alet edilmekte; öte yandan savaş kıskırtıcılığı yaparak Ege, Kıbrıs ve Ortadoğu sorunlarını öne çıkararak sövenimizi tahrik etmekte, böylece emekçiler üzerindeki yoğun ekonomik ve demokratik baskıları gözden saklamaktadır. "Olayların içinden" adlı programla ya Evren, ya Özel sık sık ekrana çıkarılmakta, yoğun bir beyin yıkama, kamuoyunu uyutma politikası güdülmektedir. Eğitim düzeyi düşük bırakılmış insanlarımız zaten TV'nin ve Radyo'nun etkilemesine açıktır.

"sivil toplum" tartışmaları henüz soldan da yeterince itibar görmüyor. Bu boşluk ve yanna güvensizlik, bir ardına bakmadan bir yerden bir yere gelmiş toplumda, geçmiş ve gelenek tartışmalarını gündeme getireceği benziyor. Ve sahip çıkılacak geleneği tarih bilinci, yorumu belirleyecek.

Tarih, olup-bitmiş olguların meydana gelirken, değişmezken, nesnelken; Tarih yorumu da en az o kadar öznel. İnsanlar her dönemde aynı olguları, bugünü yorumlayışlarına, arayışlarına göre zihinlerinde yeniden üretiyorlar. Kısacası tarihin yorumu sürekli değişiyor.

Aynı şey, geleneğin için de söz konusu. Geçmişten demokratik-katılımcı, insanı öğeleri de;fasizmin beslenildiği özellikleri de çekip çıkarabilmek mümkün. O halde gelenekler her zaman süreklilik göstermezler. İnsanlar bugüne bakışları ve ihtiyaçlarına göre kendilerine geçmiş kararlar, ya da gelenek seçerler. Oluşup-bitmiş bir geçmiş de insanların kafasında biçimlenişle değişkendir. Her dönem yeni-başta yorumlanır. (Ne kadar "eğilim" varsa o kadar da geçmiş yorumu vardır.)

Türkiye Solu, kısa geçmişliğine gençliğine karşı getirdiğimiz dönemde önemli fonksiyonları üstlendi. Yer yer, çözümü kendi boyutlarını aşan güçlüklerle boğuşmak durumunda kaldı.

En son, Çorum direnişiyi birlikte boyutlarının şimdikinden çok daha vahim olacağı açık olan MHP'li bir darbenin tikanması, sosyalist hareketin kitlesel direniş çizgisini tutturabilmesinin büyük rolü var.

Ancak, solun mücadele ettiği zemindeki köklü değişiklikler, onun için de bir geçmiş ve kimlik tartışmasını gündemde tutuyor.

Bugün toplum boyutunda-bir ölçüde sağlıklı yorum yapılabilmek mümkün olsa bile, aynı başarıyı solun geçmişine yönelik bir tartışmada göstermek biraz zor. Yanılabılırım ama, Türkiye Solu'nun "geçmiş" diye tanımladığımız şey, hala sürüyor, devam ediyor... Yeni dönem ipeçlerini vermiş olsa bile(ki bence öyle), henüz kendini dayatmış, zorunluluğunu ortaya koymuş değil. Başka bir deyişle, iliklerimize kadar duycamızız bir zo-

Son yapılan 25 Mart yerel seçimleri kampanyası sırasında "İcraatın içinden" adıyla hükümetin çalışmasını sergilemek gerekçesiyle ANAP'ın yoğun propagandası yapılmıştır. Basın zaten suskundur. Katı bir sansür uygulanmakta, haberler daha yayınlanmadan dizideyken kalıplar kazınabilmektedir. Bu ortamda TRT yayınları daha da etkileyici olmakta, dinleyici ve seyircileri tek yanlı koşullandırmaktadır.

Poliste yapılan işkencelere, zindanlardan yükselen çığlıklara, TRT'nin kulagi tkıldır. Ne Diyarbakır hapishanesindeki katliamdan, ne Mamak'taki, Metris'teki açık grevinden, ne de Başbakanlık ve Parlamento kapısına dayanan anaların feryadından söz etmemektedir TRT. Buna karşın sıkı-yönetimin, Genel Kurmay'ın ve Başbakanlığın hapishanelere ilişkin yönetsel, insancıl övgüleri geniş yer almaktadır TRT haber ve yorumlarında. TRT artık tekerlerin ve fasist yönetimin borazanıdır. İşçilerin köylülerin, dar gelirliilerin, aydınlarn TRT'deki sesi kışılmıştır.

12 Eylül Anayasasına dayalı olarak çıkarılan 2954 sayılı TRT yasası, TRT'yi yönetsel olarak Cumhurbaşkanının seçeceği radyo ve TV Yüksek Kurulu'na ve onun seçeceği Yönetim Kurulu ve Genel Müdürü: yürütme olarak da Başbakanlığa direkt bağlamıştır. Yeni yasamın getirdiği sıkı denetim mekanizması ise, tüm TRT çalışanları için demoklesin kılıcıdır. Yayının planlanması, yayın ilikleri ve yayın politikası yeni yasayla tümünden 12 Eylül fasist üst yapı kurumlarıyla uyum içindedir. Uygulamada bu yayın politikasını eleştiren, fasist propaganda suçuna alet olmayan, ileric, yurtsever, demokrat TRT çalışanlarına abalından sonra gösterilmekte, kıym, sürgün ve çeşitli baskılarla dize getirilmeyen bu kişilere, polis dayağıyla, işkenceyle göz dağı verilmektedir.

TRT elbette bir ada değildir. Ülkede estirilen terörün... diğer kurum ve kuruluşlardaki anti-demokratik baskıları kurumsal bir prototipdir TRT'de olanlar... Ne ki, bir kitle iletişim aracı olarak; kamuoyu oluşturan güçlü bir araç olarak, özel bir yer tutar. Ve TRT çalışanları şimdi, yoğun baskılara, işkencelere karşı, tüm insanlığın, tüm basın yayın kuruluşlarının, tüm dünya demokrasi güçlerinin daha yakın ilgi ve desteğini bekliyor.

runluluk yaratılabilmis değil. Bu söz konusu olmayınca, bugünün ihtiyacı yol açmayınca "sağlıklı bir geçmiş tartışması" beklentiden ibaret kalıyor.

Geleneksiz bir solun başasından kuşkuluyum. "Gelenek" ten kastım "zamanla kendiliğinden gelen" değil... Paris Komünü F.K.P'yi ne kadar "etkililiyor", kendini dayatan bir gelenek bizi de o kadar etkileyebilir. Söz konusu ettiğim nasıl bir gelenek "edineceğizim".

Geçmiş hepten ya olumludur-ya da olumsuzdur savlan anti-marksisttir. Geçmiş ne toz pembe dir ne de kapkara...

Birileri kendilerine Adana'da devrimciliğe adına bir devrimcinin satrta kafasını uçurulmasını, sol-ici çatışma ve cinayetleri, rekabetçi-sorum-suz eylem anlayışlarını kendilerine geçmiş olarak seçebilenler, bir başkaları "iyisiyle-kötüsüyle herşey bizim ürünümdür" sayıla "herşey" savunmaya kalkabilir. Bu anlayış belki pratikte birincisinden daha "ölümlü" görünse de, sosyalist kültürün değişip-geliştiğini, hayatın her alanında sınıflı topluma özgü değer yargıları v.b.'nin varolacağını kavrayamamaları, buna karşı mücadele yürütmemelerine yolaçacaktır. (Kaldı ki, sınıflar mücadelesi devrim sonrasında da devam eder). Her iki anlayışın da bugünü algılayışın ve tarihi yorumlayışın sağlıklı olamaz.

Ben, Fatsalarla, katliamlar, demokrasiler, insanlararası sosyalist ilişkilerin bugünden geliştirildiği bir geleceğin seçilmesinden yanayım... Tarihlerden... 15-16 Haziranlardan.

Bir seçme yapmam, seçtiklerimi tamamen olumlu kılmaz. Onlar ilerlemeye açık, canlılık taşıyan ve herkeşin tartışabilmesine kapalı olmaması, geliştirilebilir unsurlardır.

Yeni bir "Pol-Pot" un toplumdan onay göreceğini sanmıyorum, tercihi hem o yönde değil. İnsana layık olduğu değeri veren ona özgür ve kolektif bir yaşam öneren bir hareketin, aceleli olmayan ama cesur bir mücadeleye, "insanlığın tarih öncesinden" "insanlık tarihine" uzanan süreçte onurlu bir yer alacağına inanıyorum.

Bu Tartışma ne tartışması?

Demokrat Türkiye'de bir süredir devam eden tartışmanın bugün geldiği nokta, bu tartışmanın ne tartışması olduğunu kavrayabilmeye yarım-olacak bir seviyeye ulaşmış sayılabilir.

Okuyucu hissetmiş, vada görmüş olmalıdır ki: Bu tartışma Devrimci Hareketin 12 Eylül sonrası ortaya çıkan yeni döneme ait görevlerinin vada tespitlerinin ne olacağı, veya mücadele biçimleri sorunu ile sınırlı bir tartışma değildir.

Bugün ortaya çıkmış ve anlaşılmasın bulunmadık, bu tartışma, çeşitli güncel sorunları vada genel konuları aynı ideolojik-politik-teorik çerçeveden görenler arasında bir tartışma değildir.

DT'nin 83 yaz aylarından sonraki sayılarında yer alan imzasız yazılar, tartışmanın "iki ayrı Marksizm yorumuna" ilişkin olduğu ısrarla vurgulanıyordu. Buna rağmen bu tartışma aynı ideolojik-politik-teorik zemini doğrulugunu savunmaları, bugüne ilişkin görevlerin ve sorunların tesbitinde farklılaşmaları şeklinde anlaşıldı.

DT'nin imzasız yazılarında ısrarla "iki farklı Marksizm yorumu olduğu" vurgulandığı ve ayrıca ilan edildiği halde bizim tartışmaya katılmış tarzımız ve bazı ön kabullerimiz nedeniyle ve burada sıralanması oldukça uzun olacak çok sayıda nedenden ötürü, bu tartışma, temel kalıplar noktasında bir farklılaşmadan çok, güncel sorunlara yaklaşım ve bir farklılaşma olarak algılanmıştır. Tartışmanın özünü gizleyen bu durumun ortadan kaldırılması halinde devrimci kamuoyuna sorumsuzluk ya pımsı olacağı düşüncesiyle, tartışmayı görüntülerden çıkıp esasına ilişkin bir düzeyde yükseltmeyi, yani gerçek boyutlarını söylemeyi kaçınılmaz bir görev olarak gördük.

Bu aynı zamanda sağdan solundan çekistirilen ve aslında devrimci dünya görüşünü savunma, ona sahip çıkma eylemidir de...

Daha sonra nedenleri ve sonuçları ele alınacak olan 12 Eylül'den sonra solda ve devrimci saflarda varılan kaosun da tartışmaların esasına ilişkin olmasını engellediği görülmektedir. Bu kaostan çıkış yolunun da öncelikle ideolojik mücadeleden geçtiği açıktır.

O zaman, 12 Eylül öncesi ve sonrası ile, günümüze ilişkin ve bundan sonraki süreç hakkında sorulması gereken soruları cevaplamaya çalışmak, bunun tartışılmasına başlamak gayet doğal bir durum sayılmalıdır. Türkiye Devrimci Hareketinin doğruluğu kanıtlanan ideolojik-politik-teorik zemine yükselen ve ona herşeyiyle sahip gelen bir tartışma ve arayışın hem soruları doğru sorabileceğine, hemde cevapları doğru verebileceğine inanıyoruz.

Bir süredir ters yüz edilen ideolojik politik çerçeveyi tekrar ayakları üzerine oturtulması çabası aynı zamanda bugüne ilişkin doğru bir politikanın da belirlenmesini içerecektir ve içermelidir.

12 Eylül öncesi ve 1981 başlarına kadar izlenen politikaların doğru olmadığını vada çıkan bir anlayışın bugüne ve yarıya ilişkin doğru bir şeyler söylemesi mümkün değildir.

Türkiye Devrimci Hareketi'nin genelleşen soldan kopmaya başladığı 1968-1969'lardan günümüze kadar ve özellikle 1975-81 arasında zengin mücadele pratiği içinde geliştirildiği ve sistemli hale getirdiği ideolojik-politik-teorik çerçeveyi doğrulugunu kabul eden anlayış ise bu temel üzerinde geliştirilebileceği kısa ve uzun dönemli politikalar ve açıklayabileceği bir dizi konu vardır.

Çeşitli yayın organlarında, "eski dönem ideolojik-politik vb. değerleri ile bugün birarada bulunamayacağı ve birseyler yapılmıyacağı" şeklinde yazılan yayınlanmasında: "eski değerlerin devrimcileri birarada tutamayacağı, bu nedenle yeni değerler bulmak gerektiği" şeklindeki önermelerin gündeme gelmesinde işte bu ideolojik kaosun önemli bir rolü vardır.

Bu kaosun giderilmesine ve bir belirliliğe ulaşılmasına başlanğıç katkıları olması isteği ve amacıyla, DT'deki imzasız yazıların (ve son sayılarında

ki aynı sistematğin ürünü olan bazı imzalı yazıların) ideolojik-politik-teorik arka planı ile ilgili bazı belirlemeler yapmaya çalışacağız. Tartışma bugün geldiği nokta itibarıyla bazı belirlemelerin yapılabilmesine elverişli bir olgunluğa ulaşmıştır. 83 yaz aylarından beri DT'de varsımları buluna sistematik, hem okuyucu tarafından hem de bizler tarafından tanınır hale gelmiştir.

İnanıyoruz ki bu şekildeki bir yaklaşım bir süredir unutulmuş devrimci düşüncelere dönüş çabalarını zenginleştirecektir.

BAZI GENEL BELİRLEMELER

Uluslararası düzeyde bir bölünme ve parçalanma içinde olan Sosyalist Hareket, ülkemizde de benzer bir durum arz etmektedir. Bu durum çeşitli renklere, biçimlere bürünen bir mozaik benzetilebilir. Böylesi bir zeminde teoride ve politikada fikir akımlarının arasına ayrıca çizgilerin çekilmesi belli bir bilgi birikimine ulaşamaması kesimler açısından oldukça zor olmaktadır. Özellikle Devrimci Hareketin yenilgi koşullarından henüz çıkamadığı bu dönemde yeni arayışların, yönelimlerin gündeme gelmesi, belli bir bütünlüğe ulaşmış ve iç bağlantıları kurulmuş ideolojik teorik temel düzeylerin yeniden sorgulanması vada yeniden başka bir zeminde oluşturma çabaları biçiminde kendisini somutlayan siyasal eğilim ve arayışlar tam bir kargaşa ve kaos ortamını yaratılmasına yol açmaktadır. Bu kaosun tüm sol hareketleri etkilediği de görülmektedir. Çoğu zaman "kimlik krizi", "kimlik değiştirme sorunu" olarak da gündeme gelen bu çabalar tüm Türkiye sol akımlarını aynı sepete koyarak hepsinin birden "Ekonimist-Dogmatik yorum" sıfatını yakıştırılabilmektedir. Tüm sola bu sıfatı uygun görenler açısından yeni bir kimliğe ihtiyaç olduğu açıktır. Zira aranan kimlik Türkiye Sol siyasal hareketinde olmayan bir kimlik olmadır. Ülkemizdeki her Sosyalist Siyasal eğilimin kendisine kimlik olarak içi boşaltılmış da olsa Marxizmi -Leninizmi seçtiği düşünülürse aranan kimliğin bu yelpazede bulunamayacağı açıktır.

Bu yeni kimlik arayışının şimdiye kadar geliştirdiği tezlere bakıldığında, aranan kimliğin niteliğinin ipeçlerinin ortaya çıkığı görülmektedir.

Fakat bu tartışmanın Türkiye Solu açısından bir bakıma da yeni bir tartışma olduğu söylenebilir. Her ne kadar öne sürülen ve yeni olduğu savunulan tezler yeni olmasa da, son yüz yıllık süreçte Marksist hareket içinde çeşitli biçimlere bürünse de, sürüp giden bir tarihsel hesaplaşmanın devamından öteye bir özelliği olmasada, bu tartışma birçoklarımız için yeni başlamış bir tartışma sayılabilir.

Bunun önemli bir nedeni bulunmadır: Ülkemiz solu içinde bugüne kadar yürütülen ideolojik mücadeleyi siyasal arenada yer alan akımların sundukları ideolojik politik söylemler belirledi. Ideolojik tartışmalarda yer alan siyasal yoğunlukların hemen hemen ağırlıklı bir kesimi Marksizm-Leninizm temel tezlerine göre yürüdü de olsa kendilerini bağlı saydıklarından sözü edilen tartışmalar bu temel tezlerin kendileri üzerinde değil daha çok yorumlanmışları üzerinde sürüyor gibiydi. Başka bir deyişle Türkiye Solunda süren tartışmalar, bir bakıma Marksist-Leninist anlayışın III. Enternasyonal'in gelişim süreci içindeki yorum farklılığına tekabül eden bölünmelerin ve kutuplaşmaların kendi içindeki tartışmasıymış gibi bir görüntüye yol açtı. Bu nedenle ki sosyalist çevreler (M.A.Aybar gibi) açıkça Mars ve Lenin'in düşüncelerinden arındırılmış bir sosyalizm önermiyor, en sağ ve reformist ideolojik politik söylemleri bile günümüzün Marksizmi-Leninizmi olarak sunmayı yeğliyordular.

Elbetteki her bilim gibi Marksizm-Leninizm kendisini eleştirir dışında tutmaz. Bir anlamda hayatla birlikte gelişen; zenginleşen bir teoridir. Ancak politik önermelerle burjuva reformizmi çizgisini aşamayan birçok çevrenin "dogmatizm" demagojisiyle

le marksizmin geçerli evrensel tezleri bizim, geçersiz kalma girişimlerine sık sık rastlanmaktadır.... Bunu da bazen Marks'ın Lenin'i "azizler mertebesinde indirme" adına yapmaktadır. Şimdilerde de kimi çevrelerin çekingende olsa henüz adını tam koymak şeklinde de olsa marksizmin temel tezlerini (devlet, devrim tahlillerini toplum ve tarihe bakış yönlerini) sorgulayarak bunların artık değiştirilmesi gerektiğini açıkça söylemeye başladıklarını görebilmekteyiz.

Bazıları bu tezleri çürüttüğünü bile sanabilmektedir belli...

Örneğin gazetimizdeki bazı yazılarda dikkate okuyan herkes bu yazılardaki tezlerin, dilinden termonolojisine, fikir dokusundan siyasal çözümlerine kadar her alanda Marksizmin-Leninizmin temel tezlerinden bir uzaklaşmaya tekabül ettiğine tanık olacaktır.

Yukardan gelme her hareket, her düşünüşme, (bu, yukardan aşağıya proletarya diktatörlüğü vada devrimci demokratik bir halk iktidarı altında bir devrimci toplumsal dönüşümde olsa) karşı çıkan: aşağıdan gelme her hareket, her düşünüşme ise, (burjuva anlamda da olsa) dört elle sarılan mantığa kendisini Leninistlikten azad edenlerle rastlandığı bilinir!)

Bu mantığın şimdilerde Marksizmi (ve de Marks) sınıf mücadelesi kavramından arındırma gayreti içinde olduğu görülmektedir.

Bu nedenle devrimci düşünce ve politikaların bu mantığa karşı mücadele etmesi son derece doğal ve o ölçüde de meşrudur. Bundan da öte, özellikle bugün için mantığa karşı mücadele önemli bir görev ve sorumluluktur.

Devrimci hareketin ideolojik sekillenmesinin esas itibarıyla ve ağırlıklı SBK-CKP ve AEP kaynaklı modern revizyonist akımların ülkemizdeki uzantılarıyla yapılan ideolojik mücadele sürecinde oluştuğu bilinir. Bu nedenle herkeze biliri, devrimci düşünceleri benimseyenler, açısından söz konusu modern revizyonist akımlarla devrimci hareketin temel tezleri arasındaki aynı çizgiyi açık ve nettir. Bir bakımdan bizim düşüncelerimizi ve düşünce ilişkin kimi değerlendirmelerimizi Kitle ve Emegini Sevişirileme olarak değil, aynı çizgiyi açık ve nettir. Bir bakımdan bizim düşüncelerimizi ve düşünce ilişkin kimi değerlendirmelerimizi Kitle ve Emegini Sevişirileme olarak değil, aynı çizgiyi açık ve nettir. Bir bakımdan bizim düşüncelerimizi ve düşünce ilişkin kimi değerlendirmelerimizi Kitle ve Emegini Sevişirileme olarak değil, aynı çizgiyi açık ve nettir.

Doğruluğu ülke pratiğinde de kanıtlanmış bir ideolojik-politik-teorik zeminde kalkerak yaptığımız kimi değerlendirmelere ağırlık vada örtülü biçimde yöneltilen eleştiriler ideolojik zemini itibarıyla sağ bir anlayışa tekabül etmektedir. Bu zeminle, bizim değerlendirmelerimize kaynaklık eden temel tezler arasında bir aynı çizgiyi çekebilme, bu alanda yaratılan belirsizliğin ortadan kaldırılması mümkün olacaktır.

Su açıkça biliniyor ki, bizim değerlendirmelerimize temel teşkil eden ideolojik-politik zeminin, uluslararası düzeyde özellikle "Sosyalist" ülke yönetimlerinde egemen olan revizyonist politikaların etkisiyle Marksist-Leninist düşünceleri yaratıcı bir biçimde ve özünü kavrayarak hayata geçirmek amacındadır.

Devrimci Hareket ortaya çıktığı günden beri, modern revizyonist politikaların belirlediği bugünkü "sosyalist" toplum modellerinin gerçek anlamda sosyalizmi, sosyalist toplum ilişkilerini içermeyeni sürekli vurgulamıştır.

Modern revizyonist anlayışın hakim bulunduğu bugünkü "sosyalist" ülkelerde devletin toplumdan kopmuş ve giderek revizyonist yönetim altında halk üzerinde bir nevi diktatörlük biçimini aldığı, sosyalist demokrasinin felce uğradığı, devrimci sınıfların diktatörlüğünün, yönetici bir azınlığın veya partinin toplum üzerindeki bir egemenlik biçimine büründüğü, bu anlamda gelişme yönünün sınıfsız topluma doğru değil, geriye dönüş yönünde bir süreç yaşadığı, v.b. gibi değerlendirmelerin yıllardır savunulduğu bilinmektedir.

İşaret ettiğimiz bu olumsuz sonuçların ortaya çıkışının esas sebebinin

Marksist-Leninist anlayışın uzaklaşma olduğu bir gerçektir.

Zira Marks'ın önderliği devlet, "komün tipi" devlettir. Lenin ise "Bütün iktidar sovetlere" sırtı ile devlet gücünün tabanda, halkın özgürce yaratıldığı ve yönettiği kitle örgütlemelerinde odaklaşması ve kurumsallaşması gerektiğini vurgulamıştır. Sosyalist demokrasinin birer teminatı olan bu halk örgütleri, bırakan bugün iktidarın temel kurumları olmaması, hiçbir iktidarı gücü ve yeteneği olmayan, tamamın insiyatifsiz kurumlar haline dönüştürülmüştür. İşte, anı sanlı "sosyalist" ülkelerde parti ve devlet bürokrasisinin egemenliğinin volumnu açılmasının ana nedeni bundandır.

Ancak şüda bilinmekteydi ki, yeni "kesiller ve iktidarlara" renklenen Avrupa solu ve Komünizmi yelpazesinde yer alan akımlar ise bugün, "sosyalist" ülkelerdeki bu olumsuz sonuçların ortaya çıkmasını kaynağına Leninist düşüncenin kendisini bulmaktadır. Modern revizyonist politikaların egemen olduğu ülkelerdeki bugünkü durum, Leninist devlet, devrim ve örgüt anlayışının kaçınılmaz bir sonucu olarak yorumlanmaktadır. "Leninist devrim anlayışının varacağı yer burasıdır" demeye getirmeye ve dolayısıyla, bilinen tarihsel hesaplaşmada Lenin'in karşısında yer alan ikinci enternasyonalist oluşturan fikir akımlarının tarihsel olarak doğrulandığı söylenebilir.

Denilabilir ki, gerek SBKP revizyonizminin ve onu temel alan fikirlerin gerekse de "Avrupa Komünizminin" ve bazı Batı solunun anti-leninist ve reformist dönüşümcülüğü, özü itibarıyla aynı olan iki yanlışın karşı ucunda kutuplaşmasından başka bir şey değildir.

Birisi ekonomik-dogmatik yorum ise, diğeri de bu yorumun karşı ucu yani bilinc düzeyinde ifadesini bulan bir tezahüründen başka birşey değildir. Birisi ekonomist kendiliğindençiliğe tekabül eden diğeri de aynı kendiliğindençiliğin bilinc düzeyinde ifade etmektedir. Daha doğru bir deyişle, biri değişimi ekonomik kendiliğindençilikle ararken, diğeri de, aynı değişimi bilinc düzeyindeki kendiliğindençilikle aramaktadır.

Bu da dönüşümü, sadece bilincin dönüşümü olarak algılayan bir ideolizme denk düşmektedir.

Daha geniş boyutlu olduğu bu belirlmelerden de anlaşılabilirce olan bu tartışmanın Demokrat Türkiye'deki tartışmalara sınırlı bir şekilde yansıdığı bilinmektedir.

Ancak yine de, tartışmanın genel boyutuna ve çerçevesine ulaşabilmede Demokrat Türkiye'deki bu sınırlı görüşündeki saptamalara başvurmakta yarar bulunabilir.

Yukarıda özellediğimiz genel belirlemelerin (bu genel belirlemelerin aynısı bir açılıma kavuşturulması mutlaka yapılmalıdır) ışığında DT'deki "imzasız" sistematğin çözümlemeleri ile ilgili bazı saptamaları yapmaya başlayabiliriz.

DEVLET-TOPLUM-SINIF İLİŞKİSİ

Bu "sistematğin" devlet toplum tahlillerinin Marksizmin "vepyeni" bir yorumuna denk düşüğüne söylemek gerekir. Yenilikten kastımız, yapılan tahlillerde öne sürülen fikirlerin yeniliği değildir. Asıl yenilik, bu tahlillerin Marksizm adına Türkiye'di devrimcilere yeni sunulmuş olmasıdır.

Bu tahlillere göre, TC devleti bizlerin zannettiği gibi egemen sınıf blokunun, oligarsinin toplum üzerindeki siyasi egemenliğini bir ifadesi, bir biçimleniş olmayıp, Osmanlı döneminde de kapsayacak şekilde, bir avuç asker sivil zümrenin devletidir. Böylesi bir elitist zümrenin toplum üzerindeki hakimiyetinin siyasal biçimlenişidir. Bu Osmanlılarda da böyleydi, bugün de böyledir. Ve bu durum, bin yıllık köklü bir geleneğin sürüyor olmasından başka birşey değildir.

Böylece toplumun egemen sömürücü ve yönetici güçlerinin de üzerinde bir nevi sınıflar üstü bir yere oturtulan bir devlet tanımıyla karşı karşıya kalıyoruz. Ya da başka bir deyişle, Türkiye devleti, emperyalizme bağımlı, işbirlikçi tekelci burjuvazinin örgütlenmiş ve kitlelere dayatılmış egemenliğinin ifadesi değil de, sadece bu bin yıllık yönetme hırsıyla kuranan elitist kesimin devletiye, böylesi bir devlete faşist denmesi bir kenara, bu devlete sahip olamayan emperyalizmin güdümlüdeki tekelci burjuvazinin ve diğer egemen sınıf zümrelerinin ve bunların siyasal temsilcilerinin AP, CHP ve diğerlerinin Türk ve Kürt halklarına davatılan faşizmde, yoksullukta, alçaklıkta, aşağılanmada, horlan-

mada, hiç bir katkıları ve suçları olmamış demektir...

Devleti bu şekilde gören anlayışın günümüzün askeri diktatları sıvasal özünden ve sınıfsal temellerinden kopartarak - faşizm olgusu dışında bir yerde değerlendirmesini doğal karşılamak gerekir. Yine bu anlayışa göre, devlete karşı mücadele, faşizme karşı mücadele olamaz; devlete karşı mücadele devlete özdeşleşen, devletin vergine ikame olunan asker sivil elitçi zümreye karşı mücadeledir. Aslında

bu elitçi zümre ile tüm toplum, (ki içinde tekelci burjuvaziden işçi sınıfına kadar tüm kesimler yer alırsa) arasında çatışmadır, şeklinde bir söyleme sahip olan yorumları, Marksizmin bilinen yorumuyla bağdaştırmak mümkün değildir. Bu olsa olsa Marksizmi Marksın düşüncesinden arındırarak yeniden yorumlamak olabilir. Bu konuyu ülkemiz somutu ile ilgili bazı değerlendirmeleri içeren ilerki bölümde tekrar düşüncemizi belirtelim.

CÖKÜNTÜ CAGINDAN RÖNESANSA...

Bu mantığın kalkış noktasındaki ana dayanak saptamaları şöyle sıralanmaktadır: (diğer tüm günlük, dönemsel analizler bu kurgu etrafında geliştirilmektedir) İlk tespit şudur:

Türkiye'de bir genel toplumsal buhran durumu vardır. Bu tespit şöyle uygulanıyordu: "Tekrar ediyoruz biz DT'de bir genel toplumsal buhran durumundan söz ediyoruz." DT, Nisan 84, sayfa 3.

Bu genel toplumsal buhran durumunun ne olduğu işte şu şekilde belirtiliyor:

"Türkiye toplumunda, 1960'lerden itibaren kitle eylemlerinin ortaya çıkmasıyla yaygınlaşarak yasanagelen bu bunalmış, bilinen iktisadi değişim krizlerine, burununa açılacak bir kriz, durumuna indirgenemez. Yüzyıllardan bu yana dünya tarihini belirleyen hemen tüm çatışmaların (dini, iktisadi, sosyal ve siyasal kutuplaşmaların) sınır çizgileri üzerinde geçmiş, bir çatışmada toplum olarak vada toplum kesimleri olarak taraf olma durumunu yaşamış bu toplum eğer bugün son derece karmasık etkilemler altında olumsuz etkileşimde derin bir siyasal-kültürel-ekonomik ve ahlaki buhran ve bilinmezlik durumu yaşamıyorsa, bu yüzyıllardır değişim biçimlerde ve boyutlarda sürmüş bir uyarılma çabasının tıkanma noktasına geldiğinin bir ifadesidir. Sımdı Türkiye toplumunda her birey, sınıf ve topluluk, bu tarih içinde olumsuz haline, derme çatma bir kulübeye bakar gibi kalıyor. Bir apartman olmasına özenilmiş, ama ahsap temelleri kırılan, surasında bir cadır direği hala duran bu yapı, hızla yasanmış yılların sonunda kendinden şüphe ettiren bir manevi cöküntü yaratır. Her birey ve sınıf kendi konum ve varoluş alanında yaşadığı barsızlığın kırkığı yanında ortak olarak bu havayı soluyor." (abc) (DT, Nisan 1984, s.3)

DT'deki imzasız yazılardaki sistematğin üzerine oturduğu en önemli saptamayı içeren bu alıntının bir kere daha okunmasında yarar bulduğuna nu belirterek konumuza devam edelim.

Bilinen iktisadi değişim krizleriyle açıklanamayacağı söylenen burjuvazisizle, işçisizle, toprak ağasıyla köylüsizle, gençliği ve adınıyla, zengin ile voksulluyla, tüccarla esnafıyla, kadınıyla kızıyla, askeri sivilciyle, islamsıcı laikli ile, doğucusu batıscısı ile, sağcısı solcusu ile, velhasıl şu ünlü elitçi azınlık soyundan gelme, (bunlar bin yıllık aile mi, ya da osmanlı hanedanı mı acaba ?) birkaç bin kişinin dışında 50 milyon kişinin, yani tüm bir toplumun genel bir buhran durumunu yaşadığını saptayan yazının bu buhrandan çıkış için alternatif olarak iki önerisi var:

"Bunun bilincinde olarak D.Türkiye'de yerli geldiğince belirlendi ki, önümüze koymamız gereken perspektif, Türkiye toplumunda gerçek bir rönensans hedeflemiş olmağıdır." (DT, Nisan 84, s.3)

Genel toplumsal buhran durumundan gerçek bir rönensans hedefleyerek çıkılabileceğini savunan imzasız sistematğin ikinci önerisi, kendisinin ne yapması gerektiğine cevap veriyor. Bu cevap aynı zamanda, genel toplumsal buhran ve manevi cöküntü içinde kavranan insanogluına bir çağrıdır. Söyle:

"Bugüne kadar kendinde olumlu bir geleceğe vaatmiş her hareketin cöküğüne, islamsı model den sosyalizm kadar tüm parlak sosyalist versio-

lerin yıldızlarını döktüğünü tanık olan bu topluma bir ne yeni bir kurtarıcı, ne de o kurtarıcı sayesinde varılacak bir gelecek vaat ediyoruz. Onu kendi evrimi üzerinde düşünme ve kendi gerçekliği içinde olumlamaya fırsatı sağlıyoruz." (DT Nisan 84, Tarzın Sosyalizme Vazası).

Bu kurtarıcı çağın uyanıklığını bilemekle vassal olup olmayacağına bilemekle birlikte okuyucu ideolojinin sorut dımsından gerçekliği tekrar indirilebilir için temel kurguu bir daha izletelim:

"Türkiye'de bir genel toplumsal buhran durumu vardır! Bu buhran durumundan gerçek bir rönesansla çıkılabilir. Bu rönesans alternatifinin gerçekleştirilmesi için bir kimsede gelecek ve kurtarıcı vaat etmiyor. İnsan, kendi gerçekliği içinde olumlamaya fırsatı sağlıyoruz."

Evet, etrafında fırınlar koptuğu sanılan, en yeni ve üstelik alternatifçi alternatif olduğu söylenen hatla, "İlkel Türkiye solumdan" bir kopuşu sağlıyacağı umulan sistematiğin felsefesi, ideolojik, politik özü ve özeti budur. DT'deki imzasız ve bazı imzalı yazıların bu kurgu kavranmadan anlaşılabilmesi mümkün değildir.

Ezilenlere, sömürülenlere, kendilerine cabancılıklarını ve adam yerine konulmasını tüm cahşan yarımlara, kasaca emekli halk güçlerine değil, zengin ve coksulu ile, sömürülen sömürülen ile, ezilen ezilen ile, yönetici yönetilen ile, bunlar arasındaki sınıfsal acıma ve kutuplaşma nedeniyle oluşmuş bir ügün ilişkisi ve kurumu hiç dikkate almadan, tüm bir topluma seslenen, imtiyazsız, sınıfsız kaynasmış bir topluma" hitabeden bu sistematiğin bazı "ilkel solcular" tarafından veya "teorik düzeyi düşük, yazılanları anlamaktan aciz mili tarlar" tarafından eni bir din çağrısı olarak yorumlanma tehlikesi taşıdığı hem herkes görebilmektir.

Demokrat Türkiye'nin Nisan 84 tarihli sayısında 2. ve 3. sayfa da yer alan "Durum ve Sonuçlar Üzerine" başlıklı yazıdaki su ahıy, yukarıda yaptığımız uzun ahıy ile birlikte okuduktan sonra bu imzasız sistematiğin Leninizmle bağlantısı daha kolay anlaşılabilir:

"Bir iktisadi kriz, ya da başka türden -örneğin uluslararası durum dan doğan- fırsatların kullanılmasını üzerine kurulu sözümüne sosyalist taktiklere bel bağlayanlar aksini ummaya devam edebilirler, başka celeride de yoktur zaten."

İktisadi krizin, olgunlaşmış ya da olgunlaşmamış milli krizin, savaşların (iş savaş) da dahil) uluslararası durumda meydana gelen ve ülke sınırları içine de yansıyan değişimlerin, egemen iktidar bloku içindeki hisiz çatışmalarının, egemenlerin yönetme krizi içine düşmelerinin, vb. gelişmelerin devrimci durumun oluşmasına zemin hazırlaması ve devrimci savacı bir partinin, kitlelerle kaynaşan, onları iktidara ve yönetmeye hazırlayan, emekli halk güçlerinin kendi örgütlülükleri ve eylemleri ile iktidar ve devrim hedefini birleştirebilen bir devrimci hareketin bu durumun sistemin yıkılışı ve kitlelerin kendi gerçek iktidarı için derinlemesine ve genişletici kavrayıp kullanılması, "sözümüne taktik" ya da "fırsat" çılık gibi ifadelerle küçümseyen yazının hayalindeki dönüşümü nasıl yaratacağını kestirmek güç. Ancak yazının da tıpkı Ayfer Süheyla gibi düşündüğü anlaşılıyor. Ayfer Süheyla, DT'nin Subat 84 tarihli sayısında Ekim devrimi ile ilgili şunları söylüyor:

"Bu yüzen Ekim Devrimi, toplumsal bir devrimden çok, zamanlaması iyi yapılmış bir darbeye benzeyen bir özellik gösteriyor."

Ekim Devrimini bu şekilde gören isimsiz sistematiğin, SSCB'nin ve diğerlerinin haldeki durumlarına mı karşı olduğunu yoksa Bolşeviklere ve Ekim Devriminin kendisine, onu yaratan Marksist-Leninist ideolojik-politik perspektife mi karşı olduğunu anlamak gerçekten güç oluyor. Ancak, isimsiz sistematiğin tercihi ni kincinden yana yaptığını bilmiş oldukca çok kanıt ve inucu var...

Bolşeviklerin darbeye olduğu keşfedildiğine göre, Ekim Devriminde olduğu gibi Bolşevik Partisinin önderliğinde kitle mücahadesinin, işçi-köylü-asker sovyetlerinin tüm Rusya capındaki mücahadesinin bir ürünü olarak, aşağıdan yukarıya gelişen bir devrimci dalgalaya siyasal iktidardan ile geçirilmesini ve toplumsal dönüşümün yukarıdan aşağıya bir hareketle, proletarya diktatörlüğü altında gerçekleştirilmesi eylemine "darbecilik", "elitçilik" sıfatının yakıştırılmasına şaşmamak gerek.

YENİLGİ 77'DE Mİ BAŞLADI?

Marksizmin bu çeşit yorumunun Türkiye Soluna nasıl baktığı da adı geçen sistematiği deşifre eden bir özellik taşıyor. DT'nin imzasız yazılarında mantık sistematiğine göre ilkelizmde sol ve devrimci hareketlerin yenilgisi 1977'lerde başlamaktadır. Bunun için böyle olduğunu ilişkin duyurucu açıklamalar ve kanıtlar getirilmemekle birlikte, yazının kafasındaki asal düşünce Türkiye Solunun oluşumundan itibaren yanlış bir kimliğe sahip olduğu varsayımdır.

DT'nin Eylül 83 tarihli sayısında imzasız yayınlanan "12 Eylül'ün 4. yılına girerken" başlıklı yazı tümüyle bu varsayım üzerine kurulmuştur. Adı geçen yazıda şöyle denilmektedir:

"Bizce bunun (darbe karşısında) hic birsey yapilamamis olmasinin, kitlelerin ve siyasal odakların hic birsey yapamamis olmasinin) ana nedeni 12 Eylül'ün bir hayli öncesinden itibaren geniş halk kitlelerini sarmaya başlayan umut kırıklığı, bezginlik yüklü çöküm, onun getirildiği apolitikleme dir." (DT Eylül 83)

77'lerden itibaren politik cöküntünün iplacımın ortaya çıktığını iddia eden yazı Ecevit'in insanca, hakça bir düzen vadinin umut kırıklığına uğradığını, hemen ardından ise sol grupların tutumları nedeniyle sosyalizme duyulan inancın sarıldığını, köktümlerliğin yayılmaya başladığını iddia ediyor. Ve yenilginin nedenlerinin burada aranmasını öneriyor.

1973-77 yılları arasındaki döneme özel bir önem veren ve bu dönemi olumlamaya yazar, nedense 78-79-80'li yılları olumlu göstermiyor.

Kuskuşuz 1973 yılları arasında kitle hareketlerinde yükselmeye başladığı, devrimci demokratik düşüncenin yayılmasında bir hayli mesafenin kat edildiği doğrudur. Ama bu saydıklarımızın ve daha nice olumlu gelişimin 78-79-80 yılları için geçerli olmadığı nasıl ileri sürülebilir? Sadece gazete habersizleri ile yetinen birisinin bile ileri süremeyeceği bu iddiaları DT yazınının savunabilmesi dikkat çekicidir.

Türk ve Kürt halklarının 78 1 Mayıs gösterilerinde, 23 Aralık mitinglerinde, Maraş Katliamı'nın hemen ertesindeki eylemlerde, katliamlardan sonra Ecevit Hükümeti tarafından ilan edilen sıkıyönetime karşı sürdürülen mücadelede, 1979 yılında 1 Mayıs'ın 35 ilde ve ilçede kullanılması, 1979 seçim boykotlarında, Maraş Katliamı yıldırmadığı tüm ülke capında düzenlenen gösteri ve direnişlerde, Cukurova ve Marmara'daki yaygın işçi eylemlerinde, Tarış Direnişinde, fındık ve tütün mitinglerinde, Tekel işyerilerindeki mücadelede, ortaokullara kadar yayılan devrimci gençlik eylemlerinde, Çorum'daki direnişte ve nihayet Fatsa'da, bütün bunlar da sosyalizme adına, devrimci adına hiç bir olumlu yan görmeyen bu sistematiğin, bu mantığın adı ne olabilir?

Devrimci politikaların kitleleştiği ve giderek alternatif olma düzeyine yükseldiği bu yıllar, nasıl olur da, apolitikleme yılları olarak, politik cöküntünün başladığı yıllar olarak tanımlanabilir?

DT yazınının böylesine ters yorumlara ulaşırken devrimcileri, kitlelere ve o yıllarda izlenen politikalarla hakaret etmek amacında olduğunu sanmıyoruz. Böyle olsaydı sorun basitçe çözülebilirdi.

Anımsanacağı gibi, sözü edilen yıllarda ve özellikle 77 yazı aylanından itibaren kitleler CHP çizgisini aşan bir politikleşme sürecine girmişti. Bu süreç aynı zamanda burjuva liberallerini ürktüren bir iş savaş ortamına doğru gidiyordu, kitlelerin faşist saldırılara boyun eğmeyeceği anlamına da geliyordu. Kitleler ve devrimci hareketler bu iş savaşını kabullenmek ve bu savasın halkların lehine sonuçlanmasına hizmet edecek bir eylem hattı izlemek durumunda kalmışlardı. Kitleler ve devrimci hareketler böyle yapmayı tekeli burjuvazinin ve faşizmin gücünün saldırlarına teslim olmalarıydı, kurban olmalarıydı. İmzasız sistematiğe yoksa solun faşistlerin oyununa mı geldiğini söylüyor?

DT yazınının böylesi yorumlara varmasında, sosyal demokratların, yada demokratik sağcılıktan uzaklaşarak devrimcileşen kitlelere husumet beslediğini de sanmıyoruz. Böyle olsaydı sorun yine basitçe çözülebilirdi. Yine DT yazın, 69-81 döneminde ki, (veya 77-81 yılları arasındaki) mücadeleleri ("terörizm") olarak mı görüyor? Sorunun bu olduğu açıkça söyleniydi bu da basitçe çözülebilirdi.

Yada sözü edilen yıllar arasında yaşanan dönemin "konjoktürel" ol

duğu", bu nedenle de o döneme izlenen devrimci politikaların sadece o dönem için geçerli olduğu açıkça söyleniydi, o zaman tartışmanın boyutu değişir bilzer de devrimci politikaların konjektürel; yani sadece o döneme has politikalar olmadıkları, tesadüfî sonuç olarak kendiliğinden ortaya çıkan yada birileri tarafından icad olunan politikalar ve teoriler olmadıkları, aksine o günün somut koşullarına, sınıf ilişkisi ve ilişkilerine doğru çözümler getiren devrimci, Marksist-Leninist politikalar olduğunu kanıtlama ve savunma cabasına girerdik.

Ne varki, "12 Eylül'ün 4. yılına Girerken" başlıklı yazıda, (DT, Eylül 83) ve aynı mantığın ürünü olan çeşitli yazılarda bu konjektürellik iddiası hiç bir zaman açıkça ileri sürülemedi. (veya bilerek sürüldü de parça parça 12 Eylül öncesi devrimci politikalar asındırılmaya çalışıldı.) Buna rağmen, açıkça söylenmemiş olmasına rağmen bugün bu sistematiğin tezlerine bir kere daha baktığımızda görebiliyoruz ki, yazının arka planında hep bu "konjoktürel" varsayımı yatıyor...

Bu varsayım ve bunun üzerine oturtulan sistematiğin Türkiye Devrimci Hareketine bakışının, onun ideolojik-politik temellerine karşı tutumunun ne olduğu artık anlaşılıyor mu?

Peki için böyle yapılmaktadır? Baskalının "Marksizm dışı" olmakla suçlamayı hiç elinden bırakmayan yazar, böylesine önemli bir döneme neden olumsuz bir anlam yüklemektedir?

Bu sorunun iki cevabı olabilir:

Ya, bütün bu yukarıda saydığımız mücadelelerle bunların içinde yer alanlar ve esas olarak ta bu mücadelelerin sınıfsal ve siyasal içeriği yanlış Marksizm yorumunun ürünü olarak görülmektedir. Varsayım bu ise, bu kanıtlanmalıdır. Yeni Çeltik işçileri ne veya tım işçileri, "üreten bizi yönetende biz olacağız" şianının Marksizm açısından yanlış olduğunu nasıl kanıtlarsınız bilemeyiz. Yine onlara, yönetmeye talip olmamaları, kendi kurtuluşları bir iktidar sorunu olarak görmemeleri gerektiğini, saldırılara karşı direnmeleri gerektiğini, bunun yerine, burjuva egemenliği altında yaşamayı kabul ederek kendilerini sistem içinde ekonomik, kültürel, insani yönlere dönüştürmeleri gerektiğini, çatışma ve benzeri gibi aşırı uçlara ait anlayışların ürünü olan eylemlere girişmelerini gerektiğini nasıl kavrattığınız bilemeyiz...

Yukarıda söylediğimiz sorunun ikinci cevabı ise birinciyi bağli olarak su olabilir: Tekeli burjuvazinin egemenlik sisteminde dokunmayan, egemen sınıf ittifakının reformist veya "demokratik sağ" tericilerinin, örneğin Ecevit iktidarının veya MC türü hükümetlerin 73-77 yılları arasında olduğu gibi "demokratik düzenleri" insanoglutun özgürleşmesi ve de markıkleşmesi için en elverişli sistemdir. Uğruca mücadele edilcek demokrasi de bu çerçevedir. Sol, 12 Eylül öncesi bunun tersini yaptığı, devrim-iktidar mücadelesi gibi işlerle uğraştığı için yanlış bir politikami izlemiştir?

Bu cevaplardan hangisi tercih edilirse edilsin, 71-81 arası başka türlü değerlendiren bu mantığın toplumsal gelişimde, insanın özgürleşmesinde, sistemin demokratikleşmesinde ve büyük toplumsal dönüşümlerde, yani devrimlerde sınıf mücadelesini ve onun çok çeşitli biçimlenişlerini belirleyici, çözücü, etkileyici olarak görmediği anlaşılacaktır.

Oysa DT yazılarının çok önem verdiklerini zannettikleri Marksist tarih anlayışı, tarihi ve toplumların gelişimini sınıflararası mücadele ve çatışma ekseninde açıklar. Nasıl savaslar, kralları ya da iktidarların keyfiyle istediği için değil, sınıfsal ilişkisi ve ilişkilerinin üzerinde ve etrafında yer alan bir dizi unsurun toplum hayatına dayandığı rolün bir sonucu olarak çıkıyor ve savaslar kral (iktidar) öyle istediği için değil, savasın kendi tarihi fonksiyonu nedeniyle değer taşıyor ya da insanlık için büyük kayıplar yada yol açıyor, 77-81 döneminin zengin devrimci pratiği de DT yazınının o dönemi politik cöküntü ve apolitikleme yılları olarak açıklamasına aldırmanın değerini ve anlamını korur, koruyacaktır.

12 Eylül öncesine ilişkin bu tartışmadan ne sonuçlar çıkaracağız?

Herseyden önce, 12 Eylül sonrası yaşanan ve etkileri hala her düzeyde duyulan yenilgiyi doğru bir perspektifle açıklamak gerektiğini, bunun ise ancak temelleri 12 Eylül'den önce oluşan doğru bir ideolojik-politik-teorik sistematiğe bağlanabileceğini vurgulayalım.

Buna bağli olarak belirtelim ki, devrimci hareketin yenilgisini Türkiye'de devrimci mücadelenin yükseldiği dönemlerde arayan bir mantık, 81 sonrası yaşanan yenilgiyi açıklayamaz ve döneme ve geleceğe ilişkin doğru önermelerde bulunamaz.

BURJUVA MUHALEFFE YAKLAŞIM SORUNU

Devlet ve tarih konusundaki yanlış teorik kalıks noktasının somut örneklerini ve kanıtlarını siyasal düzeyin çeşitli unsurlarının değerlendirisinde görebilmemiz mümkün. Ülkemizdeki burjuva sivil güçlerin de alınımsında iki farklı teorik yaklaşımın varlığı DT'nin önceki sayılarında ayrıntılı denilebilecek bir şekilde vurgulanmaya çalışılmıştır. Kısa bir hatırlatma ve özetleme yaparsak: Burjuva sivil odaklar karakter olarak ve sahip oldukları ideolojik politik çerçeveleri yönünden yanlış tanımlanmaktadır. Ve cuntayla burjuva sivil güçler arasındaki ilişkisi ele alınırken vurgu yanlış yere yapılmaktadır. Bu yanlışlık su tesbitten va da varsayımından kaynaklanmaktadır:

"Cunta ile Demirel arasında köklü bir yönetim felsefesi farklığı ve siyasal program ayrılığı bulunmaktadır." (DT, Haziran 83, Basvazı)

Bu tesbit, Cunta ile burjuva muhalefet arasında rejim konusunda da köklü farklığı olduğunu, Evrenlere Demirellerin karakterde ve öze iki farklı rejimi savunduklarını ve bu farklığın köklü, yani birleşmesi, ayrılaşması, benzeşmesi mümkün olmayan bir içerikte olduğunu ön kabul olarak benimsiyor ve savunuyor. DT'de imzasız ve bazı imzalı yazılarda siyasal düzeyde ilişkin bütün tezler işte bu tesbitler üzerine inşa edilmiştir. Sonuçta, "demokrasi dışı yönetimi savunan elitçilerle, burjuva demokrasisini savunan mili iradeciler arasında bir rejim tartışması ve çatışması olduğu" vurgulanıyor. Bu çözümler, hem rejimin asıl karakterini gizliyor, hem de milli iradecilikle burjuva demokrasisini ayrılaştırdığı için kitlelerde bir yanlışlamaya, hatta yer yer DYP'nin demokrasiyi kuracağı yanlışlamasına ve hayaline yol açıyor. (**)

Buna paralel olarak ise burjuva demokrasisinin sınıfsal ve siyasal içeriği ilişkin marksizm-leninizmin temel tezleri bir yana bırakılarak şöyle tanımlamalar yapılabiliyor: "Burjuva demokrasisinde ise toplumun devletin belirleyiciliği dışındaki iktisadi, siyasi, sosyal, kültürel içerikli örgütlenmeleri, düşünce ve ifade özgürlükleri, seçimler dışında da yönetimi denetleyecek, onun üzerinde baskı unsuru olabilecek tüm siyasal faaliyetleri ve örgütlenmeleri temel öğeleridir. Burjuva demokrasisinin olmazsa olmaz şartlarıdır bunlar. Çünkü burjuva demokrasisi, devletin toplumun belirleyiciliğini tersine çevirme, devleti toplumun denetimi altına alma mücadelesi ile sınırlanmıştır. Bu nedenle burjuva demokrasisinin muhtevası, toplumun devlete rağmen yaşamın her alanındaki özerk örgütlenmelerinde ve haklarında ifade bulur." (DT, Aralık 83, s.4)

Burjuva demokrasisinin yukarıdaki şekilde tanımlanması ile DT'de tanımlanan "sosyalist demokrasi perspektifi"ndeki tanım arasında neredeyse aynı çizgi çekileceği sorusuna net bir cevap verilebilir güçtür. Dikkatli bir okuyucu yukarıdaki ahında tanımlanan demokrasinin diktatörlükten uzak, eşitlikçi, özgürlükçü ve devletin etkinliği ortadan kaldırılan bir sistem olarak sunulduğunu hemen görebilecektir.

Böylesine saf bir demokrasinin kapitalist sistemin oluşumu ile birlikte ve daha sonraları nerede yaşadığı, veya kapitalist üretim tarzının hakim olduğu toplumsal formasyonlarda yaşanıp yaşanamayacağı konuları ayrı bir merak konusudur. Emperyalizm çağında tekelleşik oligusu nedeniyle burjuvazinin siyasal planda gerici eğilimlerinin güçlendiği dikkate alınrsa, bu tanımdaki gibi bir sisteme burjuvazi önderliğinde ve hakimiyetinde ulaşılabilir mümkün müdür?

DT'deki imzasız mantık böyle bir soruya evet cevabı veriyor olmalı ki, Eylül 83 tarihli sayının baş yazısında şunları saptıyoruz: "AP ve CHP çevrelerini, (cuntaya karşı) tutumlarında ısrarlı halkı seyin adını bilecek zorundayız. Bu da ordu ile devlette Türkiye toplumu arasındaki çatışmadır. Toplumun ordu ile devlette hesaplaşması arzusudur."

Farklı bir kaleminden çıktığı anlaşılabilir fakat daha önce değindiğimiz çeşitli imzasız yazılarda mantığın ayısını savunan bu basyazının sadece

ukandaki bölümü bile carpi teorik yanlışları içermektedir. AP ve CHP çevrelerinin cuntaya karşı olmaları ve bunda ısrarlı davranmaları, ordu ile devlette Türkiye toplumu arasındaki çatışmadan ileri gelmektedir...

Bu saptama ile Marksizm-leninizmin devlet sorunlarını tanımlaması ve çözümleyici arasında bir bağ kurmak mümkün değildir.

DT'nin imzasız yazılarında geçen devlet, herhalde "elitist" ordu üst kademeleri ile bürokrasiden ibaret bir grup olsa gerek...

Bu konudaki yanlış yaklaşım Özalı sorusunda da görülebilir. DT'nin son iki sayısında kullanılan "ikili iktidar" kavramı, tamamen bu teorik karışıklığın ürünüdür.

DT yazın, Özalı'da, "Türkiye toplumunun ordu ile devlet ile olan çatışmasını" bir ifade olarak görüyor ve Özalı'nın politikalarında bu çatışmayı arıyor olmalı ki, "ikili iktidar" kavramını kullanmakta tereddüt etmiyor.

Bilindiği gibi ikili iktidar kavramı farklı içerikteki, farklı karakterlerdeki, farklı sınıfsal ve siyasal özlerektir. farklı mekanizmaları anlatır.

Kaldı ki Özalı'nın cunta politikaları ile tam bir uyum içinde ve giderek bütünleşen bir çizgiye olduğunu, o nedenle, iki farklı politika, iki farklı iktidardan söz edilemeyeceğini anlayabilmek için üç ay gibi bir zaman yetmiş olmalıdır.

Özalı ancak, faşizmin ülkemizde özgü biçimlenişinin içinde doğru bir şekilde açıklanabilir.

"İkili iktidar" kavramı, söylenmemiş olsa bile, bir somut süreç ilişkin kullanılması nedeniyle ANAP'ın ve meclisin "devlete ve orduya karşı burjuva demokrasi öğeleri, sivil toplum öğeleri" olarak algılandığını gösteriyor.

Bundan çıkarılacak politik sonuç, "ikili iktidar"dan demokrasi ögesini temsil eden desteklemek mi olacaktır? Evet, bu tabahillerden ne tür sonuçlar çıkarılacak?

Oysa, halk demokrasisi, devrimci demokrasi, halkın devrimci iktidarı perspektifine sahip bir değerlendirmedir; burjuva muhalefette askeri odaklar arasındaki farklığı yapmaz, esas olarak bunları burjuva egemenliğinin farklı tericileri olduklarını, halkın çıkarlarına karşı olma temelinde benzer politikalar üzerinde birleşebileceklerini vurgular.

Bu vurgu kitlelere ve devrimci kadrolara burjuva muhalefetinin bu yönünü kavrayan bir içerikte olmalıdır. Sorunun yanlış konulması ve vurgunun yanlış yere yapılması ister istemez halk muhalefetinin burjuva muhalefeti kalıpları içine hapsedilmesi sonucunu doğuracaktır.

SONUÇ YERİNE

Buraya kadar tartıştığımız konuların, ideolojik-politik-teorik perspektiflerimizin gerek genişliği gerekse derinliği tam bir açılım olmadı, böylesi bir cabanın bu yazının sınırlarını aşmışı vurgulamamız gerekiyor. Burada ele almaya çalıştığımız konuların her biri tek başına geniş şekilde tartışılabilirce özelliğe sahiptir. Bu nedenle bu yazının amacı zorunlu olarak sınırlı tutulmuş ve yalnızca genel tanımlamalar sunularak bugün nele- rin tartışılması gerektiğine dikkat çekilmek istenmiştir.

Ayrıca bu tartışmanın bugünden yanna bitirilmiş sonuca bağlanmasının da mümkün olmadığı dikkate alınrsa, bu yazının herseyi açıklayan bir yazı olarak değil, bugünkü tartışmanın daha sağlıklı bir zemine sürdürülmesi için bir başlangıç olarak anlaşılması uygun ve yerinde olacaktır.

DİPNOTLAR

* Devrimci-Demokratik Halk iktidarı veya Proletarya Diktatörlüğü altında gerçekleşen toplumsal dönüşüm olayını, kimileri cuntacılık, darbecilikle özdeşleştirirken, kimileri de onu halkın değil, sadece parti bürokrasisinin bir diktatörlüğü olarak görmekte ve böyle algılamaktadır. Oysa devrimci hareket bunları her ikisiyle de köklü bir görüş ayrılığı içindedir.

** İstin ilginç yanı, bizim yazdıklarımızda da hiçbir zaman cunta ile AP ve CHP çizgileri bir ve aynı görülmüştür. Cunta ile Demirel arasındaki ilişkinin niteliğini koyarken, bunlardan birinin egemen sınıfları açık faşizm tericileri, diğerinin ise parlamenter faşizm tericileri temsil ettiğini savunan bir ideolojik-politik çerçeveden hareket ettik. Her iki tericinin bir ve aynı olmadığını, aralarında farklılıklar olduğunu, ama bunun "köklü felsefe farklığı" olmadığını anlatmaya çalıştık. Bu tartışma Demirel olayının ciddiye alınıp alınmaması tartışması değildi. AP ve CHP çizgilerinin ülkemiz siyasal ve toplumsal yaşamında ciddi ve önemli yerlerini aldığını, bundan sonra da alacağını biliyoruz.

Duygudan mantığa geçmek ve ciddiyet

Arif ÖZSERİN

Yakup Kadri Karaosmanoğlu Cumhuriyet döneminin hem ilk yazını (Yaban, Panorama, Kıralkı Konak v.b.) hem politikacıydı hem de Kemalist ideolojinin temellendirildiği KADRO hareketinin liderlerindendi.

Yakup Kadri, KADRO hareketi sırasında (1934) Ankara adlı bir roman yazmış ve 1921-1927 Ankara'sını anlatmış ve de roman sonuna bizzat pek rastlanmayan bir şekilde 10 yıl sonrası-geleceği anlatan bir bölüm eklemiştir. Bir dönemin en önemli yazar ve politikacının düşündüğü bu 10 yıl sonrası Türkiye'si oldukça ilginçtir. Anlatılan gelecekte, Tek Şef ve Tek Parti yönetiminde ülke kalkmış, fabrikalar işletmeler hanlı hanlı çalışıyor, topraktan bereket yaşıyor, herkes okuyor-sinema-tiyatroya gidiyor, işçiler ise zaten "Sınıf mücadelesi bilemeyiz, zira Türk cemiyeti vahşet bir binadır" tezi doğrultusunda Devlet memurlu yapılmışlar ve bu durumda çok memnun güle oynaya çalışıyorlar. Tek Şef ise bütün dünyada hayranlık kazanan biri ve Yan Tann biçiminde ortaklık dolayısıyla, Yakup Kadri'nin (dolayısıyla KADRO'nun) 10 yıl sonrası için çizdiği hayali dünya bu...

Yıl 1934'tür, yani emperyalist sistemin büyük kriz içinde (tabii sistemin parçası Türkiye'de), Avrupa'nın büyük bir savaş hazırlığı içinde olduğu yıllar. Kalkmış, kendini dünyanın merkezi sayan KADRO hareketi (icat ettikleri orijinal teorilerle "sınıfsız sömürge ülkeler, milli devlet, yan tann Millî Şef v.b." tüm sömürge, yan sömürge ülkeleri kurtarmaya (kalkan) bu somut ve Türkiye gerçekliği karşısında duyulan yola çıkarak bol bol hayale basıyorduk... Mantıktan, gerçekten KACARAK hayallere sığınmanın tipik bir ürünü...

Bu davranış biçimi bizim geleneksel bir KACIŞ yöntemi midir... Neden geleneksel... Yakın tarihimizin birkaç örneği...

Yıl 1912.. Daha kısa bir zaman öncesine kadar sömürgeci olan Bulgar ordusu, Osmanlı ordusunu önüne katmış kovalıyor ve İstanbul kapısını dayanıyor. Libya ve tüm Ortadoğu imparatorluklardan kopmak üzere, Rus orduları kuzeyden iniyor. Ve bu somut gerçeklik karşısında İttihat ve Terakki Seftleri-mekadonaya kökenli Türk milliyetçiliği, Büyük Turan imparatorluğu hayallerini kuruyor...

Yıl 1932. Bütün dünyada Liberal ekonomik-politik programların (dolayısıyla partilerin) gözden düşüğü, faizmin gücündüğü yıllar. Türkiye'de Tek Parti yönetiminde açlık ve baskı kol geziyor. 15 Ağustos 1930 günü ise birden liberal programı ile Serbest Birlik yukarıdan kuruverir. Gerek ülkedeki Tek Parti, Tek Şef ve zulum sisteminin aynılığı, gerekse dünyadaki somut gerçekliğe ters bu mantıksızlık, gerçekdışılık, hayal çok geçmeden yani topo topu üç ay sonra (15 Kasım 1930) yerini mantığa-gerçekliğe (sistemin kendi iç mantığına) bırakır. İki insanını ve dünya gerçekliğini bilemeyecek 3 ay sonrası göremeyecek kadar hayaller ülkesinde yaşayan bir yönetici sınıfı...

Yıl 1932, bu sefer hayal geleneğimiz çok genişliyor ve adına bilim adamları denilen şahıslarla bilimsel tez oluyor. 1932'de yapılan 1. Türk Tarih Kongresi (İçerisindeki Dil Tezlerini de düşünürsek) tüm dünyadaki insanlığın (ulus kökeni Orta Asya'ya bağlanıyor). Oluşturulan Türk Tarih Tezi ve Güneş Dil Teorilerine göre tüm İrkları Türk boylandıran, tüm Diller Türk Dilinden doğmuşlardı. Ehh hayalin böylesine de diyecek bir şey yok... Pes vallahi...

Daha yakın tarihlere gelirsek hayal yeteneğimizin capının biraz küçülmeyle birlikte gücünden pek birşey kaybetmeden devam ettiğini görürüz. Menderes'in 10 senede küçük bir Amerika yaratma hayalini bir yana bırakacak olursak: -

Hayal kurma aynı zamanda bir devlet geleneğimidir. 61 yıllık TC döneminin tüm bütçeleri hayalidir ve hiçbir zaman açığız kapanmaz. Tüm 5 yıllık planlar-kalkınma hızları hayalidir ve her zaman planlar Demirel'in derinliği ile Pıllav olur... Yılları ve aynı tam hatırlamıyorum ama 1970'lerin ilk yıllarında Hayat dergisinde Devlet Planlama teşkilatı'nın bilimsel bir

raporu yayınlandı.. Bu bilimsel hayale göre 1990'da İtalya ile eşit düzeye geleceğiz ve tabii geleceğiz. Daha 6 senemiz var bu hayalin gerçekleşmesine, hep birlikte bekleyelim...

1973 ler, emperyalizm yeni bir krizin eşiğinde, petrol şoku büyüme ekonomilerinin sonunun başlangıcı.. Ve Türkiye'nin en büyük tekeki Koç, o zamanlar yanında çalıştığı Turgut Özal yönetiminde tarihinin en büyük yatırımlarına hazırlanır.. Türkiye'nin ilk özel Demir-Çelik fabrikasını kurmaya karar verir.. Tüm dünyada çelik endüstrisinin (Japonya hariç) geleceği nin karanlık olduğu yıllarda Koç Tekeli 1978 lerde Asil Çelik'i üretime sokar. Türkiye ekonomisinin hızla çıkmaza girdiği yıllarda açılan tesis 1981'de iflas eder ve 1982'de devlete satılır.. Demek ki hayal gücünden Koç bile uzak kalamıyor.. Eee nede olsa o da Türkiye vatandaşı...

Ordu ile Hayal yanyana gelemecek iki kavram gibi görünürse de gerçek başkadır. Askerlerinde hülyaları vardır.. Örneğin Faruk Gürler'in hülyası.. Faruk Gürler 12 Mart döneminin son Genelkurmay Başkanı idi. Hülyası kendini Cumhurbaskan seçtirmek ve böylece çok sevdiği halkına zulüm yoluyla hizmet edebilmekti. Bilindiği gibi askerler büyük hülyaya görürler, azla yetinmezler. Faruk Gürler bu gerçek dışı hülyasına kavuşamadı. Çünkü "12 Mart bana karşı yapılmıştır" diyen bir Ecevit ile bizzat devirdikleri Demirel bu hülyayı bozdular.

Tabii yıllar ilerledikçe hayal kurma yeteneğimizde ciddiyetini kaybetti..

Yok hayali temellerimiz, yok hayali Sunta ticaretimiz, yok hayali vergi kaçırma, yok MDP'nin 6 Kasım seçimlerinde iktidara geleceği imiş, yok SODEP 25 Mart seçimlerinde büyük kentleri alacakmış.. Neredyse, bu noktada insanın aklına nerde o eski büyük hayaller diyeceği geliyor.

"SOMUT DURUMUN SOMUT TAHLİLİ VE SOMUT ÇÖZÜMLER"

Su şu herhalde tüm Türkiye sol hareketinin bugüne kadar çıkması tüm gazete dergilerinde mutlaka yer almıştır. Bu sözde bakarak gerçekler üzerinde yükselen ve politikaları duygudan-hayalden uzak bir şekilde yaratılan-hayata geçiren bir sol hareketten söz etmemiz gerekir. Oysa Türkiye solunun somut durumunun somut tahlilini yaparsak duygu ve hayalin hemde fazlasıyla politikasız, stratejisiz-örgütlenmesinde yer aldığını görürüz. Bu durum aslında içinde yaşadığımız topluma, geleneklere aykırı değildir. Bir hayaller ülkesinin solu da pekala hayalci ve duygusal olmalıdır. Olmaması aşırı bir bilincin, zorlamanın bir ürünü olsa gerek.

KADRO 1932-34 lerde hülyalara yatar da YENİ KADRO'cular (YÖN-cüler-1960'lar) yatazmaz. Hayaller eskisi kadar geniş olmasa da yine de enterasandır. Yeni sömürge bir ülkede YÖN-cülere göre çözüm "...günün gerçeklerine uygun bir yeni devletçilik anlayışıdır". Böylece kalkınma hızlanacak, daha ileri ve modern örgütlenişler ortaya çıkacak, devlet eliyle büyük üretim birimlerine daha kolay yönellilecek, gelir dağılımındaki eşitsizlikler düzelecek ve demokrasi kitlelere mal olacaktır.

Ecevit'inde rüyası 1973-1980 dönemi arasında bir Sosyal Demokrat programı (Ak Günlere Bildirgesi) "Emeğin yarattığı değer, emeğin verimlerinde biriksinsin. Ne yoksulluk ne baskı.. Ne ezilen ne ezen. İnsanca hakça bir düzen.." hayata geçirmekti. Ülke ekonomik krizin batağına iken, iç savaş yaşanırken bu programı tabii ki uygulamadı Ecevit.. Ama hazır iktidardayken bari "devleti yeniden onarım-restore etme" işini tarihsel hayal olarak üzerine aldı ama onu da eline yüzüne buluşturarak bir daha tarih sahnesine çıkmamak üzere yuvarlandı gitti..

Herkes hayal ederde koskoca işçi sınıfının örgütü DISK etmez mi? Elbet eder.. DISK 1975-1976 larda DISK-KENT kurarak üyelerini konut sahibi yapmak havalı içindeydi. Gerçi, bir yandan diğer politik çizgideki sendikalar üyeliğin almak veya karşı sahte sendika kurmak, grevlerle

uğraşmak zorunda olduğundan bu hayal gerçekleşmedi. Ama yine de bu düzende ev sahibi olunamaz inajını yaratarak işçilerin pekala bilincindenmiş oldu Tabii bu bilinclenme esnasında değerli birkaç sendikamızın konut sahibi oluverdi. Konuttan vazgeçen DISK bu sefer UDC (Ulusal Demokratik Cephe) kurarak "Bağımsızlık, demokrasi, toplumsal ilerleme ve sosyalizm" havalını gerçekleştirmek için CHP'ye tüm kartlarını açtı ama CHP ufuktaki iktidarı zedeler diye DISK'in hem bu havalını hemde bu hayalci yeteneğini bozdu..

1975-80 lerde önemli bir hayal "partiye kurarsak sorun çözülür" idi. Hemen her demek veya teklî örgütü kısa bir çalışmadan sonra kendini ya partiye yada partiye inşa örgütüne dönüştürüyordu. Tabii DISK'i kendini boşlukta hissetmek için bir partide bir kuralım hayaline 1979-1980 larda katıldı (bu hayal o kadarda yeni bir hayal değil 1961'de TÜRK-İŞ'te bir Çalışanlar Partisi kurma havalı içindeydi). Ancak bu ham hayal günün koşullarına uygun olmadığı için gerçekleşemedi. DISK'in en büyük sendikası GENEL-İS'in de havalı Çankaya Cumhurbaskanlığı karşısında bir işçi saray-gökdeleni dikmekti. Bu hayal gerçeğe dönüştüğü zaman işçi sınıfının gücü, büyüklüğü, zenginliği Cumhurbaskanına, dolayısıyla düzene karşı gösterilmiş olacaktır. 12 Eylül bu güzelim hayalı yıktı!

Bilindiği gibi Sovyetler Birliği Türkiye'de 1960-1970 lerde Seydişehir Alüminyum, Alağa Petrol, Sivas ve İskenderun Demir-Çelik tesislerine finansman ve teknoloji yardım sağlamıştı. Bu konu siyasatlar arasında önemli bir tartışma konusu olmuştu bir zamanlar. Sovyet çizgisindeki tüm siyasatların bu yardımı ilgili rüyaları şöyle idi: Ulusal ekonomiyi güçlendirmek, işçi sınıfının yoğunluğunu arttırmak demokratik gelişmeye hizmet etmek.. Ee böyle hayallere can sağlığı doğrusu.. Kısa sürede bu hayalin yerini o fabrikalarda örgütlenirilmiş faşist militanlar aldı..

Sol olarak hayallerimiz hiç bitecek gibi değildi. Seçimler sıfır sonuç alan TİP kendini "İktidara yürüyen hareket TİP" olarak görür, TİİKP, bir NATO ülkesi ordusuna 4.Ordu'nun yerli konusuna politika örgütler, TKP ülke ve Ortadoğu konjüktüründe başarılı yoldan geçiş savunur, Dev-Sol kenpen kapattırma, diğerleri birkaç bombalama ile Öncü'nün görevlerini yerine getirdiğini düşler, Sosyalist Parti partii yönetiminde kol emekçilerine %70 üyükle vererek sosyalizmi gerçekleştirdiğini hayal eder... Bu hayaller devam eder, gider...

Yalnız sol hareketler değil tüm edebiyat ve sanat da bu hayalciğin kaba resimlerini çizmişlerdi.. Toplum tüm dinamikleri ile bu hayalin içinde oluncu sanatta bundan etkilenmek durumundaydı. Hem nasıl etkilenmesin ki, okul, fabrika, yurt, mahalle duvarlarında "Burayı faşistler mezar edeceğiz" yazılan olursa, Devrimci Gece lerde çıkarttığımız ozanlarda tüm hükümleri yakma-yıkma-mezar edebiyatı türküleri okuması doğaldı, oysa o yerleri mezarla değilde halkın iradesinde Gül Bahçesine çevirebileseydik... Neyse o zaman bu soruları tartışacak zamanımız yoktu...

Maden filmi hepimiz hatırlarız. 1978 senesinde çekilmişti. Film tabii o dönemin tüm hayallerini içeriyor, kaba ve sematik bir şekilde. Maden işçilerinden biri bilinci bürüleri bilincisizdir, bilinçli işçi Cüneyt Arkin film sonunda maden kazasında ölür. Bunun üzerine tüm işçiler bilincindenli. Hayaller gerçek olsaydı; Türkiye maden kazalarında dünyada birinci, o halde bütün maden işçilerinin bilincine ortaklığı birbirine katması gerekirdi. Velhasıl devrimci sinemamızda bu hayalden, romantizmden, ezletimden kendini kurtarmamıştır. Zaten Türkiye sinemasının hayal yeteneği çok üst düzeydedir. Hayallerde sadece kişiler ve konular biraz yer değiştirmiştir o kadar..

BİR CİDDİYET FIKRASI

"Ortadoğu ülkelerinde bir ABD heyeti geziyor. Her gittikleri yerde uzun incelemeler yapıyor ve görüşlerini bir rapor halinde ülke-

rine gönderiyorlarmış. Heyet Lübnan'a gitmiş, aramış, taramış, incelemiş ve raporunu yazmış. Durum ciddi ama vahim değil. Sıra Irak'a gitmişler. Orada da soruşturma, gezile raporyazılmış. Durum ciddi ama vahim değil. Neyse heyet Türkiye'ye gelmiş. Çeşitli kişilerle konuşmuş, durumu incelemiş ve raporunu yazmış. DURUM VAHİM AMA CİDDİ DEĞİL.."

Bu fıkrası zamanlarda Türkiye'de yaygın bir şekilde anlatılıyor. Fıkranın sonundaki Ciddiyet konusu ise bize, sola çok yabancı bir terim. Zaten yukarıda yazdıklarına bakarak gerek anlatılan solun gerekse onun parçası olan yazarın ciddi olduğu pek düşünülmez..

Yakın tarihimizde ciddi bilinen Atatürk, 1934 yılında TBMM'ini açarken "...bir ulusun yeni değişikliğine ölü, musiki de değışikliğı olabilmeli, kavrayabilmelidir. Bugün dinletilmeğe yetilen musiki yüzü ağırtacak değerde olmaktan uzaktır" dedi ve "Büyük Müzik İnkılabı" başladı. Bu konuşmadan bir gün sonra radyolardan Türk müziği yayını kaldırıldı. Böyle ciddi devrimlere alşın halkımız hemen radyo dalgalanını Mısır'a, Ortadoğu'ya çevirmek durumu idare etti ama Atatürk sevdiği Rumeli Türkülerini dinlemeyeğe fazla dayanamadı ve ciddi inkılabını sulandırdı. Ve türküleri yeniden yayınlamaya başladı..

Yakın tarihimizde ikinci ciddi adam olarak geçen İnönü 2. Dünya Savaşından hemen sonra bir Toprak Kanunu çıkarmaya çalışıyordu. Sırf bu kanun için Ziraat Vekaletine özel olarak Şevket Raşit Hatipoğlu'nu getiren İnönü, kanunu meclisten Toprak ağalannın (A. Menderes-E.Sazak-C.Oral v.b.) itirazlarına özen göstererek çıkartıyordu (15.6.1945). Tabii kanun hiç işlemevecek, Ziraat Vekili görevinden istifa edecekti. Ve ciddi İnönü, Ziraat Vekaletine ciddiliğini ispatlayarak kanuna en fazla itiraz eden Adanah Toprak aşası Cavit Oral'a atayacaktı. Ciddi devlet adamı böyle olmadır istedi..

İnönü'nün yetistirmesi Nihat Erim'de 12 Mart döneminde ciddi devlet adamlığını ispatlamış ve Başbakan olduktan kısa bir süre sonra 2 Aralık 1971'de 12 Mart'ın devirdiği Demirel hükümetinin Maliye Bakanlığını kabinesine ayırdı. Böyle ciddi bir atama karşısında ise kendi kabinesinden 11 ler istifa ediyordu.

Ciddiyet bize uzaktı dedik.. Örneğin TKP'nin M.Suflı'lerden sonraki yönetici kadrolarının oluşturalar (S. Hüsnü hariç) 1927'de partiyi tüm belge ve bilgileriyle devlete teslim etmemişlerdir. 1930 larda KADRO hareketini oluşturan Sevkett Sürevalı'ki Nazım'la birlikte Moskova'da okumuştur. Vedat Nedim'ki o dönemin TKP genel sekreteridir). İsmail Hüseyin, Burhan Belge v.b Türkiye sol hareketinin ilk ciddiyet sınavını vermişlerdir! Nazım Hikmet olanlar CE-VAP NUMARA DÖRT sürinde söle anlatır bizlere:

KARDEŞLER!

Onlara sokakta rastlarsanız eğer ölümlü görmüş gibi çevriniz başınızı. Kipraksız sarı gözler gözünüze bakarken arkadan sırtınıza bir bıçak girebilir...

KARDEŞLER!

Onlara eliniz dokunmuşsa eğer yedi tas su dökiün ellerinize. Yırtarak bayramlık gömleğimi ben peşkir yaparım size...

KARDEŞLER!

Onların adına benziyorsa adınız eğer adınız değıştirin. Vebanın gördüğü kapıdan girin onların evine atmayın ayak... Onlar istiyorlar ki çift ağızlı baltalarıyla yuvarlansın kafalarımıza önüne yarın o kara gömlekleri beyaz kordonlu golf pantolonlu kadroların NAZİM HİKMET

BİNDOKUZYÜZYETMİŞ'LER

1970 ler sol hareketinin ciddiyetine ilişkin en iyi belgeler önce gazeteci Nihat Behram'ın 1976 Kasım-Aralık aylarında Vatan gazetesinde yayınlanan "Sol Kendini Anlatıyor" röportajı ile yine gazeteci Uğur Mumcu'nun Ağustos 1978'de Cumhuriyet'te yayınlanan "Çıkamaz Sokak" röportajıdır. Her iki tarihsel röportajda 1970-1980 döneminde politik sahneye boy gösteren tüm sol hareketler var. Ve bir iki siyasat hariç tüm sol geçmişini (teorik-pratik) reddediyor.. Ciddiyet

timizin ilk göstergesi önce geçmişimizi reddetmek zaten.. Geriye kalan bir iki hareket ise Nostaljik olarak geçmişe tüm olarak sahip çıkıyor. Sadece bir hareket geçmiş-kendi tarihsel koşullarında değerlendirme cabası içinde..

O röportajlardaki bir örneği verelim: İlkay Demir, Ertuğrul Kürkçü ve Yusuf Küpeli 1972'de THKP-C davasından vargılanmışlardır. Ancak kısa bir süre sonra geçmişini herşeyi ile reddeden İlkay Demir TİİKP, Yusuf Küpeli TKP saflarına geçmiş. Ertuğrul Kürkçü ise her iki çizgi dışında geçmişe sahip çıkarak bağımsız bir hat izlemiştir. Ciddiyet açısından ilginç bir örnektir sadece bu...

Politika ve strateji değıştirmeyi 6 hafta 3 ayda bir indiren sol hareketlerin en bol olduğu 1975-80 dönemini geçile bırakılır...

12 Eylül'ü atladık.

Ciddiyeti olmayan bir sol hareketler uğrını içinde kendini bir parça ciddi olarak tımtan, saçı uçandıran bir hareket (D.Y.). 12 Eylül sonrası olmayan ciddiyetini daha da citire bir sol hareket topluluğı ile ciddi bir CEPHİ oluşturma denemesini girdi. Bir yanda azbucuk ciddi bir geçmiş diğer yanda olmayan bir ciddiyetsizlikler topluluğı. Bu zoraki evliliğin sonucu ne ciddiyetsizlik kazandı. Zaten hem ülke gerçeği hem vurdışı gerçeği ta başından bunu açıkça gösteriyordu..

Günümüzde solun ciddiyeti konusunda son sözü gençlerde bir demekte yapılan tartışmalar aktararak bahıyalım. Demekte tartışılan konu Yeni Yabancılar Yasası, Seçme ve Seçilme Hakkı v.b. idi. Tartışmalar belli bir minval üzere giderken söz alan bir sol örgütü temsilcisi bu tür isteklerin reformist talepler olduğunu, programı, amaç ve ilkelere Alman emperyalizminin devrimcisi (yani Devrim talebini) kırmayan bir hareketin geri olduğunu söyledi. 1984 vurdışı Türkiye solunun ciddiyet örneği.. Söylenecek fazla bir şey yok...

DİBİNİ GÖRMEYİN GÖLE TAŞ ATMA

Divor Atasözü. Fakat bizler taş ata (sırf meraktan bile olsa) gölü doldurduk, suyu kuruttuk. Şimdi hem taşları temizlemeye hem de göle su getirmeye uğraşacağız.. Bu kolay bir çaba olmasa gerek..

Ne yazık ki aradan 50 yıl geçmiş olmasına rağmen Yakup Kadri'nin Ankara romanındaki hayali ile günümüz sol hareketlerinin YARIN düşüncesi arasında bir iki nüans dışında pek fark yok.

Bu neden böyle.. Neden mantığın-yöntemin yerini duygu-hayal-doğma doldurtuyor.. Neden iç disiplin yerine dış-göstergelik disiplin hala ön planda.. Neden sol, dünyaya-Avrupa'ya gözünü açıp bakmıyor. Neden inatlamaz bir kültürel yoksulluk içinde.. Neden herşeye "Şimdi sırası değil!", "Bos-ver birşey olmaz" diyor.. Neden sol harekette saygı ve sevginin veri KORKU ile dolduruluyor. Neden devrimciliği kutsalından hala fedakarlık, disiplin, vıgıtlık ön plana çıkarılıyor.. Neden geçmişini kolayca reddediyor..

Neden YARIN düşüncesi soyut-hayal. Neden sol hareketlerin tüm toplantılar saatinde başlamıyor, neden gündemsiz, saatsiz toplantılar yapıyor. Neden solun tamamına yakını halinden memnun oturuyor verinde... Sorular... Sorular...

Bana göre bu soruların cevabının önemli halkası DUYGU-HAYAL-DOĞMA düğünasında kalıp kalmaktır. Doğma'nın (değişmezliğin) günümüzde dahi bu kadar güçlü kalmasını olsa olsa geçmişimizden gelen bir gelenek olarak ele almak gerekir. 600 yıllık Osmanlı yönetim sisteminin özü değıştirmeye kutsal bir düzen olduğuna göre DOĞMA geleneğimiz aralarda mı yatıyor? Ya da 61 yıllık Cumhuriyet tarihizmin herşeyi yasaklayan, yok eden zor geleneğide mi?

Yoksa, Duygunun ve Doğmatizmin hala güçlü bir eğilim olarak sürüp gitmesi, gerçekten düşüncesinin zor birşey olmasından mı ileri geliyor?

Peki toplantılara geç katılma veya hiç katılmama geleneğimiz nereden geliyor? Herhalde en doğru cevap, herşey geç katılan bir toplum olarak (örneğin Matbaaya 300 yıl) en doğal özelliğimiz olsa gerek. Simdi ise geç kalmamak öyle önemli ki ama ne yaparsın ki! 1519 ta İncili Almanca basarak Avrupa'da dinde reform başlatan Martin Luther'in çağdaşı Yavuz Sultan Selim 1517'de Halifeliği Mısır'dan Osmanlılara taşıyor...

DÜNYA'DAN
KISA... KISA...

BREZİLYA'nın başkenti Sao Paulo'da geçtiğimiz ay 1.5 milyon kişinin katıldığı bir yürüyüş yapıldı. Yürüyüşün talebi, Devlet Baskamını doğrudan seçilmesini ve bu yönde kampanya muhalefet tarafından bir süredir sürdürülmemekteydi. Futbol kulüplerinin de bu kampanyaya katılması olmaları, futbol merakıyla tani olan Brezilya halkı açısından ayrı bir anlam taşıyor. Milli takım oyuncusu Socrates, büyük gösteride yaptığı konuşmada, kampanyanın talebi kabul edildiği takdirde her türlü teklifi reddetmek Arrupa takımlarına transfer olmayacağını, Brezilya takımlarında top koşturmaya devam edeceğini açıkladı. Ancak 26 Nisan'da toplanan Parlamento, Devlet Baskamı'nın doğrudan seçilmesini olanaklı kılmak için gerekli anayasa değişikliğini yapmayı reddetti. 31 Mart 1984'de askerlerin yönetime gelişinin 20. yıl dolan Brezilya'da bugün enflasyon yüzde 225, işsiz sayısı 11 milyon, dış borçları ise 100 milyon Dolar civarında, bu borçların sadece faizleri 13 milyar Dolar'ı buluyor. Ülke kuzeyinde başgösteren katliak sonucu 20 milyon insan açlık tehlikesiyle karşı karşıya, dükkanların yağmalanması, yolsuzluk türünden olaylar bu yörede artık olağan hale geldi. Brezilya ekonomisinin de IMF tarafından yönlendirildiğini eklemeye gerek yok.

EL SALVADOR'da seçimlerin ikinci aşamasında Hristiyan Demokrat Duarte beklenildiği gibi yüzde 55 civarında oyla Devlet Baskamı seçildi. 25 Mart'ta yapılan ilk seçimlerde hiç bir parti gerekli çoğunluğu sağlayamamıştı. Duarte, yabancı gazetecilere yaptığı açıklamada ilk seçimin "ölüm mangaları"nın cinayetlerini açığa çıkarmak ve Rahip Romero'nun katillerini bulmak olacağını söyledi. Duarte, bunun aşırı sağcı ARENA partisi lideri Roberto d'Aubuisson'un cezaevine gitmesiyle sonuçlanabileceğini de belirtti. D'Aubuisson ise, seçim sonuçlarını tamıdığını bildirdi.

İNGİLTERE'de kömür işçilerinin 2 ay önce başlattıkları grev devam ediyor. Daha önce çelik işletmelerinde aldığı önlemler sonucu binlerce kişinin işsiz kalmasına neden olan Mac Gregor isimli işletmeciler, bir süre önce de kömür işletmelerinin başına getirdi. Mac Gregor'un kömür ocaklarının üçte birini kapatma planı, grevlerin başlamasına yol açtı. Thatcher, grevin üstüne bilinen sertliğiyle giderek, grevi kırmak için her önlemleri almış. Basın'ın bir bölümünü ve televizyon şirketlerini de yanına çekmeyi başardı. Grev kırcıları sürekli polis denetiminde getiriliyorlar ve her uyardıya değişimin de kapıda bekleyen grevçilerle polis arasında çatışma çıkıyor. Bu iş için görevlendirilen 20 bin polise grev süresince haftada 500 Pound (yaklaşık 2 bin Mark) ek ücret verilirken, grevci işçiler sendikaların ödeyebildiği günlük 7 Pound ücretle geçinmek zorunda kalıyorlar. Ayrıca, grev kırcılarının getirilişleri sırasında grevçilerle polisler arasında çıkan çatışmaların önlemek amacıyla Thatcher hükümeti, grevci işçilerin işyeri çevresinde bulunmalarını engelleyen önlemler aldı.

IMF anlaşmaları, bir ülke halkının daha aynalanmasından nenden oldu... Dominik Cumhuriyetinde, hükümet IMF arasında sürdürülen görüşmeler sonucu temel yiyecek maddelerinde yüzde 20-90 oranında zam yapılması, halkın protesto gösterileriyle sonuçlandı. Hükümet, gösterileri bastırarak amacıyla ordu ve polisi alarma geçirdi. Çıkan çatışmalarda, resmi olmayan rakamlara göre 200'e yakın gösterici öldü.

Artık Çin'de yeni birşey yok..

Geçtiğimiz günlerde, Batı'nın lider ülkesi ABD'nin lideri Reagan, aralarında 300 gazetecinin de bulunduğu 560 kişilik bir heyetle Çin'i ziyaret etti. Kovboy, bir zamanlar Soyetlerce temsil edilen "Marksizm" in tam karşısında yer alan bir Marksizm'in temsilcisi olan bu ülkede, "serbest pazar", Allah, din, özel sektör ve özgürlük üzerine nutuklar attı ve gezi boyunca televizyon kanallarını işgal etti.

Bir zamanların devrimci: Çin'i üç yıldır Koka Kola'nın içildiği, son model Japon televizyonlarından Batının kalitesiz filmlerinin seyretiltiği bir ülke... Yani "Kağıttan Kaplan", kültür devriminde, tek tip elbiselerde ifade bulan bir marksizm yorumunun son kalıntıları yutmak ve sindirmek meşgul. Son kalıntıları diyoruz, çünkü "Kağıttan Kaplan", bu marksizmi üç yıl evvel yemeye başladı. Ondan önceki üç yılda da, yani Mao'nun ölümünden 1980'ne kadardır, içerde "akılcı" ve cüce bir ahçı tarafından yenmeye hazır hale getirilmişti...

Reagan'ın Çin gezisinin görünüşünde siyasal ve iktisadi nedenler var... Çinliler uzun bir zamanlar ABD ve Japonya ile ilişkilerini yoğunlaştırmakta... Son üç yıldır da Sovyetlere karşı bir yumuşama havası hissedilmekte... Örneğin Reagan'ın gezi sırasında yaptığı Sovyetleri eleştiren konuşmalar Çin televizyonunda sansüre uğradı...

Ama yine de Çin-Sovyet ilişkileri limoni durumda... Hele son zamanlarda Sovyet Kızıl Ordusu'nun dörtte birinin Çin sınırına yığılması, 108 tane Pershing II'nin uzak doğuya yerleştirilmesi, Çin Sovyet ilişkilerinin hala yeterince sıcaklaşmamasının nedenleri arasında...

Çin-ABD-Japonya ilişkilerinin siyasal boyutu Uzak Asya'daki Sovyet tehlikesi... Afganistan, Kamboçya'daki Sovyet politikaları bu yakınlaşmanın önemli gerekçeleri...

Çin-ABD ilişkisinin ikinci boyutu Ekonomik. Batı'da Atom santralleri sanayi için içinde...

Bu alanda çalışan B.Almanya

ve ABD şirketleri yoğun bir rekabet içindeler. Hatta bu rekabet Reagan-Kohl çatışmasına bile dönüşmüş.. Atom santralleri yapan şirketler Batı'nın gelişmiş ülkelerinde pazar bulamamakta..lar. Batı'daki güçlü Barış ve Ekoloji hareketleri buna olanak tanımamakta.. Bu nedenle de gözler üçüncü dünya ülkelerine çevrilmekte..

Son sıralarda bu ülkelerin içinde en önemli iki pazar Çin ve Türkiye..

İşte Reagan bu alanda faaliyet yapan ABD şirketlerinin pazarlaması olarak Çin'de bulunuyor.. Başarılı da.. Çin'le 20 Milyar Dolar değerinde 12 Atom santrali için anlaşmayı bağlamış durumda..

Evet Reagan'ın Çin gezisinin görünüşü yüzü bu.. Mao'nun ifadeyle "Kağıttan Kaplan" in Atom santralinden Koka Kola'ya kadar her türlü mal Çin pazarlarına akıyor.. Tabi bununla beraber kültür, değerleri, ideolojisi de geliyor... Artık kravatlı çinliler, öpüşen Çinli çiftler, diskoteklerde eğlenen Çinliler Batı'nın renkli dergilerinde "Mutlu Çin" görüntüleri olarak yer alıyor.. Gülen ve Koka Kola için mutlu çinliler.. Yıllarca Resmi Sosyalizme ve Batı ideolojilerine direnen anlaşmaz ve yaramaz çocuk Çin, "akıl" ve "mantık" alıslmış yoluna giriyor...

Batı bir kez daha galip... Tabii ilk galibiyeti değil bu.. Sovyetler Birliğindeki "sosyalizm" modeline Batı karşısında yıllarca önce diz çökmüştü...

Önce fabrikalardaki işçi komiteleri yerlerini uzmanlara bırakmış, Kızıl Ordu'da rütbelere görülmeye başlamış, sonra da Koka Kola gelmişti.. Batı, onlarda "akıllı" ve "gerçekçi" bir "marksizm" in yoluna sokmuştu.. Orda bu "gerçekçi sosyalizm", "hayal görmeliyiz" diyen Lenin adına uygulanıyordu. Şimdi de Çin'de şair Mao, adına uygulanıyor Çin'in "gerçekçi yeni sosyalizmi" ...Orda, Lenin'in yapılmamasını istediği herşey yapılmış, Lenin'in yitirdiği herşey yeniden onarılmış Lenin adına.. Şimdi

Çin'de, Mao'nun yitirdiği herşey tamir ediliyor, yaptığı herşey yıkılıyor..

Ama kalan birşeyler yine de var... Hala Kızıl Meydan'da Lenin'in naası bulunan camdan tabut duruyor.. Tabi Kutsal Barış Meydanı'daki Mao'nun camdan tabutuda...

Bu iki "aziz", Çin ve Sovyet "sosyalizm" lerinin dokunulmaz kutsal koruyucuları durumunda..

Fikirleri, eylemleri, eserleri öldürülmüş, ama cesetleri titizlikle korunuyor...

Evet, bir zamanlar Mao'nun devrimci Çin'i, Sovyetlerin "resmi sosyalizm" lerinin bunalıtı ve kahredici havasından kurtulacak bir liman, soluk alınacak bir verdi...

Mao, Batı'nın ve Doğu'nun birçok marksisti için Sovyet Marksizmi'nin baskıcı ve karanlık havasını delip geçen bir ışıktı..

Kuzey'in soğukluğundan Asya'nın sıcaklığına ve coşkusuna geçiyordu 60 sonrası marksistleri Mao sayesinde..

Mao ve Çin, Batı'nın ve Doğu'nun birçok marksisti için bir kurtuluş sembolüydü.. İçine sığınacak ışıktı, renkli bir dünyaydı sanki..

Sovyet Marksizminin "akıl" ve "gerçekçilik" le dondurulmuş dünyasından, Asya'nın coşku ve duygu dolu Marksizmine geçişte bu..

Batı "akıl" ve "mantık" ı, Doğu duygu ve şiir.. Devrimci Mao, aynı zamanda şair Mao'ydü.. En yoğun teorik konuları bile şiirsel bir dille ifade ediyordu.. Sloganlar bile şiirdi..

Mao Doğu'ydü.. Kültür devriminde, tek tip elbise, şiirsel sloganlarda ifade bulan Doğu'nun duygu ve coşku dünyasıydı..

Mao'nun sosyalizminde Marksizmin bilimselliğinden çok Asya'nın coşkusuna başattı...

Dünyaya meydan okuyan coşkuşu öfkesiyle, duvar gazeteleriyle, komün deneyleriyle, kahredici bir gerçekçile boyun eğmiş bir sosyalizme karşı duygu ve coşku bir başkaldırı, bir protesto idi Mao Çin'i.. Ama Mao'nun Çin'i yaratılamadı.. Mao'nun

mesine karşı çıktı. Bu bakanlığın, siyasi kararların üretilmesinde fonksiyonsuz olduğunu ileri süren Berri iki yeni bakanlığın kurulmasını istedi. Berri, Güney Lübnan'daki İsrail işgalinin kaldırılması için çalışacak "Güney Lübnan Bakanlığı" ve "Güney Lübnan Onarım Bakanlığı"nın kurulmasını önerdi. Velid Canpolat da Nebih Berri'yi destekleyince, Cemayel her iki bakanlığın da kurularak Berri'ye bağlandığını açıkladı. Böylece nüfusun çoğunluğunu Şii'lerin oluşturdugu güney Lübnan ile doğrudan Şii'ler kendileri ilgilencekler. Bu bakanlıkların görev alanlarının, doğrudan bakanlar kurulunca belirleneceği de açıklandı.

Böylece Franiye de ikna edilebilir, hükümetin kuruluşu seçken de olsa tamamlanmış olacak. Suriye bu çalışmaların başarıyla yürütülmesi halinde Suriye ordusunun artık geri çekilebileceğini açıkladı.

SIRA GÜNEY LÜBNAN' DA MI?

Hükümetin kuruluşu, görevlerin takımı, kontrol edilen alanların sınırlarını belirlemek için silah-silahsız tartışmalar sürerken güney Lübnan'daki İsrail varlığı giderek etkinleşiyor. İşgalin ilk günlerinde ihracat malları, bankalar ve arsa spekülasyonları ile birlikte gelen İsrail, giderek kalıcılaşıyor. İsrail'in kuzey bölgelerinin sulanması için Lübnan'daki Litani ırmığının yönü değiştiriliyor.

Artık İsrail gazeteleri güney Lübnan'dan "North Bank" (Kuzey

Çin'i kapitalist Batı'nın kağıttan değil celtikten yaratılmış uygarlığı karşısında, aynen Sovyetler Birliği'nin, yada Doğu Avrupa ülkelerinin alsağelmış yoluna girdi..

Artık Çin alsağelmış ülkesi... Doğu Almanya'da yada Çekoslovakya'da bulabileceğimiz herşey şimdi Cinde de var... Mağrur Çin diz çöktü... "Makul" ve "Gerçekçi" bir sosyalizm yoluna girdi. Şimdi başında şair bir başkan yok... Karizmatik olmayan, büyük hayaller kurmayan ve şiir de yazmayan, akıllı bir mühendis var.. Şimdi Teng'in, diğer namı ile cüce Teng'in Çin'i "Mahut Sosyalizmin" uygulandığı ülkelerden herhangi birine benziyor..

Çin'de yeni birşey yok artık..

İşte, 560 kişilik heyetle Reagan'ın Çin gezisi, Mao sosyalizminin, Mao'nun Çin'inin, bir Marksizm yorumunun hazin bir cenaze törenini andırıyor bize.. Televizyon ekranlarında yada Time'in kapaklarındaki gülen Amerikalı ve Çinlilerin renkli resimlerinin arkasında, kasvetli ve karanlık bir cenaze töreninin acı dolu havasını hissediyoruz...

Yakası) diye söz ediyorlar. Batı Şeria'nın (İngilizcede West Bank) önceleri Arap toprakları olarak nitelenirken, bugün İsrail'in kopmaz bir parçası olarak kabul edilip, Yahudilerin yerleşimine açıldığını hatırlatan gözlemler, güney Lübnan'da benzeri bir sonuçun bekleyebileceğini belirtiyorlar.

Bugün Batı Şeria'yı vadedilmiş kutsal topraklar arasında gören siyonistlerin, I.Dünya savaşı sonunda yapılan görüşmelerde şimdiki güney Lübnan'da içeren bir Yahudi devletinin kuruluşunu talep ettiği unutulmamalı. Lübnan devletiyle, Amerika'nın da baskısıyla imzalanan barış anlaşmasının iptal edilmesinden sonra, İsrail'in Lübnan'da kalmak için daha ısrarlı olması beklenilebilir.

Güney Lübnan'daki Şiiilerin direnişine rağmen, İsrail'in köylüleri terörle ederek göçe zorlama çabaları da sürüyor. En son olarak ajanslar, güney Lübnan'daki Jibehit köyünden 7 kişinin İsrail askerlerince öldürüldüğünü açıkladı.

İsrail bütçesine yıkıcı bir yük getiren işgal, bugün ABD'nin siyonistlere sağladığı mali-askeri destek sayesinde sürüyor. Ancak sürekli sabotajlarla insan kaybeden İsrail ordusunun moralini, halka uygulanan terör ile koruyabilmek mümkün olacak mı? Bu sorunun cevabını bulmak için 23 Temmuz'da yapılacak genel seçimler öncesinde, İsrail'deki havaya bakalım.

Zoraki barış

Ebu Cemal

Tamamıyla silahlanmış, herşeyini savaşa göre ayarlanmış sayısız gücün barıştan bahsetmesi insanın içine bir kuşku düşürüyor. Hele bu güçler Lübnan'da yer alıyorsa, çatışmalar ateşkesleri sürekli takip ediyorsa, kuşkuumuz daha da büyüyor. Yapılan görüşmelerin nasıl bir barışı doğurabileceğinden çok, ne tür çatışmalara yol açabileceğini hep tartışıyoruz.

Lübnan'da taraflar arasındaki uzlaşma (!) görüşmelerinin sonuçlanmasından sonraki gelişmeler de bu düşüncemizi pekiştirdi. Bir yanda Beyrut'ta hergün bombardıman altında kalan insanlar, diğer yanda süren hükümet görüşmeleri... Savaş ve barışın birbirini engellemeleri bir arada yaşaması... Böylesi bir ortamda Cumhurbaşkanı Cemayel, Suriye Devlet Başkanı Hafız El Esat ile "Ulusal Uzlaşma Hükümeti"nin kurulması üzerinde anlaştı. 11 saat süren görüşmede hükümet hristiyan ve müslümanların eşit sayıda katılması ve savaşan tarafların tüm liderlerinin hükümette yer alması kararlaştırıldı. Bu karar aynı zamanda, Suriye'nin olumlu bir sonuç elde

edilmesi için taraflara baskı yapmaya devam edeceğini de gösteriyor. Çok çeşitli Maronî liderlerin eleştirilerine rağmen hükümete katılmayı veya desteklemeyi kabullenmeleri de, hristiyan liderlerin, hükümetteki çoğunluklarını kaybetmelerine rağmen sonuçtan çok rahatsız olmadıklarını gösteriyor.

26 Nisan'da eski başbakanlardan Resit Kerami'nin başbakanlığa atandığı açıklandı. Hükümette bakanlıkların nasıl dağıtılacağına ilişkin görüşmelerin başlaması beklenirken, Kerami aniden hükümet listesini açıkladı. Listede önemli Lübnanlı liderlerden Süleyman Franiye yoktu. Ancak Franiye'nin damadı işçileri Bakanlığına getirilmişti. Franiye, Rum Ortodokslar bir hristiyan olan damadının, geleneksel olarak Maronîlere ait olan işçileri Bakanlığına getirilmesine karşı çıktı. Bunun üzerine de damadı bakanlıktan çekildi. Franiye, Maronîlerin anayasal haklarının korunmasında titizliğini Suriye'ye rağmen sürdürüyor.

Diğer taraftan Şii'lerin lideri Nebih Berri kendisine "Adalet ve Enerji, Tabii Kaynaklar Bakanlığı"nın veril-

SIYONİZMDE KUTUPLAŞMA MI? ANTI-SİYONİZM Mİ?

İsrail'de erken seçim kararının alınmasından önce ordunun Sayda'nın da güneyine çekilmesi eğilimi giderek güçleniyordu. Hatta Lübnan'daki kuvvetlerin derhal geri çekilmesi dahi tartışılıyordu. Erken seçim kararının alınması, sorunun seçimler sonrasına ertelenmesini sağladı.

Aşında 1982 Haziranında başlayan Lübnan savaşının İsrail toplumunda alışlagelmedik bir tepkiye yol açtığı gözleniyordu. Savaşın sürdüğü günlerde onbinlerce insanın savaşa karşı yürüyüşler yapması, subay ve erlerin imza toplayarak protestoya yönelmesi, yeni bir çatışmanın varlığını gösteriyordu. Üstelik fanatik siyonistlerin saldırısı sonucunda barış yanlısı göstericilerden ölenler, yaralananlar oldu.

Burada gerçekte yeralanan, "Yahudilerin kutsal davası"ydı. Sağ partilerin oluşturduğu hükümetin saldırı politikası Yahudiler arasındaki tepkiyi güçlendirirken, "sol-siyonist" işçi Partisinin etkinliğini ve iktidara olma umudunu artırıyor. Ancak işçi Partisi dahi İsrail'deki güçlü barış hareketinin "kayıtsız şartsız barış" politikasını karşılamıyor. Bu durum siyonizmin dışında tercihler aramayı zorlayacağı gibi, Yahudiler arasında geriye göçe yol açıyor.

Yapılan bir araştırmaya göre İsrail nüfusunun yüzde 5'i ülkeyi terketmeye kesin kararlı. Yüzde 4'ü ise ciddiyetle geri dönüş sorunlarını düşünüyor. Yüzde 15 oranında bir kesimin ise bu yöndeki eğilimi

yordu. İntikamcı bir politikayı aşıp savunan Sharon'un güçlenmesinin, seçimleri sağ koalisyonun kazanması halinde yeni hükümete de kaçınılmaz olarak yansıtacağı görülüyor.

Bu arada otobüsün gerillalarla kaçırılmasına misilleme olarak dört Arap otobüsünün yerleştirilen patlayıcıların polislerce ele geçirildiği öğrenildi. Seçimler yaklaşırken Batı Şeria'da kurulan yerleşim merkezlerindeki siyonistlerle yerli Filistinliler arasındaki çatışmalar da yoğunlaşıyor.

YAZA SAVAŞSIZ GİREBİLECEK MİYİZ?

Lübnan —genelde Arap dünyası— her baharda savaş bekler. Bahara doğru hep siyasal hava tabiatın önce ısınır. Gerçi bu defa da Suriyeliler kuralı bozmak istemezcesine İsrail'in saldırıya hazırlandığını söylüyorlar. Ama Mayıs başındaki siyasi atmosfer ilk defa "fırtına" haber vermiyor.

Seçim çekişmeleri ve Beyrut'u terketmek zorunda kalmış olması, Amerikanın Lübnan sorunuyla elini kolunu bağlarken, İsrail için yeni bir savaşın nedenleri ortaya çıkmış değil. Filistinli gerillalardan temizlenip, iç çatışmalarına boğulmuş, Suriye ve İsrail orduları arasında paylaşılmış bir Lübnan, İsrail için ideal bir ülke. İsrail'in işgaline karşı direnen Şii halka karşı ise, "gerekenler" zaten yapıyor. Suriye ise, değil Lübnan için İsrail ile savaşa girmek, ilhak edilen

Demokrat Türkiye yayınına neden ara veriyor?

Rafet

Bir Demokrat Türkiye çalışanı olarak bu soruyu kendime sorarken cevabım hemen kolayca bulabileceğimi sanmıyorum. En zor koşullarda yayın hayatına başlayan ve giderek okuyucusuyla bütünleşen bir yayın organı olan Demokrat Türkiye 27 ay sonra yayınına ara vermektedir. Başlangıçtan bugüne devrimci-demokrat muhalefet hareketinin sorunlarına çözüm arayarak sürdürdüğü yayın hayatını, kendisine daha fazla ihtiyaç duyulduğu böyle bir günde noktaliyor olması, devrimci-demokrat muhalefet hareketinde yeni bir boşluğun doğmasına neden olacaktır. Böylesi bir boşluğun doğmasının yaratacağı zararları göz önüne getirdiğimizde, sebebi ne olursa olsun Demokrat Türkiye'nin yayın hayatına son vermesini doğru bulmuyoruz.

Yayın hayatına başlarken, her türlü zorlukları aşacağına ve giderek on beş günde hatta haftada bir çıkacağına çalışanlar olarak bizim, okuyucularımız olarak sizin de inandığımız Demokrat Türkiye bugün sizlere yayınına ara verdiğini duyurmaktadır.

DEMOKRAT TÜRKİYE'nin Şubat 82'de yayın hayatına başlamasından bu yana çalışmalarında sürekli bulunan bir çalışanı olarak, çıkış bildirisinde söylenileni hatırlayınca bazı gerçekleri açıklamayı ve kısa bir hatırlatma yapmayı kendime görev biliyorum. Bazı okuyucularımız için bugün çıkış bildirisini hatırlamak zor olacak.

Kısaca devrimci-demokrat muhalefet hareketinin ve yurt dışında bulunanların karşılaştığı sorunların, çözümünde yaklaşımlar sunmayı önüne koyan ve devrimci bir yayın organı boşluğunu doldurmayı hedeflediğini ve bunu çalışanları, okuyucuları ile başarabileceğini belirten çıkış bildirisi ile yayına başlamıştı.

Bu soruyu bir çalışanı olarak kendime ve Demokrat Türkiye aklı sahibi olan siz okuyucularına soruyorum. Gerçekten de Demokrat Türkiye ölüme koymuş olduğu görevleri yeterince tamamlayabilmisdir? Bu soruya olumlu yanıt verebilmek benim açımdan olanaklı görünmemektedir. Böylesi bir sorunun yanıtını ancak Demokrat Türkiye'nin politikasından, yayın hazırlığına kadar birkaç konuda, eleştiri süzgecinden geçirerek verebiliriz.

Ben burada yalnızca Demokrat Türkiye'nin yayına hazırlanması düzeyinde doğru bulmadığım yanlarıyla

açıklamaya çalışırken, bu hazırlıklardan içinde yer alan bir arkadaş olarak da kendi eleştirimi yapmak istiyorum.

İki yıl boyunca Demokrat Türkiye'de ben ne yaptım?

Bir çalışanı olarak iki yılı aşan zor bir süreç yaşadım. Bu iki yıllık süreç içinde, ortaya çıkan sorunlara, diğer arkadaşlarımla birlikte çözüm aradık. Ancak aramızda yaptığımız çeşitli sorunlara ilişkin tartışmalarda bu sorunlara belli bir çözüm getirebildiğimiz söylenemez.

Ben kendimi iki yıllık çalışma sürecinde bir makina parçası olmaktan kurtaramadım. Nasılkı dizgi makinaları, bu çalışmanın bir parçası ise, bende öyle bir parçası durumuna gelmiş diyebilirim. Giderek, Demokrat Türkiye'nin yayın politikasının saptanmasından, her sayıda, çıkan yazıların tartışılmasına kadar her türlü üretilen çalışmadan uzaklaşarak, onun paketlenmesi, baskısı ve dağıtılması v.b. gibi teknik işlerle sınırlı bir görev üstlenmek zorunda kaldım...

Çalışanlar olarak kendi aramızda sürdürdüğümüz siyasal tartışmalarda "demokrasi ve öz yönetim" gibi hem genel hem de, bunun içiminde nasıl sağlanacağına ilişkin yaptığımız tartışmalar 83 Haziranında, bazı arkadaşlarımızın aramızdan ayrılmasına neden oldu.

Demokrat Türkiye'nin bu tartışmalardan sonra çalışan sayısında azalma oldu. Bu ise bizim üzerimize düşen işleri birkat daha artırdı. Kaldı ki bu artmaya, razı olan bizler, kendimizi birer makina parçası olmaktan kurtaramadık.

Demokrat Türkiye'de yayınlanan yazılar, çalışanların hepsiyle tartışılarak yayınlanacağı yerde kendisini çalışmalardan farklı gören ve yazı kurulu diye adlandırılan bir ekip tarafından tartışılarak yayınlanıyordu. Oysa bizim savunduğumuz demokrasi anlayışında böylesi bir düzenleme ve işliki olamazdı. Ama buna rağmen bu işliki düzeni bugüne kadar sürdürülmüştür.

Bu işlişkiye göre bizler, teknik işlerde çalışan birer işçi gibi görüldük. Her ne kadar tartışmalara katılmak istediyssek de bu statümüzden kurtulmayı başaramadık.

Kendileri ne yaptılar? Cuntanın "demokrasiye geçiş" aldatmacasına karşı demokrasiyi tartışması yapı-

lar. Bütün zorlamalarımıza rağmen birşeyi baştan kabul ettiremediğimiz için tartışmalara katılma istemimizi ciddiye almadılar. Tartışmaları ancak dışardan okurlar gibi takip etmek zorunda kaldık. Hatta bazı tartışmalar da arkadaşlar gazetesinin çalışanlarından olduğumuzu bildiği için bu tartışma konularının bize ait düşünceler olduğunu söylüyordu. Bizde kendileri gibi dışardan takip ettiğimizi süylediğimizde, neden gazetede çalıştığımızı soruyorlardı. Biz ise bunun açıklamasını yapamıyorduk.

Sadece Demokrat Türkiye'de yayınlanılabildiği kadar Türkiye solunda yapılmayan "sol" için iletici bir tartışma olduğunu açıklıyorduk. Kısacası biz çalışanlar yapılan tartışmaların dışında kalıyorduk. Bunların bizi rahatsız ettiği bildiğimiz halde, belli bir sorumluluğu yerine getirmek için çalışıyorduk. Gazete ve tartışmaları yürüten ekip ile yürütmekte oldukları tartışmayı gazete çalışanları ile tartışmalarını önerdiğimiz halde gazete yazıları hazırlanırken yazılar ekibin kendisi tarafından tartışılıyor ve karara bağlanıyordu.

Bizim dışımızda gazetede yayınlanan tartışma yazılarının bazı arkadaşlar tarafından eleştirildiğini ve tartışıldığını da biliyorduk. Bu yazıları onlarla tartışma fırsatı buluyorduk ama ekipten birleştire tartışma fırsatı bulamıyorduk. Gazetede ekipten arkadaşlarla bizim aramızdaki tartışma yalnızca teknik ve mali konulara ilişkin yapıyordu.

Kısaca söylemek gerekirse Devrimci, demokrat bir yayın organında dizgiciden, paketlemecisine, paketlemecisinden, yazarına kadar bütün çalışanlar ve gerçek sahibi okuyucuları, yayın politikasından üretimine kadar izlenen süreçte doğrudan düşünce ve diğer güçleriyle katılabilirler. Devrimci-demokrat bir yayın organının temel ilkesi demokrasiyi kendi içinde en doğrudan bir biçimde uygulayabilmesidir.

Demokrat Türkiye gazetesinin teknik işleri bir süredir üç kişi tarafından yapılmaktadır. Yukarıda Rafet arkadaşın yazısında ifade edilen görüşlerin ve yapılan saptamaların tümünün, gazetesinin diğer iki çalışanı olan bizlerin de görüşü olarak değerlendirilmemesi gerekir.

Necmi Kayhan-Hatice

Lübnan'da savaş

giderek güçleniyor. Bugün İsrail'e gelenlerin artık geriye göç edenlerden az olduğu düşünülürse, durumun ciddiyeti anlaşılabilir.

Bu gelişme karşısında "sağ"da ise fanatik bir siyonist tavrı güçleniyor. Hükümetin —ülkede ki tepkiyi de göz önünde tutarak— etkisiz, ılımlı politikalar izlediği düşüncesi, sağ eğilimli siyonistler sertlik yanlılarının yanına itiyor.

Nisan ayı sonlarında Yahudilerin bindiği bir otobüsün Filistinli gerillalara kaçırılması ve yapılan operasyon sonucunda yolcular kurtarılan sağ yakalanan Filistinlilerin de askerlerce öldürülmesi, ilginç sonuçlar yarattı. Askeri sansürün yasaklamasına rağmen; çatışma sırasında ağır yaralanan hastanede öldüğü iddia edilen Filistinlilerin, sağ salim, askerlerce götürülürken çekilmiş resimlerini bir gazete bastı. Gazete 4 günlüğüne kapatılırken, ortaya çıkan tepkinin sonucunda bir araştırma komisyonu kuruldu. Olaydan kısa bir süre sonra sağ koalisyonun en büyük partisi, Herut, merkez komitesini toplayarak başbakan adayını belirlemek için seçim yaptı. Seçimlerde, şimdiki başbakan İzak Şamir yüzde 56, Sharon yüzde 42 oy aldı. Seçimden önce 900'den fazla üyenin katılımıyla yapılacak oylamada Sharon'un en fazla yüzde 15 oy alması bekleniyordu. Şabra ve Şatila Filistin kamplarında yapılan katliamlardan sorumlu görülerek görevinden alınan Sharon'un böylesine bir destek bulabileceği tahmin ediliyor.

Golan tepelerini bile ağzına almıyor. Amerikan seçimlerinin de tamamlanmasından sonra gündeme gelebilecek olan Batı Şeria ve Gazze şeridi sorunları ise zaten Suriye açısından anlamlı değil. Doğrudan Ürdün'ü ve Mısır'ı devreye çeken bu sorunlar üzerinde Suriye şimdilik susmayı tercih ediyor.

FKÖ bünyesi ise tamamen açıklık kazanmış değil. Halk Cephesi lideri George Habbas'ın ve Demokratik Cephe lideri Havatme'nin Ceza-yir'de Arafat dışındaki Fetih liderleriyle görüşmeler yaptığı biliniyor. Habbas'ın, Mısır Devlet Başkanı Mubarek ile görüştüğü için Arafat'ı artık Filistinlilerin lideri olarak kabul etmediğini açıklamasına rağmen, Suriye ile tavrı birliği içinde olmadığı anlaşılıyor. Filistin hareketinin bu üç güçlü örgütünün toplanması düşünülen Filistin Parlamentosu için ortak bir tavırda anlaşılacak anlaşma yavaş yavaş belirsiz. Ancak Suriyelilerin artık hem Halk Cephesine, hem de Demokratik Cepheye pek dostane davranmadığı da bilindiğinden, Filistinli örgütler arasındaki ilişkilerin olumlu yönde gelişmesi beklenebilir.

Eğer günde ortalama on kişinin öldüğü, her türlü silahın aralıksız kullanıldığı, çocukların silahların gölgesi altında büyüdüğü bir ortama "barış" denebilirse, bu yaz Lübnan'da "savaş" beklenmiyor diyebiliriz.

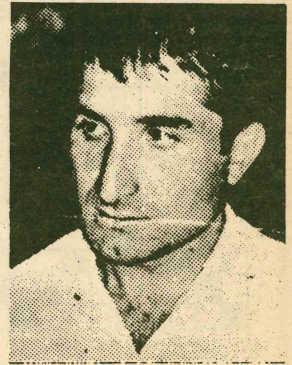
Deniz Gezmiş

İbrahim Kaypakkaya

Hüseyin İnan

Yusuf Aslan

Unutulmayacaklar !

OKURLARIN DİLİNDEN

da saydığım mercilere. İzmirden haber yok, Denizli Sıkıyönetim bizi meşgul etmeyin, Aydın Bölge çalışma yeterli müfettişimiz yok, Cumhuriyet Savcılığından desen haber yok. Emniyete gidenleri polisler siktir ediyorlar inan insan delirecek en azından birçok kadın ve kızlar patrona ve köpeklerine namus davası açtılar küfür etti diye birtürlü mahkeme başlanıyor. Bir Kenan Euren kaldı o da bu köpeklerin başı ondan hiç hayır yok. O değil mi bu ortamı yaratan. Canımı sıkın olayların en büyüğü de bundan sonra yazacaklarım. Denizlide bir dizi operasyonlar oldu. 2 kişiyi vurdu. 18'ini ağır yaralayıp yakaladılar bu olay gece 01'de başladı ve sabahleyin 05'te sona erdi. İzmir'den özel tim geldi. Belki 1000 adet polis hepsini uykuda bastırıyor fakat yakalananlar hepsi doğuda veya başka illerde aranıyor. 4'ünü teyzenin mahallesinde yakaladılar. Gece saat üç sıralarında bütün mahalledekiler görmüş gözlerini bağlayarak sürüye sürüye çıkarmışlar teyzen anlatıyor. Belki 100 araba vardı diyor yataktaki yataker kalınsıkoşlarla yatıyorlarmış divanların altı bomba ve makinalı tüfeklerle doluymuş aynı saatte İnönü Caddesi, Pelitlibağ mahallesi, üçgende oluyor. Üçgende başında bir polis yaralanıyor fakat yurtsever birisi ölüyor. Türkiye'nin bütün şehirlerinde bu olaylar oluyormuş fakat TRT basın vermiyor örneğin Denizlideki olayları hiçbir basın ve TRT duyurmuyor işte onun acısı beni yitip bitiriyor... Her gün işe giderken bizim Mehmedî görüyordum şimdi görmüyorum çünkü yakalananlar mutlaka onun evinde kalıyordu büyük ihtimalle oda yakalandı. Çalıştığı yere gidip de soramıyorsun çünkü adım attığın yer MIT her taraf sivil polis. Yolların belirli yerlerine adam diktiler geceleyin yolda gidenleri sivil polisler götürüp sorguya çekiyorlar. Bizim fabrikada gece işe gelenleri götürmüşler senin anlayacağın kötü, kimseyle konuşamıyordun. PTT'den bütün telefonlar dinleniyormuş aman telefon edersen mektup yazarsan böyle şeylerden bahsetme...

Hasretimi serdim yola

Hasretimi serdim yola duy beni acıların anası yuka bunalımı sevdâ bulutu Yunus'un dervişlikte bulduğu ey kardeş sofrası sensin hasretini yıllar yılı çektiğim Bedrettin bilgelğinde balkıyan ey dünya cenneti sensin yollara hasret diye serdiğim Aın beni kanatlarımla kılavuç kuşları oturma sofrasına Yunus'un açayım sen kapıyı göreyim özümde tanrılığın emeğin özümde sözümde.

Kanat gerin bana kılavuç kuşları konayım bahçesine bedrddinin içeyim bilgeliği kanarcasına öğreneyim sırrını cehennemi cennete çevirmenin.

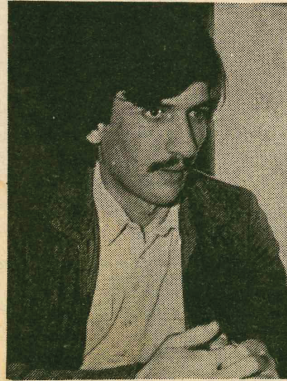
Duyun beni kılavuç kuşları hasretimi serdim yola.

Cumali HAYDAR

Sanl

Karanlığı delmeye gücü varsa kuşunun sanl tetige arslanım sanlda, yıldızların yokluğunda ayışığı salsın her kurşun sesi Ve vurulsun canevinden zorbanın hükmü. Ekmeğine katkı ve çözülen dizlerinin başına yeniden bağ olacaksa sanl bir sevdâ türküsüne yigdim sanlda, sevdâyla gülerken açlığın gözü korkuyla doysun tokluğun karnı Ve vurulsun canevinden zorbanın hükmü...

Cumali HAYDAR

C. Kemal ALTUN

Asıl katil

Daha önce Almanya'da (KASSEL'de) bir sokağa Cemal Kemal Altun'ın ismi verileceği kararlaştırılmıştı. Buna karşılık Başkonsolos Uğurtan AKINCI'nın Innenminister Herbert GÜNTHER'e ve Oberbürgermeister Hans EICHEL'e gönderdiği yazı çok ilginç. Yurtsever Devrimci C. Kemal ALTUN'u Gün Sazak'ı öldürüp onun katili olduğunu söylüyor ve bir katilin Almanya'da adının bir sokağa verilmesi yersizdir.

BENDE DİYORUM Kİ... Asıl katiller: Sivas'ta, Malatya'da, Maraş'ta toplu kitle katliamları, Diyarbakır, Mamlak, Sağmalcılar'da yüzlerce, binlerce Demokrat, Yurtsever ve Devrimciyi katledenler Başkonsolos Uğurtan AKINCI Gün SAZAK ve Faşist devleti savunurları. Asıl katillerdir.... HALKA DUYURULUR.

nuz. Danılmaca gücenmece yoku. Kararlaştırdığımız gibi, keklik benim oldu.

Sakallılar utançlarından başlarını öne eğmişler. Ertesi gün tekrar ava çıkılmış. Bir vadide iki güvercin vurmuşlar. Önce kaynar suda bekletmişler yolunması kolay olsun diye, sonra yolmuşlar ve bir bölüme gelince yine mesele çıkmış. Üç kişiye ki güvercin... Nasıl pay edilir?

Uzun tartışmalardan sonra sakallılardan biri önermiş:

-Güvercinleri bu gece tencerede bırakalım, biz de uyuyalım. Üçümüzden kim en güzel rüyayı görürse, güvercinlerin ikisini de o yessin. Kabul mü?

Ötekiler de bu öneriyi kabul etmişler, uyumak üzere ateşin yanına uzanmışlar. Gece ilerlemiş. Ateş yavaş yavaş sönmeye yüz tutmuş. Sakalsız çok fena horluyormuş. Bu yüzden sakallılar bir türlü uyuyamıyorlarmış. Bir yandan da, güzel bir rüya görebilmek için kafalarını zorlayıp duruyorlarmış. Ancak sabaha karşı yorgunluktan uyuyakalmışlar.

Mamak damında

Giden güne birlikte çıktık üstümüze Akşamın karanlığı 11 Eylülünde 80'in Karardı dünyamız, bağ bozumunda, yaprak dökümünde 980 Eylülünde Onbinler içerde Analarımız kapılarında Gözler dalgın, sevecen Gözler alev parıltılarıyla dolu Sonra yanaklarından süzülen İki çeşme akar silip süpürür karanlığı Beyaz atlarıyla gelecek olan Kızıl eşkiyalının, aydınlatır yolunu Damlalar düşer kırık pencereme İslatır, serinletir costurur insanı Şu yıkılsa mapus damında Ben mapusum! Bir yüreğim var O beyaz atlı On binlerce Kızıl süvarinin yanında, sarp kayalıklarda Onlarla birlikte çarpan Şu küçük hücremde, Mamak damında

En azgın cellatları saldırdı üstümüze En azgın yabanileri, yılmadı Yatırım dört yıldan beri göğüs gerecek canlarımla beraber! Mamak damında!...

Devrimci Selamlar
Rosenheim'den
Halis

Yalnızlığa lanet

Sokakta yatan ölü müdür? bilmem beni saran belki korkudur; yorgun, yatmış olabilir veya uykusuzdur günlerce...

Beni saran korkudur adeta yatağa düşen hastanın, karakıştaki fırtınanın korkusu gibi ...

Çünkü Günlerin acılı zamanı bizde kıstır, öldürür, korkudur, kindir. Benim memleketimdeki korku sadece yalnızlık, esir düşen insanın hücredeki bekleyişi gibi ...

Sokakta yatan ölü müdür? Öldürülmesini istemem. Bu bir tutkudur, beraber yaşamının, acılarını birlikte çektiğimiz hasretin tutkusu.

tıpkı birlikte söylenen türküler gibi ...

D.Türkiye okuyucusu /Wuppertal

Baştarafı Sayfa 11'de

onun günlük yaşam sorunlarının mücahedeşidir. Diğer yani ise günlük mücahedeşlerinde, bulundukları koşulları kendi iktidar alternatifini doğrultusunda değiştirmek, ve buna tekabül eden bütün alanlarda kendilerini örgütleyerek kendi yönetim organlarını oluşturulmasıyla siyasal iktidar mücahedeşinin bütünleştirilmesidir. Bunun bugünkü anlamı ise halkların yaşam mücahedeşinin örgütlenmesi ile faşizme karşı mücahedeşinin bütünleştirilmesidir.

Bu mücahedeşinin hangi boyutta süreceği, netir biçimler alacağı, halkların egemen sınıflara ve faşizmle olan ilişkileri ve bu ilişkilerin karşılıklı ilişkisinde birbirlerine karşı aldıkları tavra, bunların doğru analiz edilerek sunulan politika ve önerilen alternatiflere bağlıdır. Hakim sınıfların, faşizmin halklara karşı bugün sürdürdüğü mücahedeşeye bakmak mücahedeşinin karşılıklı ilişkileri hakkında yeterli bir fikir verebilir.

İşçilerin, köylülerin, gençliğin özgürlük, demokratikleşme ve eğitimlerini, bütün emekçilerin, halkların faşizme karşı mücahedeşine eğilimleri haline getirme çalışması, siyasal ve organik bağların oluşturulması çalışmasıdır da. Halkların mücahedeşinin örgütlenme çalışmaları, bu mücahedeşle birlikte önderliğin yaratılmasını içerecek bir süreçtir.

Evet, artık duygudan mantığa geçilmelidir. Bu noktada şunu açıkla- mak gerekiyor. Duygu-Fantazi gücü yüksek bir toplum olduğumuz doğrudur ve eleştirilen bu yüksek fantazi gücü değil, yalnızca tek bir fantaziye dayalı bir yaşamı seçti. Artık YARIN için duygu-mantık içereceği, davalıktığı zorunludur. Göstermek bir dişi disiplin emir-kumanda zinciri yerine Çİ DİSİPLİN ve SAYGI olmalıdır. Şimdi artık BİLİNCİ öne plana çıkmalıdır. Kültürel yoksulluk en kısa bir zamanda zenginliğe dönüştürülmelidir; Dede Efendi ve YUNUS'tan da tad alabilmeli, Ahmet Hamdi Tanpınarın- Yahya Kemal'in İstanbul'da duyduğu sevgiyi içimizde duyabilmeli. Sokrates'in tartışma metinlerini inatla-zevkle okuyabilmeli, J.J. Rousseau'yu tanyabilmeli, Luvr müzesini gezibilmeli, sinema klasiklerini seyredebilmeli, İttihat ve Terakki Kadro hareketini yine öğrenmeli. Orhan Veli'nin melankolisini içimizde hissetmeliyiz.

Kendimizi artık kasabadan İstanbul'a yeni gelmiş herşeye ac, herşeye meraklı, inatçı bir DELİKANLI olarak görelim.

Kendi YARIN ımız için kendimiz karar verelim(yoksa başkaları elbette verir).

Çin'li filozof Lao Tse ile bitirelim... "Yapmaya giden yol olmaktan geçer".

ÇOCUKLARA MASALLAR

ÜÇ AVCI

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde üç avcı varmış. Avcılardan ikisi sakallı, biri sakalsızmış.

Bir gün üçü birden ava gitmişler. Gün boyu hiçbirşey avlayamamışlar, ancak akşam üstü bir keklik vurmuşlar. Ateş yakıp kekliği önce kaynar suda biraz beklettikten sonra tüylerini yolmuşlar, ardından bir güzel haşlamışlar. Ama ne olduysa bundan sonra olmuş. Keklik nasıl bölüşülecek? Üç kişiye bir keklik...

Sakallılar demişler ki: - Kekliği, çenesini en iyi tutabilene verelim.

Türk. Çev. ÖZDEMİR BAŞARGAN

- Pekala, demiş sakalsız...

Ateşin karşısına çöküp susup oturmağa başlamışlar. Bir saat olmuş, iki saat olmuş, üç saat olmuş, kimse tek kelime olsun konuşmamış. Sadece birbirlerinin gözlerine bakıp duruyorlarmış.

Bu sırada sakalsız tencereden kekliği almış, tuzlamış, parçalamış ve yemeğe başlamış. O yiyor, diğerleri de onu seyrediyorlarmış. Nihayet kekliğin hepsini yiyip bitirince sakallılar yerlerinden fırlamışlar ve yaygaraya başlamışlar:

-Ne yaptın sen? -Siz bahsi kaybettiniz arkadaşlar. Zira önce siz konuştu-

nuz. Danılmaca gücenmece yoku. Kararlaştırdığımız gibi, keklik benim oldu.

Sakallılar utançlarından başlarını öne eğmişler. Ertesi gün tekrar ava çıkılmış. Bir vadide iki güvercin vurmuşlar. Önce kaynar suda bekletmişler yolunması kolay olsun diye, sonra yolmuşlar ve bir bölüme gelince yine mesele çıkmış. Üç kişiye ki güvercin... Nasıl pay edilir?

Uzun tartışmalardan sonra sakallılardan biri önermiş:

-Güvercinleri bu gece tencerede bırakalım, biz de uyuyalım. Üçümüzden kim en güzel rüyayı görürse, güvercinlerin ikisini de o yessin. Kabul mü?

Ötekiler de bu öneriyi kabul etmişler, uyumak üzere ateşin yanına uzanmışlar. Gece ilerlemiş. Ateş yavaş yavaş sönmeye yüz tutmuş. Sakalsız çok fena horluyormuş. Bu yüzden sakallılar bir türlü uyuyamıyorlarmış. Bir yandan da, güzel bir rüya görebilmek için kafalarını zorlayıp duruyorlarmış. Ancak sabaha karşı yorgunluktan uyuyakalmışlar.

Ertesi gün uykudan kalkınca, sakalsız:

-Eh, hadi bakalım, demiş, anla- nın gördüğünüz rüyaları. İlk olarak en uzun sakallı anlatmağa başlamış:

-Şahane bir rüya idi. Rüya- da kanatlı bir at oldum. Omuzla- rımda kanatlar çıktı... Nallarım gümmüşten, yelelerim altındandı. Nallarıma yere vurup göğe uç- tum. Vadiyi bir solukta aştım. Ertesi gün bir yiğit şövalye gel- di. Terkime atladı. Tekrar yük- seklerle doğru uçuşmağa başla- dım. O kadar yükselmişim ki, başım döndü, o sersemlikle uyanmışım.

İkinci sakallı: -Senin rüyan güzel ama, de- miş, benimkinin eline su dök- mez. Senin rüyana giren o yiğit şövalye benden başkası değildi. Senin geldiğini görünce hemen terki- ne atladım, gökyüzüne doğru yükselmeğe başladım. Oradan aya çıktık. Çünkü gü- vercinlerin ikisi de aya uçuyor- lardı. Yıldızlardan yıldızlara kovaladım onları. Ama bir türlü yakalayamadım. Sonunda si- irlerim fena halde bozuldu ve

uyandım.

Sıra sakalsıza gelmiş: -Ah kardeşler, demiş, ne de güzel rüyalar görmüşsünüz. Kendiminkini sizin rüyalarla nasıl ölçebiliriz? Rüya- da üçümüzde ateşin başında otu- ruyormuşuz. İkinizden biri he- men kanatlı bir at oldu ve aya- ğıyla tepinmeye başladı. Diğ- eriniz yiğit bir şövalye oldu, ka- natlı atın terkisine atladı. Yük- seklerle göklere çıktınız. Gözden kayboluncaya kadar izledim si- zi. Fakat gördüklerimden de çok korkmuşum. Önce acı acı ağladım. Sonra kendi kendime "Eh, onlar artık bir daha geri dönmeyiz. Sen güvercinleri yiyip bitirmene bak..." dedim. Ve rüyamda onları afiyetle yiyip bitirdim.

Sakallılar yerlerinden fırla- mışlar:

-Olmaz öyle şey! Nel'er sa- cı- mıyorsun?

Ama tencereye baktıkların- da, içerisinde güvercinin kemik- lerinden made bir şey yokmuş. Sakalsızın kurnazlığı karşı- sında, çaresiz boyun eğmişler...

PASTORA: "ABD'nin Politik desteğini kazanmaya çalışıyoruz."

Nikaragua'nın güney sınırında yönetime karşı savascan Eden Pastora önderliğindeki ARDE (Devrimci Demokratik Birlik-Alianza Revolucionaria Democrática) kuvvetleri, geçtiğimiz ay içinde ilk kez bir kenti ele geçirmeyi başardılar. Costa Rica sınırına yakın bir liman kenti olan San Juan del Morote'de sivil halk, savaş yüzünden şehri daha önce boşaltmıştı. Şehri korumakta olan 75 genç Sandinista asker ile ARDE kuvvetleri arasında çıkan çatışma sonucu ARDE şehri ele geçirdi. Pastora burada bir "KRSI hükümet" kuracağını açıkladı, ancak şehir bir süre sonra tekrar ele geçirilerek Sandinistlerin eline geçti.

Bu son gelişme, CIA'nın ARDE'ye maddi destek sağladığı yolundaki iddiaları yeniden gündeme getirdi. Geçtiğimiz ay Orta Amerika'da düzenlenen bir Amerikan toplantısında Pastora kuvvetlerine gönderilen cephanenin bulunduğu saptandı. Bazı kaynaklar, CIA'nın son dönemlerde ARDE'ye verdiği yardımları, San Juan del Morote şehrinin ele geçirilmesinin de bunun sonucu olarak gerçekleştirildiğini ileri sürdüler.

Amerikan ABC televizyonu, konuyla ilgili yaptığı bir yayında ARDE'nin tamamen CIA'nın denetiminde olduğunu belirtti.

Gene ABD'de yayınlanan "New York Times" ise, CIA'nın ARDE'ye yaptığı para yardımını karşılığında on-

dan bazı taleplerde bulunduğunu, kabul etmediği takdirde yardımını kesmekle tehdit ettiğini ileri sürdü. "New York Times" e göre söz konusu taleplerin başında ARDE'nin Nikaragua'da bir liman kentine ele geçirmesi ve Somoza yanlısı FDN ile ortak çalışmayı kabul etmesi geliyor.

İsrail'in -Washington'da bir basın toplantısında- anti-sandinist güçlere silah yardımı haberi yaptığı haberi ise Amerikan NBC televizyon tarafından verildi. İddiaya göre İsrail, FKO'den elde ettiği Sovyet yapısı silahları anti-sandinistlere veriyor ve bu silahları anti-sandinistlerin elindeki silahların yüzde 25'ini oluşturunuyor. Yavın sırasında bu iddianın kanıtı olarak, anti-sandinistlere uçakla silah ve cephaneye atıldığı sırada çekilen bir film gösterildi.

Tüm bu iddialar karşısında Eden Pastora da bir televizyon konuşması yaparak, CIA'nın ARDE'yi dolaylı olarak destekliyor olabileceğini söyledi. Pastora'nın bu konuyla ilgili sözleri şöyle: "CIA'dan da, KGB'den de emir almıyoruz. Venezuela, Meksika, Federal Almanya'daki dostlarımız, Miami'deki Kübahılar ve Yahudiler bize yardım ediyorlar. Ancak bu paraların dolaylı olarak CIA'dan gelip gelmediğini bilmiyoruz."

Bir başka ARDE lideri ise aynı günlerde şu açıklamayı yapıyordu: "CIA,

FDN ile ortak çalışmamız konusundaki baskılarına boyun eğmediğimiz için bizimle ilgili bu söylentileri çıkarıyor, kendisinden emir aldığımızı kanıtını uyandırarak bizi küçük düşürmeye çalışıyor."

Tüm bunlardan, ABD'nin ve ARDE'nin arasında belirli bir diyalogun/pazarlığın yapılmış veya yapılmakta olduğu sonucunu çıkarmak mümkün. Ancak bu ilişkinin hangi boyutlarda olduğu, Pastora'nın CIA'nın tekliflerine ne derece yakınlık gösterdiğini kesin olarak belirlemek mümkün değil.

Geçtiğimiz ayın diğer bir gelişmesi ise, Costa Rica sosyal-demokrat hükümetinin ülkesindeki ARDE kuvvetlerine karşı bir operasyon yapmasıydı. Operasyondan sonra Pastora, operasyon dolayısıyla savaştan çekildiğini, bu nedenle savaşa bir süre "ara" verdiğini açıkladı. Pastora daha sonra Costa Rica hükümetini CIA ile ortak hareket etmekte suçlayarak, "CIA, FDN ile birleşmemiz konusunda bize baskı yapmak istiyor" savını tekrarladı. Pastora bundan önce de birkaç kez maddi durumunun elverişli olmadığını ileri sürerek savaştan çekildiğini açıklamış, ancak daha sonra gerekli maddi olanakları bularak savaşa devam etmişti. Bu seferki "ara"nın ne kadar süreceği de şimdiden bilinmiyor.

Eden Pastora - 1984

P: Ben çocuk değilim, gelişkin bir adamım. Siz benim kahraman imajından çok acele sonuçlar çıkarıyorsunuz. Ben sıradan bir insanım ve öyle olduğum için de savaşımaya devam ediyorum. FSNL'yi bu yolundan çevirmek için bir yıl süreyle politik mücadele verdik. Totaliter çizgiden ayrılmasını, sansürün kaldırılmasını, Stalistin ekonomi politikasının gözden geçirilip değiştirilmesini istedik. Ama bir sonuç elde edemedik. Biz durumda bize yapacak tek şey kalyordu -silahlı mücadele. Biz savaşı istemiyoruz. Ama nasıl Somoza bize yıllarca önce başka seçeneği bırakmadıysa, bugün de FSNL aynı şeyi yapıyor. Bu savaşın tüm sorumluluğunu Managua'daki yönetim taşımaktadır.

K: Eğer Nikaragua devrimi hoşunuza gitmiyorsa, siz de köşenize çekilebilirsiniz.

P: Yani bir çeşit erken emeklilik. Hayır. Nikaragua'yı bağımsız bir ülke haline getirmek, 50 bin şehite ve Sandino'nun anısına olan borcumdur. Sayet bu yüzden öldürmem gerekiyorsa, öldürürüm, ölmem gerekiyorsa da ölürüm.

K: Bu savaşta eski mücadele arkadaşlarınızla karşı karşıya gelmek sizi etkilemiyor mu?

P: Öldürmek hiç bir zaman kolay değildir. İster eski arkadaşları olsun, ister başkalarını.

K: Savaşınızla neyi amaçlıyorsunuz? FSNL'yi düşürmeyi mi?

P: Bu şart değil. FSNL'yi bizimle diyaloga zorlamak istiyoruz. Ancak bunun pek mümkün olacağını sanmıyorum. Herhalde dokuz kumandanı uıllardan zorla çıkarmamız gerekecek.

K: Bunu 2200 adamınızla mı yapacaksınız?

P: FSNL'yi askeri yönden yenmek çok zor. Silah altında 250 bin adamı var. Ancak, politik olarak yenilebilir. Biz, kendimizi Nikaragua

halkına bir politik alternatif olarak sunuyoruz. Halkın bizden yana olduğunu dair garanti verebiliriz size.

K: Bu iddianızı neye dayandırıyor-sunuz?

P: Ben itihari etmiyorum, ne yaptığının farkındayım. Birkaç ay önce 400 adamla işe başladık, şimdi 2200 kişiyiz. Yeterli silahım olsaydı, bunları dağıtacak 20 bin adam bulurdum. Kitlelerin bize ilgisi çok fazla.

K: Birliğinizi üyelerine maaş veriyorsunuz. Bunu kurtuluş savaşı için birimle ilgili bu söylentileri çıkarıyor, kendisinden emir aldığımızı kanıtını uyandırarak bizi küçük düşürmeye çalışıyor."

P: Ben itihari etmiyorum, ne yaptığının farkındayım. Birkaç ay önce 400 adamla işe başladık, şimdi 2200 kişiyiz. Yeterli silahım olsaydı, bunları dağıtacak 20 bin adam bulurdum. Kitlelerin bize ilgisi çok fazla.

K: Savaş şartlarını nasıl değerlendiriyorsunuz?

P: Politik şartlar çok iyi. Halkın desteğine güvenebiliriz. Ancak askeri açıdan kötü şartlara sahibiz. Mücadele verdiğimiz bölgenin bataklıklarla dolu olması hareket yeteneğimizi büyük ölçüde engelliyor.

K: Neden daha başka bir cephe seçmediniz kendinize?

P: Gerilla savaşını Honduras'tan başlatmak istiyorduk aslında. Ama gerici güçler bizi engellediler.

K: Peki gerici güçler?

P: CIA mesela. Amerikalılar, FDN ile beraber çalışmamızı istedikler. Ozaman dilediğimiz herşeyi vereceklerdi bize: Silah, para, vs.

K: Peki sonra?

P: Tüm şehitlerimiz, Allah ve şerefim üzerine yemin ederim ki hiç bir zaman FDN ile beraber çalışmayacağız. FDN yönetimi yüzde 100 Somoza yanlılarından oluşuyor. FDN, geçmişte canlandırmaktad. Ulusal Muhafızlar 45 yıl boyunca bu ülkede cinayetler işlediler, işkence yaptılar, yağmaladılar. Nikaragua'da onlardan kan alacağı olmayan aile kalmamıştır. Amerikalılar FDN'yi desteklemekle, anlaşmazlıklarına bir delil daha sunmaktadır. FSNL'ye bundan daha büyük bir iyilik yapamazlardı. Zira FSNL ile Ulusal Muhafızlar arasında bir seçim yapmak sözünüsu olduğunda Nikaragua halkı kanının son damlasına kadar FSNL'yi savunacaktır.

K: Ozaman siz üçüncü bir güç olarak ortaya çıkıyorsunuz.

P: Beklenen de buydu herhalde. Ben bir devrimci ve bir Sandinistim. Nikaragua devriminin üzerine çıkan totaliter örtüyü kaldırmayı görevim olarak görüyorum. FDN ise Ulusal Muhafızlarla tika basa doldurulmuş bir örgüttür ve demokrasinin lafına alına alına bile hakkı yoktur. FDN nefret ve intikam duygularıyla savaşmaktadır. Bugüne dek aldığı esirlerden bir tekini bile kamuoyuna göstermemiştir. Biz ise, aldığımız esirleri Kızıl Haç'a veriyoruz.

K: Neden FDN'ye karşı savaşıyorsunuz?

P: Onun da sırası gelecek. Önce FSNL gitmeli. Ve FSNL ile birlikte Kübahılar, Bulgarlar, Doğu Almanlar da. Nikaragua'lılar kendi meselelerini kendileri halledecek durumda olmalı. Nikaragua, enternasyonal komünizmin yığınak bölgesi olmamalıdır.

K: Bu söylediklerinizin ucuz anti-komünist demagoji olduğunu siz de biliyorsunuz. General Pinochet de darbesini bununla haklı çıkarmaya çalışmıştı.

P: Pinochet'i benden uzak tutun. Benim öyle bir fosille hiç bir ilğim olmaz. Ama Nikaragua'da olanları görmüyor musunuz? Dört yıllık devrim ve hala seçimler yapılmadı. Dört yıllık devrim ve hala Anayasa yok. Dört yıllık devrim ve hala demokrasi yok. Hükümet Cuntası, Devlet Konseyi birer aldatmacadan başka birşey değildir. Kararların tümü bu dokuz kumandan tarafından

P: Ben çocuk değilim, gelişkin bir adamım. Siz benim kahraman imajından çok acele sonuçlar çıkarıyorsunuz. Ben sıradan bir insanım ve öyle olduğum için de savaşımaya devam ediyorum. FSNL'yi bu yolundan çevirmek için bir yıl süreyle politik mücadele verdik. Totaliter çizgiden ayrılmasını, sansürün kaldırılmasını, Stalistin ekonomi politikasının gözden geçirilip değiştirilmesini istedik. Ama bir sonuç elde edemedik. Biz durumda bize yapacak tek şey kalyordu -silahlı mücadele. Biz savaşı istemiyoruz. Ama nasıl Somoza bize yıllarca önce başka seçeneği bırakmadıysa, bugün de FSNL aynı şeyi yapıyor. Bu savaşın tüm sorumluluğunu Managua'daki yönetim taşımaktadır.

K: Eğer Nikaragua devrimi hoşunuza gitmiyorsa, siz de köşenize çekilebilirsiniz.

P: Yani bir çeşit erken emeklilik. Hayır. Nikaragua'yı bağımsız bir ülke haline getirmek, 50 bin şehite ve Sandino'nun anısına olan borcumdur. Sayet bu yüzden öldürmem gerekiyorsa, öldürürüm, ölmem gerekiyorsa da ölürüm.

K: Bu savaşta eski mücadele arkadaşlarınızla karşı karşıya gelmek sizi etkilemiyor mu?

P: Öldürmek hiç bir zaman kolay değildir. İster eski arkadaşları olsun, ister başkalarını.

K: Savaşınızla neyi amaçlıyorsunuz? FSNL'yi düşürmeyi mi?

P: Bu şart değil. FSNL'yi bizimle diyaloga zorlamak istiyoruz. Ancak bunun pek mümkün olacağını sanmıyorum. Herhalde dokuz kumandanı uıllardan zorla çıkarmamız gerekecek.

K: Bunu 2200 adamınızla mı yapacaksınız?

P: FSNL'yi askeri yönden yenmek çok zor. Silah altında 250 bin adamı var. Ancak, politik olarak yenilebilir. Biz, kendimizi Nikaragua

terit. Ve bu dokuz kumandan da Kübalı danışmanların söylediklerini yaparlar. Bu şerefsiz bir durumdur. K: Neden siz de onuncu kumandan olmadınız?

P: Çünkü ben marksist-leninist değilim.

K: Alfonso Robelo isimli bir milyoner ile beraber çalışıyorsunuz. Birenbire özel sektöre ilgi duymaya mı başladınız?

P: Robelo, Somoza muhalifi ve demokratır. Milyonlarını suyu yağ ve pamukları kazanmış olması da beni pek rahatsız etmiyor. O da benim gibi karma ekonomiden, serbest seçimlerden, pluralizmden ve sosyal adaletten yana.

K: Savaşınız için gerekli maddi desteği nereden alıyorsunuz? Ayda 300 bin Dolar'a ihtiyacınız olduğu söyleniyor.

P: Dünyadaki tüm demokratlar bize yardım ediyorlar. Din bizi desteklemiş olanlar, bugün de destekliyorlar. Savaş aynı savaş çünkü. Maksika'da Isidro Ursua'ya gidiyorum, kardeşim paraya ihtiyacım var diyorum, çıkarıp veriyor. Rolando Gonzales'e gidiyorum ...

K: Robelo da Washington'a gidiyor ve ...

P: Bu yanlış bir teori.

K: Peki, Robelo Washington'da ne yapıyor?

P: ABD'nin politik desteğini kazanmaya çalışıyoruz. Hep yanlış karta, FDN'ye oynamaları mazur görülemez. Ayrıca bizi hayal kırıklığına uğratan yalnızca ABD'nin tavır olmadığını da söylemeliyim. Sosyalist Enternasyonalin hala FSNL'nin tarafını tutmasını da kavrayamıyoruz. Sosyalist Enternasonal üçüncü yolun ifadesi değil mi? İşte bizi üçüncü yoluz: Ne Washington, ne

Moskova. Kanımızca Sosyalist Enternasyonal de Nikaragua hükümetine güvenini çoktan yitirmiş durumda, ancak dokuz kumandanı arasını bozmaya da cesaret edemiyor. Bunu yaparsa, Reagan politikasını destekliyor görünebileceğinden korkuyor.

K: Savaş kazanma şansınızı nasıl görüyorsunuz?

P: Çok iyi. Sayet FSNL böyle devam ederse. Neden marksist-leninistlerin ila ki köylülere zulmetmesi gerektiğini anlayamıyoruz. Stalin 20 milyon tanesini öldürmüştü. Nikaragua'lı köylüler de kitleler halinde bize katılıyorlar. Birincisi komünizmi istemedikleri için, ikincisi de açık ekonomisi gelip boğazlarına dayandığı için. Şeker yok, yağ yok, sabun yok.

K: Bir halk ayaklanması mı bekliyorsunuz?

P: Geliyor bile.

K: Ama bu pek farkedilmiyor.

P: Kimenin kalbindeki alında yazmaz ki.

K: Önimizdeki süreçte ne yapmak istiyorsunuz?

P: Nikaragua'nın her yanında cepheler açacağız. Ya bir ulusal savaşı sürdürürüm, ya da savaşmam. Savaş bir futbol macı gibidir. Sadece iki takım vardır. Humberto Ortega'nunki ve benimki.

K: Peki FDN?

P: Onun değeri yok. 50 bin adamı bile olsa hiç birşey yapamaz, çünkü politik olarak tartışılabilir yanı yoktur.

K: ABD'nin doğrudan bir askeri müdahalesi halinde siz ne tarafta olurdunuz?

P: Amerikalıların saldıracaklarını sanmıyorum. Ama bunu yaparlarsa onlara karşı savaşırım. Nikaragua sadece Nikaragua'lıları ilgilendirir.

K: Sizin Nikaragua Devlet Başkanı olacağınızı duyuyorum.

P: Öyle mi? İnsanlar çok konuşuyorlar. Buna halk karar verecektir.

Konkret: 1959 yılında Somoza diktatörlüğüne karşı savas kanıldınız. 23 yıl boyunca devrimciydiniz, bugün ise karşı-devrimcisiniz. Bunu nasıl açıklıyorsunuz?

Pastora: Devrim/karşı-devrim, bağlılık/ihanet gibi kavramlar semantiktir. Biz, kendimizin karşı-devrimci, hain olduğumuzu kabul etmiyoruz. Bize göre FSNL liderleri devrime ihanet etmişler, ülkeyi Küba'ya dolaşıyla da Rusya'ya teslim ederek halkı aldatmışlardır. Nikaragua'nın bir Rus kolonisi olması için savaşmadık biz hayatımız boyunca. Nikaragua marksist-leninist bir diktatörlük değil, demokrasi istiyordu.

Konkret: Yani sizce FSNL marksist-leninist.

Pastora: Tomas Borge bunu açıkça söylemedi mi?

K: Hayır, söylemedi.

P: Herneyse, kaz gibi yüzen, kaz gibi tüyleri olan ve kaz gibi ses çıkaran herşeyin kaz olduğunu ben söyleyebilirim size.

K: Sizin FSNL'den ayrılmanızda sadece ideolojik değil, kişisel etkenlerin de rol oynadığı söyleniyor.

P: Dokuz kumandanın tavırlarının beni çok yünden hayal kırıklığına uğrattığı bir sır değil ki. Bir örnek: Zaferden iki hafta sonra kumandanlar kendilerini yeni uniformalar diktirdiler, Küba uniformaları. Bence Nikaragua'lı devrimciler Nikaragua uniformaları giymeliler. Sonra bu beyler nerede oturuyorlar? Eski Somoza generallerinin villalarında. Garajlarında da Mercedes Benz'ler. Bu konuda ben şahsen Fidel Castro'yu tercih ederim. Sıradan bir mahallede, yüksek bir apartmanın 7.hatında oturuyor o. Ayrıca 9 kumandanı hiç konuşurlarken seyrettiniz mi? Hepsinin Fidel'i tahliye ettiklerini bekliyor olma-

lı. Hepsi küçük birer Fidel. Dokuzunun birden bir yarım Fidel değeri olmaması çok yazık.

K: Çok sert değer yargılarınız var.

P: Devrimin onuru söz konusudur. Bu dokuz kumandan yeteri ölçüde luktadır değildir. Hayatları yeraltında savaşmakla geçti, savaşmayı çok iyi biliyorlar ama politikadan hiç birşey anlamıyorlar. Üç yıl boyunca artık dağlarda olmadığımızı, bir devlet yönetmekte olduğumuzu anlatmaya çalıştım kendilerine. Politik davranmayı öğrenmemiz gerekiyordu, izole edilmemeye çalışmalıydık. ABD'yi küstürmememiz gerekiyordu, buna gücümüz yetmezdi. Ama sonunda olanları siz de görebilirsiniz. Bu dokuz kumandanın beceriksizliği yüzünden Nikaragua bugün yapaşayn. Ekonomik durum berbat. Nikaragua'da bugün işleyen tek şey, askeri organ. Bu da tipik birşey.

K: Eleştirinizde bazı şeyleri unutmuyor musunuz? Nikaragua'ya bir ekonomik ambargo uygulanmakta, krediler verilmiyor ve sınırlarda karşı devrimcilere karşı savaşıyor.

P: Bu durumun suçlusu gene o dokuz kumandan. Costa Rica'da 30 yıl önce bir devrim yaptı ve kendisini geliştirmeyi başardı.

K: Costa Rica'da bir burjuva devrim oldu. Ayrıca ozamanlar dünya ekonomisi yüksek konjonktür dönemindeydi. Costa Rica mallarına iyi fiyatlarla müşteri bulabiliyordu. Bugünkü durum çok farklı.

P: Yani devrimci mücadelelerin illa ki yüksek konjonktür dönemlerinde kazanılması gerektiğini mi söylemek istiyorsunuz?

K: Evet.

P: Enteres bir düşünce.

K: Bence siz çok uzun süre dağlarda kaldınız, zaferden sonra devrimin günlük havatı sizi sıkta.

Eden Pastora (Orta) - 1979